

Møte torsdag den 17. februar kl. 10

President: *Kirsti Kolle Grøndahl*

Dagsorden (nr. 50):

1. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om forskning ved et tidsskille (Innst. S. nr. 110 (1999-2000), jf. St.meld. nr. 39 (1998-1999))
2. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om 1. Ekstrakt av Norges statsregnskap og regnskap for administrasjonen av Svalbard for budsjetterminen 1998 2. Saker for desisjon av Stortinget og saker til orientering (Innst. S. nr. 107 (1999-2000), jf. Dokument nr. 1 (1999-2000) unntatt Fiskeridepartementet sak nr. 1 og Samferdselsdepartementet sak nr. 3)
3. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens gjennomgåelse og vurdering av antegnelse til statsregnskapene for 1993-1997 desident «Til observasjon» (Innst. S. nr. 106 (1999-2000), jf. Dokument nr. 3:1 (1999-2000))
4. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens kontroll med statsrådets (departementets) forvaltning av statens interesser i selskaper, banker, m.v. for 1998 (Innst. S. nr. 109 (1999-2000), jf. Dokument nr. 3:2 (1999-2000))
5. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av klagesaksbehandlingen i Statens helsetilsyn og ved fylkeslegekontorene (Innst. S. nr. 99 (1999-2000), jf. Dokument nr. 3:3 (1999-2000))
6. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse vedrørende lokal lønnspolitikk i departementene og departementenes oppfølging av lokal lønnspolitikk i underliggende virksomheter (Innst. S. nr. 104 (1999-2000), jf. Dokument nr. 3:4 (1999-2000))
7. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av statens kjøp av posttjenester (Innst. S. nr. 108 (1999-2000), jf. Dokument nr. 3:6 (1999-2000))
8. Referat

Presidenten: Det foreligger tre permisjonssøknader:

- fra representanten *John Dale* om permisjon i dagene 22. og 23. februar for å delta i møter i regi av NATO-parlamentarikerforsamlingen i Brussel og Paris
- fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om permisjon for representanten *Jon Olav Alstad* i tiden fra og med 22. februar til og med 24. februar for å delta i en konferanse ved *Wilton Park* i Steyning i England
- fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om velferdspermisjon for representanten *Grethe G. Fossum* i tiden fra og med 22. februar til og med 24. februar

Disse søknader foreslås behandlet straks og innvilget. – Det anses vedtatt.

Første vararepresentant for Hordaland fylke, *Bjørg Hope Galtung*, er forhindret fra å møte under representanten *John Dales* permisjon på grunn av utenlandsopphold.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:
For Hedmark fylke: *Erling Brandsnes*
For Hordaland fylke: *Magnar Lussand*
For Nord-Trøndelag fylke: *Karin Kjølmoen*
3. *Magnar Lussand* innvelges i Lagtinget for den tid han møter for representanten *John Dale*

Presidenten: Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten foreslå at formiddagsmøtet – om nødvendig – fortsetter utover den reglementsmessige tid kl. 15 til dagens kart er ferdigbehandlet.

– Ingen innvendinger er kommet mot presidentens forslag, og det anses vedtatt.

Sak nr. 1

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om forskning ved et tidsskille (Innst. S. nr. 110 (1999-2000), jf. St.meld. nr. 39 (1998-1999))

Presidenten: Etter ønske fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 2 timer og 5 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 40 minutter, Fremskrittspartiet 20 minutter, Kristelig Folkeparti og Høyre 15 minutter hver, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre 10 minutter hver og representanten *Bastesen* 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg av hovedtalerne for hver partigruppe og fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Inge Lønning (H) (ordfører for saken): Uten å være profet tar jeg sjansen på å spå at denne sak vi behandler i Stortinget i dag, vil være en av de aller viktigste sakene som behandles i inneværende stortingsperiode, og det av den enkle grunn at forskningsinnsatsen er den viktigste av alle innsatsfaktorer når det gjelder det norske samfunns fremtid.

Meldingen som ligger til grunn for behandlingen, er en solid analyse av situasjonen og utfordringene for det norske forskningssystem. Det er også en melding som legger ambisjonsnivået prisverdig høyt sammenlignet med det vi tidligere har vært vant til i norsk forsknings-

politikk. På denne bakgrunn er det ekstra gledelig å konstatere at det har vært mulig å oppnå bred enighet i komiteen om å flytte listen flere hakk høyere enn det som ligger i meldingen.

Jeg minnes fra min studietid en av mine høyt respekterte lærere som, i likhet med professorer flest, var en smule distré, og som stod på en prekestol og skulle lese dagens tekst, men kom i skade for å lese feil tekst, hvoretter han tok seg inn med følgende bemerkning: «Kjære menighet! Dette var forrige søndags evangelium, og det var et godt evangelium, men denne søndags tekst er enda bedre, og nå følger den.»

Det tror jeg er en dekkende karakteristikk av forholdet mellom meldingen og innstillingen fra komiteen. Jeg tror norsk forskning har grunn til å se fremtiden i møte med en rimelig grad av optimisme dersom de vedtakene Stortinget kommer til å gjøre i dag, blir fulgt opp i handling.

Det viktigste målet i forskningsmeldingen er å løfte den totale ressursinnsatsen i norsk forskning opp på det som kalles gjennomsnittet av OECD-landenes nivå. Nå kan man selvfølgelig si at der burde Norge ha vært for lenge siden, ja man kan til og med føye til: Vi burde ha vært vesentlig høyere enn det for lenge siden. For et av de vanskelige spørsmål å finne svar på er jo hvorledes vi har forvaltet vår nasjonale rikdom i de tiårene som er gått etter at oljealderen begynte tidlig på 1970-tallet.

Det spørsmålet kan stilles litt skarper i relieff hvis man sammenligner med det en av våre naboer i Norden, nemlig Finland, har fått til i den samme periode. Finland har som kjent gjennomlevd en periode med økonomisk krise – meget høy arbeidsledighet og behov for å stramme inn livreimen. I denne situasjon har finnene maktet det ganske imponerende å satse på å prioritere sin egen langsiktige fremtid ved å investere i forskning og utvikling. I Norge har vi i den samme periode vært i nøyaktig motsatt situasjon når det gjelder vår nasjonale økonomi, og vi har i den perioden ikke klart å foreta de prioriteringer vi burde ha gjort med tanke på vår egen fremtid.

Nå skal jeg ikke dvele ved forhistorien. Det har lite for seg å telle de tapte slag på seierens dag. Det som er viktig, er å se fremover, og da vil jeg peke på hva komiteen har samlet seg om når det gjelder å løfte listen høyere enn det Regjeringen har lagt opp til i forskningsmeldingen.

For det første har vi gjennomgående slått fast at målsettingen gjennomsnittet av OECD-landene, er en minimumsmålsetting. Derfor har vi konsekvent ordlagt oss slik både i merknader og i forslag at målsettingen skal være *minst* gjennomsnittet av OECD-landenes nivå. Vi har også pekt på at denne formel, «gjennomsnittet av OECD-landenes nivå», er et bevegelig mål og ikke et statisk mål. Det er ikke det gjennomsnittsnivå som finnes i dag, men det gjennomsnittsnivå man vil ha om fem år, som skal være vår norske målsetting.

NIFUS' beregninger tyder på at dette vil kreve en økning over femårsperioden i størrelsesorden 8-9 milliarder kr. Nå ligger det inne i dette i forskningsmeldingen en forutsetning om at det skal være en jevn øk-

ning i forholdet mellom private investeringer i forskning og det offentlige investeringer i forskning. Denne forutsetning er problematisk for så vidt som vi ikke har fått Hervik-utvalgets innstilling på bordet ennå med konkrete forslag til hvilke incentiver som skal legges inn for å stimulere det private næringsliv til å investere mer i forskning og utvikling. Det ideelle hadde naturligvis vært at vi hadde hatt de anbefalingene på bordet samtidig med forskningsmeldingen. Nå har komiteen pekt på at vi forutsetter en meget rask behandling av Hervik-utvalgets innstilling når den kommer. Vi har også pekt på at det ikke må skje det samme som har skjedd med tidligere utredninger av samme problem, nemlig at de er blitt liggende uten oppfølging. Derfor har komiteen også bedt om at det allerede i revidert nasjonalbudsjett for sommeren skal komme noen konkrete forslag fra Regjeringens side til incentiver når det gjelder privat forskningsinnsats.

Komiteen ber om at Regjeringen i forslaget til revidert nasjonalbudsjett skal legge frem en konkret opptrappingsplan som viser hvorledes Regjeringen mener at man skal nå det fastsatte mål i løpet av femårsperioden. Det vil gi Stortinget en anledning til å gå dypere inn i de konkrete tallmessige målsettingene for årene fremover.

Like viktig som dette er det at et klart flertall har samlet seg om en målsetting for opptrapping av Fondet for forskning og nyskaping. Dette fondet ble etablert i 1998 gjennom en enighet mellom Arbeiderpartiet og Høyre. Det har nådd en kapital på 3 milliarder kr, og vi sier fra flertallets side at det må være en forutsetning at man skal bygge opp fondet til en størrelse på 10-15 milliarder kr i løpet av femårsperioden. Vi ber også på dette punkt om at Regjeringen skal komme tilbake i forslaget til revidert nasjonalbudsjett med en konkret opptrappingsplan for hvorledes Regjeringen ser for seg at man kan nå dette mål. Samtidig understreker jeg at komiteen i sin innstilling viser til de forutsetningene som lå til grunn for opprettelsen av Fondet for forskning og nyskaping, og slår fast at disse forutsetningene også i fremtiden urokket skal ligge til grunn for disponeringen av midlene. Hovedprinsippet er at avkastningen av dette fondet skal være en tilvekst når det gjelder de frie disponible midlene til å styrke ikke minst grunnforskningsinnsatsen i Norge.

Det tredje punkt som er av vital betydning, og hvor komiteen har løftet listen merkbart, er satsingen på rekruttering til norsk forskning. Vi er i Norge i dag i den paradoksale situasjon at på flere sentrale fagområder er det meget vanskelig å rekruttere unge mennesker til å satse på en forskerutdannelse og en fremtidig karriere i forskning og utdannelse. Det er antakelig for første gang i moderne tid at vi i Norge er i den situasjon at det å satse på en forskerkarriere ikke lenger oppfattes som det mest attraktive, det mest spennende, det mest utfordrende begavede unge mennesker kan gi seg i kast med.

Vi er faktisk i Norge i dag i den situasjonen at ganske mange unge mennesker føler det mer tiltrekkende å gå direkte inn i inntjeningsarbeid som styrker deres private økonomi. Det er vel også tillatt å si at når en av de viktigste eksportartiklene fra Norge til utlandet er blitt profe-

sjonelle fotballspillere, så kan det tyde på at de idealer vi innplanter i unge mennesker, ikke uten videre er de mest fremtidsrettede. Det er vel mye som tyder på at unge mennesker har fått det for seg at det er ikke så farlig om man ikke har noe i hodet, bare man har det i bena.

Det er vel grunn til å tro at for Norges fremtid betyr det mer at de gode hodene virkelig blir trukket til våre forsknings- og utdanningsinstitusjoner. Jeg har tillatt meg i en annen sammenheng å si at det går hundre midtels gode siviløkonomer på én god lærer, og med tanke på landets fremtid tror jeg faktisk at det budskapet er viktig å innprente. Det er kvaliteten på vårt utdannings- og forskningssystem som kommer til å avgjøre hvorledes Norge står i internasjonal sammenheng om 10-15-20 år, ikke hva vi improviserer i dag.

Komiteen har sagt at målsettingen om å opprette 150 nye rekrutteringsstillinger pr. år i femårsperioden er for beskjeden. Derfor har vi sagt at de tre siste år av perioden bør listen løftes til minimum 200. Det gir et regnestykke i løpet av fem år på 900 nye rekrutteringsstillinger, der hvor meldingen forutsetter 750.

Nå vil enkelte mene at man burde ha gått enda lenger, fordi det reelle behov er enda større. Når komiteen har valgt å legge listen der, er det i erkjennelsen av at det kvalitative problem og den kvalitative utfordring er like stor som den kvantitative. Og det hjelper lite å opprette stillinger hvis det ikke finnes kvalifiserte søkere til stillingene. Derfor må vi satse også på den langsiktige holdningsinnsats dersom dette skal lykkes.

Hele komiteen, alle bortsett fra Fremskrittspartiets medlemmer, har samtidig pekt på at på kort sikt vil vi ha behov for import av høykvalifiserte unge forskere for å styrke norsk forskning på vitale områder. Dette innebærer at vi må liberalisere de reglene vi følger i Norge i dag, som forutsetter at forskere fra andre land som har mottatt forskerutdanning eller deltatt i forskeropphold i Norge, er nødt til å reise tilbake til sine hjemland når de har fullført sin forskerutdannelse. Motivet bak dette er prisverdig, nemlig at Norge ikke skal bidra til hjerneflukt fra land som sårt trenger kompetansen selv. Men når vi ser at virkningen er at svært mange unge begavede forskere fra Asia og Afrika isteden havner ved amerikanske universiteter, må vi helt opplagt stikke fingeren i jorden og finne ut av hvor vi befinner oss.

Dette er en viktig dag, ikke primært for norske forskere og for norsk forskning, men det er en viktig dag for det norske samfunn, fordi det kan innebære et vendepunkt når det gjelder vår nasjonale evne og vilje til å investere i vår egen langsiktige fremtid. Hvis de vedtak Stortinget fatter i dag, viser seg å bli innledningen til noe av den samme kraftinnsats som Finland har gjennomført gjennom de siste fem år, kan dette få en helt avgjørende betydning for Norges fremtid.

Jeg skal ikke kommentere de få særmerknader fra de forskjellige partiene i komiteen, fordi jeg betrakter de særmerknadene som marginale sammenlignet med det det har lyktes å samle nær enstemmighet om på alle avgjørende punkter i komiteens arbeid.

Jeg anser det også som viktig at forskningspolitikken er et felt som i noen grad løftes over de tradisjonelle partipolitiske skjærmysler og uenigheter, fordi det, uansett hva slags regjeringer vi måtte komme til å holde oss med i fremtiden – det er i øyeblikket en smule usikkert – er ganske grunnleggende viktig at viljen til å satse på forskningen står ved lag.

Jeg tror det kan sies om forskningsmeldingen og om innstillingen fra komiteen at vi kommer sent – som det heter i en av de klassiske romaner i norsk litteratur: «Vi kommer sent – Hr. Kunsell! men vi kommer godt!».

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ursula Evje (Frp): Jeg fikk en ubendig lyst til å gripe fatt i noe representanten Lønning sa om flukt av norske ungdommer til noe annet enn forskning i utlandet. Han sa faktisk at det ikke er så farlig om man ikke har noe i hodet, bare man har det i bena. Ut fra det synspunktet er det helt klart at hr. Lønning aldri har spilt fotball på noe særlig høyt nivå. Det synes som om han glemmer at her står man i en situasjon hvor man har én ball, 2 mål og 22 spillere, og for ikke å løpe seg i hjel må man ha ganske mye i hodet for å finne den enkleste veien til mål. Og jeg vil gjerne vite om han, når han har slike meninger om noe som for en medlemsmasse på omtrent 550 000 i Norge er viktig – viktig for så mange mennesker, totalt uviktig for representanten Lønning, nær sagt programbestemt, vil jeg si – har noen ytterligere meninger om disse unge menneskers manglende intellektuelle kvaliteter.

I tillegg var han inne på import av kvalifiserte unge forskere til Norge, som det synes som et flertall i komiteen har hoppet på ut fra et eller annet utviklingsprogramønske, uten at man har forberedt noe særlig hvordan disse skal gis de nødvendige integreringsmuligheter i dette landet, for så kanskje en gang i fremtiden å være til noe positivt i sitt eget land og ikke Amerika eller andre industrialiserte land. Jeg skulle ønske han ville si noe om det også.

Inge Lønning (H): Representanten Evje har helt rett i sine antakelser om at jeg aldri har spilt i de høyeste divisjonene, men jeg har tilstrekkelig rede på fotball til å vite når noe er bak mål. (Munterhet i salen) Jeg har en ganske bestemt fornemmelse av at det er litt på siden av det som er temaet både i forskningsmeldingen og komiteinnstillingen, å diskutere norsk fotballpolitikk. Det var faktisk ikke det jeg inviterte til. Jeg ønsket bare å peke på det paradoksale i at vi i dag har skapt et samfunnsklima hvor man ofte får til svar når avisene intervjuer ungdomsskoleelever, akkurat den aldersgruppen, at deres høyeste fremtidsdrøm er å bli profesjonelle fotballspillere – ikke fordi man er opptatt av hodespill, men fordi man er opptatt av at da kan man omsette bena sine for et par hundre millioner kr. Og det er akkurat i forbindelse med den tankegangen jeg for min del tror at vi har en nasjonal oppgave når det gjelder å få unge mennesker til å skjønne at kanskje er de fremragende forskere som vi har fostret i Norge – i forrige århundre, da Norge ennå var et meget fattig og

meget beskjedent land i Europa, hadde vi et forbløffende høyt antall av aldeles fremragende forskere – litt mer fremtidsrettede idealer å forholde seg til enn den drømmen som kan telles ut i cash i øyeblikket.

Det slo meg for noen år siden da vi feiret et jubileum for vår store matematiker Sophus Lie, at det var umulig å få det norske poststyret til å lage et frimerke i sakens anledning fordi man hadde aldri hørt navnet Sophus Lie. Man trodde det var navnet på et auditorium på Blindern, hvilket det også er. Samtidig utgav man i Russland flere serier med frimerker med bilder av Sophus Lie. Faktisk er norsk forskning langt bedre kjent i utlandet enn i Norge.

Rolf Reikvam (SV): Jeg er stort sett enig i det meste av det som Inge Lønning sa i sin innledning. Dette betyr konkret at vi må øke forskningsinnsatsen i Norge over offentlige budsjetter et sted mellom 750 millioner kr og 1 milliard kr årlig. Vi må altså være innstilt på at hvis vi skal gjennomføre det som Stortinget er i ferd med å vedta i dag, betyr det at statsbudsjettet for år 2001 på forskningssiden må økes med 1 milliard kr. Det tror jeg nok vi er innstilt på å gjøre. Men det som fikk meg til å ta ordet, var at Inge Lønning på slutten av sitt innlegg sa at hvis dette viser seg å bli innledningen til en kraftinnsats for norsk forskning – jeg tror han sa «hvis» begynner jeg å tvile. Er Inge Lønning og de øvrige partier i tvil om at vi skal klare å gjennomføre den kraftinnsatsen, eller var det tidligere erfaringer og tidligere meldingers skjebne han så for seg – og fryktet at denne meldingen og det vi i dag skal vedta, kan få samme skjebne som tidligere forskningsmeldinger? Eller betyr det at Høyre allerede nå begynner å se for seg at å skaffe en økning på 1 milliard kr over budsjettene i tiden framover kan bli et for tungt løft?

Inge Lønning (H): Jeg kan bekrefte representanten Reikvams antakelser om at den lille reservasjon i formulering primært refererer seg til tidligere erfaringer. Det forholder seg nemlig slik at denne formelen, gjennomsnitt av OECD-landenes nivå, har vært i omløp ganske lenge i norsk forskningspolitisk sammenheng uten at det har materialisert seg i konkrete resultater. Det er også derfor vi i komiteen har samlet oss om det klare pålegget til Regjeringen om en konkretisering av målene og fremfor alt, om å presentere en trappetsteige for hvorledes man trinn for trinn tenker seg at dette målet skal være nådd i løpet av femårsperioden.

Fra Høyres side kan jeg i hvert fall bekrefte at vi er rede til å følge opp i handling det vi sier i ord. Vi har som kjent også i vårt alternative budsjettforslag hvert eneste år de siste årene vært opptatt av å styrke ikke minst universitetene som selve grunnmuren i det norske forskningssystemet. Men her må naturligvis hvert enkelt parti tale for seg og ta ansvar på egne vegne for det man er med på å si gjennom komiteinnstilling og gjennom de vedtakene Stortinget inviteres til å fatte i dag.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Tomas Norvoll (A): Når vi nå skal behandle forskningsmeldingen, tror jeg jeg vil innlede med å takke saksordfører for at han har gjort en veldig god jobb med å bidra til å stramme opp denne meldingen. Meldingen var et relativt godt utgangspunkt for en debatt i Stortinget, og jeg opplever at gjennom komitebehandlingen og et godt arbeid der har vi faktisk greid å gjøre den enda mye bedre og enda mer konkret enn hva som lå der i utgangspunktet.

Det er sånn at verden endrer seg, Europa endrer seg, og Norge endrer seg. Kunnskap blir mer og mer viktig. Gammel teknologi forsvinner, og ny kommer til. Bedrifter forsvinner, og nye kommer til. Arbeidsplasser forsvinner, og nye kommer til. Vi kan like det eller ikke like det, vi kan være for eller mot det, vi kan holde igjen eller stimulere til det som skjer, men det eneste som er sikkert, det er at det skjer, at utviklingen går videre.

Norge er i den heldige situasjon at vi, som det har vært sagt her i salen før, har vunnet i Lotto. Vi har funnet olje, og vi har flytt godt på det. Før eller senere vil denne oljæraen ende. Da må vi finne nye bein å stå på. Utviklingen av kunnskap gjennom forskning og utdanning blir avgjørende for om vi greier å henge med og utvikle nye næringer. Vi har pengene, og vi har mulighetene, men til nå har vi ikke prioritert forskning på samme måten som landene rundt oss.

Hovedtrekkene i meldingen og behandlingen av den kan kort oppsummeres slik:

1. Vi må forske mer. I dag ligger Norge håpløst langt etter gjennomsnittet i OECD-området. En sammenligning av forskningsandelen av BNP, slik det gjøres i meldingen, er kanskje ikke den beste måten å måle på. Regjeringen og komiteen er for så vidt enige om at det ikke er spesielt presist, men det er den metoden vi har, det er den måten vi har valgt å gjøre det på, og alle er enig i at vi ligger altfor langt etter de landene vi sammenligner oss med. Land som Sverige og Finland ligger langt, langt foran i forhold til den satsingen som vi har i Norge.
2. Vi vil spisse innsatsen om fire tematiske hovedområder: marin forskning, IKT-forskning, medisinsk og helsefaglig forskning og forskning i skjæringspunktet mellom energi og miljø. Det er nødvendig for å gi oss områder hvor vi kan hevde oss spesielt internasjonalt. Jeg opplever at vi gjennom denne behandlingen prioriterer områder hvor vi har gode muligheter til utvikling framover.
3. Næringslivet må bidra mer til norsk forskning. Norsk næringsliv er lite forskningsbasert i forhold til konkurrentland. I en stadig mer skjerpet konkurranse blir kunnskap viktigere og viktigere.

Det er ikke første gang Stortinget har målsettinger om at norsk forskningsinnsats skal øke kraftig. Dessverre har tidligere vedtak vist seg å være papirtigre – de har ikke blitt fulgt opp, og vi har ikke kommet opp mot gjennomsnittet i OECD, snarere tvert imot. Her må nok skiftende regjeringer og partiene i Stortinget dele ansvaret broderlig. Ingen har hatt forslag til bevilgninger som kunne ha gitt en situasjon som ville vært helt forskjellig fra i dag.

(Norvoll)

Stortinget har fattet vedtak om og opprettet et såkalt forskningsfond. Det fondet har i dag en kapital på 3 milliarder kr og gav en avkastning på 90 mill. kr. Det som er flott med den måten å finansiere forskning på, er at midlene ikke blir bundet opp av departementsstrukturene slik at noe kommer fra Helse- og sosialdepartementet, noe fra Fiskeridepartementet og noe fra Landbruksdepartementet, men at det er frie midler som man kan styre inn mot de områdene hvor man føler det er viktigst å satse. Fondet skal finansieres og har vært finansiert gjennom salg av statens aksjer i diverse næringsvirksomhet og eiendommer. Flertallet går inn for at dette fondet bør økes betydelig i den femårsperioden som vi nå går inn i. Med «betydelig» mener flertallet, som her består av Arbeiderpartiet og Høyre, at vi bør opp på 10-15 milliarder kr i forvaltningskapital, slik at fondet kan være en skikkelig bidragsyter til å få volum på forskningssatsingen vår.

Vi ber nå Regjeringen komme tilbake i revidert nasjonalbudsjett med en opptrappingsplan for å få norsk forskning opp til OECD-gjennomsnittet i løpet av fem år. Og når vi ber om det, mener vi at vi vil ha en forpliktende opptrappingsplan. Vi forutsetter at Regjeringen kommer med en plan som viser hva Regjeringen må gjøre i de årlige budsjettene for å nå dette målet.

Jeg vil forsikre meg om at forskningsministeren har forstått bestillingen han får i dag, og som må være på plass til revidert nasjonalbudsjett:

1. Vi må få en beregning over hvor mye de direkte offentlige bevilgningene må øke hvert år for å bringe oss opp på minst OECD-gjennomsnittet innen fem år.
2. Hervik-utvalgets innstilling skal legges fram 1. mars, og det har en gjennomgang av virkemidler for å få næringslivet til å forske mer. Det vil neppe være mulig å få en total behandling av hele innstillingen deres før revidert nasjonalbudsjett skal legges fram. Det har vi forståelse for, men vi mener likevel det er uheldig at Stortinget ikke har fått muligheten til å diskutere virkemidler overfor næringslivet når vi nå behandler forskningsmeldingen, det gjør at vi på mange måter har fått en halv melding. Selv om innstillingen til Hervik-utvalget ikke vil være ferdigbehandlet, må Regjeringen legge fram forslag om hvordan man skal få næringslivet til å øke sin forskningsaktivitet. Vi kan ikke vente til budsjettet i år 2001 eller 2002 før tiltakene kommer – i så fall er jeg redd for at vi ikke greier målsettingen om å komme opp på minst gjennomsnittlig OECD-nivå, da er jeg redd for at opptrappingen i næringslivet begynner for sent.
3. Flertallet mener at forskningsfondet skal økes til 10-15 milliarder kr i løpet av femårsperioden. Regjeringspartiene støtter ikke dette, men likevel forutsetter vi at Regjeringen kommer tilbake i revidert nasjonalbudsjett med en konkret plan for hvordan dette skal skje.

Alt dette må altså komme i revidert nasjonalbudsjett: en plan for opptrapping av bevilgninger, konkrete tiltak for å øke forskningsinnsatsen i næringslivet og en plan for å øke forskningsfondet til 10-15 milliarder kr i løpet av fem år. Jeg ber forskningsministeren bekrefte i sitt

innlegg at dette vil skje. Nå ser jeg at innlegget til statsråden er delt ut i salen allerede ved en feiltakelse, så jeg kan for så vidt sjekke selv når jeg kommer ned, hvorvidt han kommer til å bekrefte eller eventuelt avkrefte dette.

I innstillingen er det mange tema som er berørt. Men hovedpoenget står vi sammen om, og det er at vi nå må gjøre en felles innsats for å få til den økte satsingen på norsk forskning som vi alle mener er nødvendig.

Hele komiteen går inn for de fire tematiske satsingsområdene som er foreslått. Jeg vil spesielt trekke fram satsingen på marin forskning. Sjømat har et utrolig potensial i Norge, både med oppdrett av nye arter og med å få mer verdiskaping inn i de tradisjonelle fiskeriene. Vi kan få en næring med en eksportverdi på flere hundre milliarder kroner, og som kan bli selve stambeinet i norsk økonomi.

Stortinget har vedtatt at det skal innføres en forsknings- og utviklingsavgift på fiske av havbruk. Dette vil bli midler til forskning som kommer direkte fra aktørene i næringen, og da er det naturlig at de også skal ha styring med bruken av disse midlene. Det er derfor gledelig at det nå er et bredt flertall – ja, det er faktisk enstemmighet – om at disse pengene skal disponeres gjennom næringen selv. Det er slik vi kan få legitimitet rundt denne avgiften, dessuten sitter selvsagt næringen på kunnskap om hvor skoen trykker, og hvor det er nødvendig å satse.

Arbeiderpartiet mener det er spesielt viktig å øke forskningsinnsatsen innenfor fiskeri- og havbrukssektoren. Hvis vi mener alvor med at dette næringsområdet skal bære oss inn i framtiden, må vi ta ansvar for at det kommer i gang. Derfor har vi gått inn for at den avgiften som kommer inn fra næringen, skal matches med en tilsvarende satsing fra staten, altså at vi går inn og dobler beløpet. Jeg er overrasket over at Arbeiderpartiet står alene om denne holdningen. Hvis andre partier mener noe alvorlig med at marin sektor er et område som skal prioriteres, må det ikke bare skje med ord, det kreves også handling.

Rekruttering av personell til norsk forskning er et hovedtema. Vi ser allerede at med den innsatsen vi har på norsk forskning i dag, er det for få personer som tar forskerutdanning. I meldingen legges det opp til at man skal ha 150 nye rekrutteringsstillinger hvert år i fem år, altså 750 nye stillinger. Høringsinstansene har gjort oss oppmerksom på at dette ikke engang er i nærheten av å være nok til å oppfylle målsettingen om å nå gjennomsnittlig OECD-nivå. Derfor har komiteen gått inn for å øke det tallet til 900; i seg selv en beskjeden økning, men vi understreker at dette må ikke være et tak, det må være en terskel – det må være et minimum. Og vi forutsetter at det også treffes tiltak for å skaffe den kompetansen som er nødvendig for å drive norsk forskning framover.

I behandlingen er det kommet fram at det er enighet om mye av politikken framover. Dette er en styrke, og det lover bra for at vi kan få til den opptrappingen som er nødvendig. Men på ett punkt skiller vi i Arbeiderpartiet lag med resten av komiteen og har en litt annen holdning. Vi er alle enige om at vi skal sørge for at de tunge miljøene skal utvikles videre for å kunne være internasjonalt ledende. Her er det ingen uenighet. Vi skal ikke spre res-

sursene for tynt utover systemet – meldingen bygger på det motsatte, at vi skal konsentrere innsatsen.

Men det må være noe mer. Arbeiderpartiet kan ikke stå sammen med høyresiden og sentrum i en politikk hvor det ser ut som man skal sementere dagens struktur. Hvis vi ikke tar ansvar, risikerer vi at store deler av landet ikke får mulighet til å delta for fullt i den rivende utviklingen som skjer. Vi kan ikke akseptere at store regioner havner i kunnskapsskyggen.

I innstillingen står Arbeiderpartiet stort sett alene om sin holdning om at forskning og høyere utdanning også skal kunne brukes som et virkemiddel for å få til utvikling i hele landet. Vi fremmer forslag om at høyskolemiljøer skal få mulighet til å utvikle topp kompetanse innenfor sine områder. Det er nå åpnet for at det – og der står man sammen – kan gis tillatelse til å tildele doktorgrader ved statlige høyskoler, selvsagt bare etter godkjenning fra departementet. Det skal også foregå grunnforskning ved disse institusjonene. Men flertallet stopper med å se at dette kan være mulig der miljøet er til stede, de sier ingenting om hvor miljøet skal komme fra. Arbeiderpartiet mener det skal være mulig å bygge opp kompetanse, og det skjer best gjennom fordelingen av rekrutteringsstillinger. Vi kan ikke si at dagens struktur er den endelige, og at sånn skal det være til evig tid. De forskningsmiljøene vi har i dag, er ikke kommet gjennom naturlover, de er politisk vedtatt opprettet fordi storting og regjering ville oppnå noe. Arbeiderpartiet mener at det norske forsknings-samfunnet ikke nødvendigvis skal være statisk.

Selv om det er litt uenighet om retningen, står et bredt flertall sammen om det aller viktigste, at vi må få et løft for den norske forskningen. Meldingen blir strammet kraftig opp og gitt et mer konkret innhold. Det er ingen tvil om at vi, gjennom behandlingen og innstillingen, har fått en forskningsmelding som forplikter i langt større grad enn hva Regjeringen hadde lagt opp til. Nå er det opp til oss å etterleve disse forpliktelsene.

Jeg vil ta opp de forslagene som Arbeiderpartiet har i innstillingen.

Presidenten: Tomas Norvoll har tatt opp de forslag han refererte til.

– Det blir replikkordskifte.

Fridtjof Frank Gundersen (Frp): Jeg er ikke kommet for å anmelde noen spesiell uenighet, men jeg vil gjerne vite hva siste representant på talerstolen mente med denne løftingen, og at man skal bevilge mer til forskning.

Det er et problem å få folk til å forske, og skal man få folk til å forske, må de ha høyere lønn. Og da nytter det ikke bare å gi høyere lønn til dem som begynner å forske, lokke dem inn på universiteter og høyskoler, man må også gi høyere lønn til dem som er der allerede. Man kan ikke la de som kommer nye og ferske, tjene mer enn de som er der fra før. Når man da skal regne ut hva dette koster, må man løfte alle sammen. Jeg lurer på om noen har gjort seg forestillinger om hva det egentlig vil koste.

Så er det en annen ting. Jeg har i mange år lest at nordmenn gjør mange oppfinnelser, og at det tas ut mange patenter. Men det som særpreger Norge, er at det er svært få nordmenn som gjør noe kommersielt ut av disse patentene, og at det veldig ofte er utlendinger som kjøper opp våre beste patenter. Hvis man ikke kan gjøre noe med dette, står vi også overfor et problem. Det jeg gjerne vil vite, er om Arbeiderpartiets representant har noen oppfatninger om de problemer jeg her reiser.

Tomas Norvoll (A): Når det gjelder det siste, om å kommersialisere norske patenter, sier vi en del om det i innstillingen. Der er det faktisk bare Arbeiderpartiet som har en konkret holdning til hvordan vi skal bruke det virkemiddelapparatet som er der i dag, for å få satt nye ideer ut i livet og få kommersialisert dem og skapt ny virksomhet rundt dem. Så det er i grunnen bare å lese innstillingen.

Når det gjelder å få mer forskning, er det to hovedmåter å få det til på. Den ene er at vi selvfølgelig må gå inn og øke de konkrete bevilgningene til universiteter og høyskoler og andre forskningsinstitusjoner, sånn at de får større mulighet til å drive sitt arbeid både i forhold til grunnforskning og i forhold til næringsrettet forskning. Den andre og kanskje viktigste er at vi må få næringslivet til å forske mer. Norge har en næringsstruktur som består av veldig små bedrifter, noe som gjør at det er vanskelig å få dem til å yte noe særlig til den norske forskningen. Det er ille for Norge, og ikke minst er det ille for bedriftene selv. Så i revidert må Regjeringen komme med tiltak for å stimulere til at næringslivet skal forske mer.

Replikanten nevner også problemet med å få folk i forhold til lønn. Jeg nevnte ikke lønn med et eneste ord i mitt innlegg, og det var faktisk helt bevisst. Når det gjelder lønnsdannelsen, enten det gjelder forskere eller andre i dette samfunnet, tror jeg vi skal ha den prinsipielle holdningen at den skal foregå helt andre steder enn i denne salen. Og jeg er glad for at heller ikke komiteen har gitt seg inn på den galeien i denne innstillingen. Det vi sier, er at her må Regjeringen treffe tiltak for å sørge for at vi får den rekrutteringen vi trenger for å kunne drive forskning på gjennomsnittlig OECD-nivå.

Inge Lønning (H): Jeg skal ikke komme representanten Norvoll til unnsetning når det gjelder det siste svaret han gav, men det slo meg at han kunne jo ha svart med å vise til Arbeiderpartiets hovedslagord fra siste valgkamp: «Arbeid og utdanning skal lønne seg.» Det hadde kanskje vært et bedre svar. Men det er kanskje mer relevant å komme tilbake til det når Stortinget skal behandle lærer-rekrutteringsmeldingen om kort tid. Det er en klar sammenheng mellom problemstillingen i den meldingen og problemstillingen i den meldingen vi behandler i dag.

Når jeg bad om ordet, var det bl.a. for å supplere Norvoll på ett punkt. Han sa at merknaden om at forskningsfondet skal opp på 10 – 15 mill. kr, var en flertallsmerknad fra Høyre og Arbeiderpartiet. Han glemte SV, som også er med i det samme flertall. Det gjør flertallet enda litt mer imponerende.

Når Arbeiderpartiet har blitt stående alene om en del av sine merknader i innstillingen, tror jeg det skyldes at de etter mitt skjønn, på mange måter representerer en avsporing i forhold til det som er meldingens hovedsak. Det gjelder den lange merknaden om Nord-Norge, som inviterer til en debatt som etter mitt skjønn hører hjemme i en helt annen sammenheng enn i behandlingen av en melding om den nasjonale forskningsinnsatsen. Det har ingen mening i den sammenheng å begynne å regne ut et landsgjennomsnitt for forskning – hva nå det regnestykket skulle bero på – og så begynne å vurdere de enkelte landsdelenes forhold til dette gjennomsnittet. Det er en avsporing.

Men en enda mer iøynefallende avsporing synes jeg Arbeiderpartiets fraksjonsmerknad om «centres of excellence» er. Det er jo et gjennomgående trekk i forskningsmeldingen og i komiteens innstilling at vi denne gangen satser på konsentrasjon og kvalitet der hvor vi i lang tid har vært opptatt av helt andre hensyn. Arbeiderpartiets medlemmer sier at de er enig i dette, men så legger de til at også «centres of excellence» skal ses i regional sammenheng. Da blir ikke bare poenget borte, men da motsier man seg selv direkte.

Tomas Norvoll (A): Jeg må bare overfor SV si meg lei for at jeg ikke fikk med i innlegget mitt at de også er med når det gjelder pengene. Det er de selvfølgelig. Det skulle nå bare mangle, så lenge vi snakker om å komme med nye bevilgninger.

Når det gjelder våre merknader der vi står alene om en litt annen holdning enn resten av komiteen, så er det for så vidt greit at vi er uenig med Høyre. Jeg er fullstendig klar over at representanten Inge Lønning mener at forskning, høyere utdanning og det vi snakker om her, skal sentraliseres, og at man skal samle ressursene mest mulig. Jeg er klar over det, og der har vi altså litt forskjellig syn. Vi mener at det også skal være mulig å bygge opp kompetansemiljøer rundt omkring i landet. Det er en helt ærlig og grei uenighet. Jeg er mye mer overrasket over at andre partier enn Høyre ikke er med på samme retning som Arbeiderpartiet. Jeg synes det er mye merkeligere og mye vanskeligere å forstå at ikke en del av sentrumpartiene iallfall støtter den holdningen som vi legger til grunn, at det skal være mulig å bygge opp nye miljøer også. For vi sier på ingen måte at vi skal spre ressursene utover, men vi skal fordele en vekst. Vi skal fordele en kraftig vekst, og da kan det ikke være slik at vi slår fast at dagens struktur er den endelige, at den skal ligge slik til evig tid. Vi er selvfølgelig også for «centre of excellence». Det vil være farlig hvis vi her bygger opp en ny type forskningsinstitusjoner eller måter å finansiere forskning på som virker ekstremt sentraliserende. Det vil være uheldig, og vi vil ikke være med på den galeien. Jeg tror at mitt svar til representanten Inge Lønning i forhold til dette nesten må være å henvise til representanter for sentrumpartiene. Jeg håper virkelig at de har mulighet til å komme oss i møte angående den holdningen som vi har til å skape kompetansemiljøer rundt omkring i regionene.

Marit Tingelstad (Sp): I bladet Forskning nr. 1 i år er administrerende direktør i Forskningsrådet, Christian Hambro, intervjuet om hva som er skjedd siden Forskningsrådet kom med sine innspill til arbeid med forskningsmeldingen. Han sier:

«Svært mye har skjedd» ... «Det har nærmest vært et klimaskifte»... «På Stortinget har det fremkommet bred, tverrpolitisk enighet om at det trengs et løft i det norske forskningssystemet, og Regjeringen har uttalt klar vilje til satsing på forskning og utvikling (FoU) bl.a. gjennom Voksenåsen-erklæringen.»

Innstillingen har blitt god, og den rosen går også til saksordføreren.

Jeg er særlig glad for den enigheten som er omkring bruken av forskningsfondet og midlene der, slik at det blir en viktig ressursleverandør framover.

Replikken min til representanten Norvoll går på den særmerknaden som var nevnt i stad om Nord-Norge, der det sies at landsdelen «har en forskningsandel som ligger på om lag halvparten av landsgjennomsnittet». Jeg registrerer i et brev fra Nordland fylkeskommune at de ikke nevner dette, men de framhever derimot fylkets potensial innen marin forskning med beskrivelse av et forskningsprogram, og ber oss ta hensyn til det. Det er greit. Jeg må spørre representanten Norvoll: Hva slags dokumentasjon har Arbeiderpartiet å bygge på når de hevder dette, og har Arbeiderpartiet lignende tall for andre landsdeler? Jeg regner med at det er av stor interesse for folk i andre fylker og landsdeler å få høre Arbeiderpartiets syn, for det er vel slik – eller er det ikke slik? – at det først og fremst er kvalitet som skal ligge i bunnen når det skal utvikles forskningsmiljøer?

Tomas Norvoll (A): Selvfølgelig skal kvalitet ligge i bunnen for norsk forskning, det skulle bare mangle. Men det som er litt snodig her, er at i mange tidligere innstillinger og debatter har Arbeiderpartiet og sentrum stått sammen om den holdningen at det også skal være mulig å utvikle nye miljøer som skal bygge på kvalitet, og hvor kvalitet skal ligge i bunnen. Så det er ikke noen motsetning i dette.

Da vi opprettet Universitetet i Tromsø, var det ingenting der fra før, men vi gikk inn med midler og bygde langsiktig opp kompetansen, slik at i vi dag har et kjemp godt universitetsmiljø der. Det samme har skjedd ved en del av de største høyskolemiljøene og forskningsmiljøene vi har rundt omkring i Norge i dag. Det er jo sånn det foregår: Gjennom politiske beslutninger går man inn og sier at dette er et område, enten geografisk eller faglig sett, som vi ønsker å bli bedre på i Norge, og så går vi inn og prioriterer det.

Jeg vil tro at det jeg sier nå, er som å lese fra Senterpartiets partiprogram. Jeg antar det. Jeg har ikke krysssjekket opp mot det, men jeg antar at den holdningen ligger der også, jeg tar det som en selvfølge. Det er iallfall dette bl.a. kommunalministeren reiser rundt og snakker om hele tiden.

Derfor er jeg så overrasket over at Senterpartiet og sentrumpartiene ikke er med. Det er ikke noe problem

for Arbeiderpartiet å uttrykke denne holdningen. Det må være et mye større problem for Senterpartiet å stå utenfor.

Når det gjelder Nord-Norge spesielt, er det kommet innspill fra mange av miljøene i Nord-Norge, ikke minst fra Rådet for høyere utdanning i Nord-Norge, hvor man peker på at det foregår veldig lite forskning i den landsdelen i forhold til det som foregår i landet for øvrig. Vi går ikke inn med noe millimetermål for å si at så og så mye skal det være, men vi sier at det er viktig at hele landet er med på utviklingen. Det er den holdningen vi legger til grunn.

Det som er mest skremmende, er at når vi legger inn denne typen merknader, og når vi presenterer den type holdninger, får vi ingen respons fra sentrumpartiene, og det har ikke vært noe forsøk fra dem på å samles om en enhetlig holdning om at forskning også er noe som skal foregå rundt omkring i de forskjellige regionene.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet omme.

Ursula Evje (Frp): Skal norsk næringsliv kunne følge med og hevde seg i den internasjonale konkurransen, må det skapes nye næringer basert på tilgjengelig råstoff, moderne teknologi og ny viten. Et slikt prosjekt ble nylig presentert via et TV-innslag, hvor en forsker fra SINTEF viste at ikke bare torskefileten m.m. kan brukes som mat, men at fiskeavfallet, som vi normalt kaster – miljøproblemet med andre ord – også kan anvendes i sin helhet til andre formål, som gir et enormt inntjeningspotensial. Denne typen viten om produkter får vi som oftest via anvendt forskning, som derfor tjener både næringsliv og den enkelte forsker og – ikke minst – dennes arbeidsplass.

Men skal anvendt forskning og ny utvikling av allerede kjente næringer og teknologi være med på å bære et fremtidig næringsliv, må de norske forskningsmiljøene være av høy internasjonal standard og kanskje av mye høyere kvalitet enn det vi har i dag, slik at også næringer utenfor vårt lands grenser er interessert i hva som skjer i Norge, og ikke minst er villig til å betale for norsk kunnskap i sterk konkurranse med andre nasjoner.

Kort sagt: Denne aktiviteten koster penger – mange penger. Det er imidlertid utopi og i beste fall norsk «sjøldigging» å tro at vi kan være best på alt. Selv om enkelte har hevdet at «det er typisk norsk å være god», er det ikke typisk for et lite land som ønsker å hevde seg på verdensnivå, å spre sine ressurser slik at spisskompetansemiljøer vannes ut.

Vi må erkjenne at noe forskning også må foregå i utlandet. Videre er det ikke noe mål i seg selv å være selvforsynt med både utdanning og forskning. Det vi snakker om, er arbeidsplasser og velferd for kommende generasjoner, som ikke kan basere seg på et liv i makelighet og egoisme betalt med oljepenger. Norske arbeidsplasser kan skapes og trygges av forskning og kunnskap tilegnet i utlandet også. Og arbeidsplasser vil vi komme til å trenge nær sagt i bøtter og spann i fremtiden, når olje og gass ikke lenger er tilgjengelig i samme omfang som nå i våre

områder – ca. 800 000 arbeidsplasser, har jeg hørt. Det ble faktisk sagt at man ikke engang visste hva disse skulle bestå i. Ganske enormt, spør du meg.

Jeg som er blitt litt eldre, husker at da oljeeventyret startet og det ble diskutert hva vi skulle bruke disse enorme summene til, var det fra noen en klar forutsetning at mye skulle investeres i nettopp forskning. Denne forskningen skulle bl.a. erstatte tapet av tekoindustrien, som var meget følbart den gangen. I tillegg skulle det bli et slags fremtidens klondyke, nyskaping av næringer, slik at vi hadde noe å falle tilbake på når det hele tok slutt. Dette var et godt standpunkt. Men når meldingen om miljøene nå dokumenterer at de i virkeligheten har blitt sulteføret med midler, er det etter Fremskrittspartiets mening betimelig å spørre flertallet: Hvorfor lovte dere noe som dere ikke holdt?

Næringer forsvinner i rivende tempo. Norske bedrifter blir solgt til utlandet og deretter slaktet. Det er et paradoks at vi som en rik nasjon ikke er i stand til å utvikle noe nytt som vi kan produsere og leve av og samtidig få inntekter av via patenteringer og lisensmidler.

Fremskrittspartiet har av mange blitt beskyldt for ikke å ha noen politikk verken når det gjelder utdanning generelt eller forskning spesielt. Det synes å være beskyldninger som mer faller inn i kategorien at en bør fjerne søkelyset fra seg selv og sin egen bakgård, fordi bakgårder generelt sier mye om den som eier dem.

Fremskrittspartiet har alltid erkjent at grunnforskning er et offentlig ansvar, og derfor er det et overordnet offentlig finansieringsansvar. Når det gjelder grunnforskningens spesielle situasjon som et sett av byggeklosser i en nasjonal diffus kunnskapsbase, er denne typen forskning ikke bare et offentlig ansvar, det er et fundamentalt ansvar knyttet opp til universiteter og spesielt vitenskapelige høyskoler. Det er derfor med en viss undring vi ser at alle andre partier ønsker – og det svært sterkt – å spre begrensede midler enda mer enn i dag i et regionalt perspektiv som åpenbart skal gjøre enkelte høyskoler til mer attraktive studiesteder. Dette er også en måte å bruke forskning på. Jeg undres på om seriøse forskere ser dette fremstøtet som spesielt positivt. Nå skal det innrømmes at vi lever i teknologiens tidsalder, og at forskning i prinsippet også kan skje i samarbeid med andre og kan utføres nesten hvor som helst, kun avhengig av utstyr og plass. Men jeg oppfatter ikke flertallet slik at man tenker på ting som et virtuelt verdensuniversitet eller et virtuelt forskningsmiljø. Flertallsstandpunktet om regionalisering og stedbundethet virker altfor fastlåst til slike ideer. Med andre ord er man fortsatt bundet av gammelt tankegods.

Fremskrittspartiet har også merket seg at meldingen legger betydelig vekt på at høyere utdanning skal være forskningsbasert. Siden flertallet i komiteen på det sterkeste har gått i rette med undertegnede når det gjelder dette spørsmålet, vil jeg sitere fra meldingen side 41, med henvisning til ny felles lov for universiteter og høyskoler som trådte i kraft 1. januar 1996:

« – gi høyere utdanning som er basert på det fremste innenfor forskning, kunstnerisk utviklingsarbeid og erfaringskunnskap

– drive forskning og faglig utviklingsarbeid og/eller kunstnerisk utviklingsarbeid.»

Hvis ikke dette betyr at all høyere utdanning skal være forskningsbasert, er det jammen på høy tid å spørre om hva flertallet på Stortinget egentlig har ment med disse ordene. Videre står det at «universitetene og de vitenskapelige høyskolene har et særlig nasjonalt ansvar for grunnforskning og forskerutdanning». Er dette bare store ord når dette nå skal regionaliseres for å skape vekst i distriktene?

Fremskrittspartiet har alltid hevdet at en konsentrasjon av grunnforskning og forskningsmiljøene vil forenkle både administrasjon og gjennomføring, slik at nasjonen får nødvendig grunnforskning for de bevilgede midler og ikke administrasjon og sysselsetting. De faktiske forhold er at grunnforskning har vært utført og finansiert på universitet, høyskoler, institutter m.m., og det ser nesten ut til at uoversiktighet har vært et mål. Er dette korrekt, kan det nesten oppfattes som en erkjennelse av at jo mindre andre er i stand til å finne ut om hva som virkelig skjer, jo lettere er det å styre både bevilgningene og resultatet.

Det har også vært perioder med stor arbeidsledighet, hvor kapasiteten ved høyere utdanningsinstitusjoner som utfører grunnforskning, har vært tøyd til bristepunktet for å «pynte» på realitetene. Denne volumøkningen sammen med et håpløst finansieringssystem har også rammet forskningen sterkt. Flere har allerede erkjent det her i dag. Jeg hadde imidlertid håpet at partiet Høyre i hvert fall ved denne behandlingen ville gjennomføre sin påståtte politikk om konsentrasjon, kvalitet og høyt internasjonalt nivå når det gjelder forskning. Men det er nesten patetisk når en leser saksordførerens forsøk på og observerer hans ekstreme villighet til å inngå i kompromisser som vanner ut hele systemet – bare for å slippe å stå frem alene om synspunkter som i bunn og grunn er gode og langt på vei deles av Fremskrittspartiet.

Vi må bare innse at styringskåthet er viktigere enn å la faglig dyktige mennesker få lov til å forske ut fra egen overbevisning og behov for ekstern finansiering. Det virker som om flertallet, akkurat som tante Sofie i «Folk og røvere i Kardemomme by», er mer opptatt av orden, system og kontroll enn av spontanitet, utvikling og frihet. Denne tilsynelatende optimale flertallspolitikken har nå ført til at våre tidligere fremste forskningsbaserte utdanningsinstitusjoner ikke lenger holder faglige kvalitetsmål. Jeg kan kort nevne at næringslivet stiller spørsmål ved faglig dyktighet innen visse teknologiske miljøer ved NTNU. For en del år tilbake var det en utenkelig situasjon.

Noen har et betydelig ansvar. Men det kan ikke legges på Fremskrittspartiets terskel. Dette partiet har stilt berettede spørsmål ved både utdanning og forskning i Norge i mange, mange år.

Når det gjelder det meget store antall rekruttstillinger som skal opprettes i løpet av en femårsperiode, er det kun én ting å si, nemlig at å vedta antall og plassering nå antakelig ikke vil hjelpe institusjonene i det lange løp, da systemet blir altfor rigid.

Videre må det være klart at næringslivets forskningsinnsats over tid synes å være styrt av helt andre kriterier enn de som vektlegges av Regjeringen over tid, nemlig markedene. Dette kan tyde på at næringslivets interesser og behov ikke er tilstrekkelig vektlagt. Det er betenkelig når det fra store bedrifter og næringer blir påpekt at kvaliteten i Norge ikke er tilfredsstillende, og at spørsmålet om høy kvalitet blir brukt som begrunnelse for forskning i utlandet.

Fremskrittspartiet er også smertelig klar over hvor sårbart et næringsliv som hovedsakelig består av små og mellomstore bedrifter, er, og at disse har varierende behov for nyutvikling. Når man da går inn for og ønsker økt satsing fra næringslivet, bør ikke økt satsing skje ved hjelp av tvungne avgifter pålagt små og sårbare næringer. Det må basere seg på et eget ønske fra næringen, f.eks. som Fremskrittspartiet skriver i sine merknader:

«Disse bedriftene bør gis mulighet til å inngå i en eller flere privatfinansierte forskningspooler der dette ansees hensiktsmessig fra den enkelte bedrifts ståsted».

Og det må være frivillig. Poolene skal naturligvis styres av bedriftene selv.

Det er også viktig å gjøre oppmerksom på noe som de øvrige i komiteen åpenbart har glemt, at EUs rammeprogram for forskning, EUREKA-samarbeidet, og nordisk forskningssamarbeid synes å ha holdt båten flytende når nasjonale kilder tørker inn. Men så vidt jeg kan se, er det ingen av flertallskonstellasjonene som har brydd seg om å vurdere de betydelige ressurser og all den arbeidstid som forskerne selv må bruke til å definere, beskrive og kvalitetssikre prosjekter, og så skrive detaljerte søknader om penger. Etter Fremskrittspartiets oppfatning er dette en meget bekymringsfull utvikling og et felt hvor også flertallet bør være interessert i å finne løsninger.

Jeg vil med dette ta opp de forslag som Fremskrittspartiet står sammen med andre om, eller står alene om.

Presidenten: Ursula Evje har tatt opp de forslag hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Harald Solberg (KrF): Forskning og utdanning er gjensidig avhengig av hverandre. Derfor er det nødvendig å se forskning i sammenheng med utdanningstilbudet. Forskning og utdanning i Norge har en stor styrke gjennom en desentralisert struktur representert ved høyskolene. Det gjør rekruttering av studenter til høyere utdanning lettere. Dette er et viktig bidrag for å kvalifisere til forskning. En desentralisert struktur gir mange mulighet til å ta utdanning og fortsette med viktig forskningsarbeid uten å måtte flytte til sentrale strøk.

Det er et mål å ha en befolkning med et høyt kunnskapsnivå. I innledningen til innstillingen slås det fast at kunnskap og kompetanse blir stadig viktigere, både for den enkelte og for samfunnet. Derfor mener Kristelig Folkeparti det er viktig å legge til rette for utvikling av fagmiljøer med høy kvalitet over hele landet. Dette bidrar også til mangfold og styrke i forskningen. Å kunne

tilegne seg og videreutvikle kunnskap og kompetanse uten at dette vanskeliggjøres med stor avstand til utdanningsinstitusjonen, er viktig for å videreføre denne styrken og dette mangfoldet.

Fremskrittspartiet foreslår i innstillingen, og representanten Evje tok det opp i sitt innlegg, at det skal foretas en bred gjennomgang av hensiktsmessigheten ved nåværende utdanningsstruktur med tanke på effektivisering og konsentrasjon av fagmiljøene. Da er det naturlig å spørre: Betyr dette nedleggelse av høyskoler? Og i så fall: Hvor mange eller hvilke høyskoler er det Fremskrittspartiet mener er overflødige?

Det er også slik at en desentralisert forskningsstruktur bidrar med mye viktig kompetanse for lokalt og regionalt næringsliv. En kraftig sentralisering av forskningen vil bidra til å øke avstanden til det lokale næringslivet. Ser representanten Evje at dette vil redusere det lokale næringslivets mulighet til kunnskapsbasert utvikling?

Ursula Evje (Frp): Jeg kan ikke være uenig med representanten Solberg i at utdanning og forskning er to sider av samme sak. Men når det gjelder at hele befolkningen nødvendigvis må ha et høyt kunnskapsnivå, på akademisk nivå kanskje, er jeg dypt uenig. Der er Fremskrittspartiet nemlig i den situasjon at vi erkjenner at næringslivet i Norge er som en slags vev. Hele Norge er en vev, og hvis vi ikke har dyktige arbeidere til å ta seg av renovasjon, kloakk etc., vil legen få en helt annen arbeidssituasjon enn han har i dag. Ja, sågar vil hele folkehelsen vår lide merkbart under det. Vi kan tenke oss frembrudd av difteri, av tyfus, av en lang rekke sykdommer som vi ikke har sett på mange år. Dette vil ikke Fremskrittspartiet ha. Vi erkjenner at en renovasjonsarbeider, som ikke behøver akademisk legning eller bakgrunn, er utrolig nyttig i et samfunn som vårt.

Når det gjelder det lokale næringslivet, som Solberg også var bekymret for, er dette, som jeg sa, hovedsakelig små og mellomstore bedrifter, mann og kone-bedrifter. De må kunne trekke nytte av forskning, men jeg tror ikke de kan foreta forskningen i sitt eget lokale miljø eller i sin egen lokale bedrift. Det er de altfor små til, og det har Fremskrittspartiet erkjent. Derfor har vi fremmet våre forslag.

Inge Lønning (H): Med referanse til en tidligere meningsutveksling i denne debatt får jeg kanskje si at det er ikke alltid like lett å spille ball med Fremskrittspartiet. Man føler seg ofte grunnleggende usikker på om man i det hele tatt spiller på den samme banen.

Representanten Evje fremstilte det som om flertallet – hun sa til og med alle andre partier – i komiteinnstillingen går inn for regionalisering og stedbundethet, og at «dette nå skal regionaliseres». Dette er med respekt å melde meningsløst. Enhver som har lest komiteinnstillingen, må kunne registrere at det er meningsløst. Det er både i meldingen og i komiteinnstillingen ett drag som er gjennomgående, nemlig at kvalitet skal være det avgjørende kriterium når det gjelder anvendelse av forsknings-

midler i det norske systemet. At Fremskrittspartiet ikke har klart å få med seg det poenget, er overraskende.

Når det gjelder Fremskrittspartiets egne merknader i komiteinnstillingen, har jeg avstått fra å kommentere dem, fordi jeg har store problemer med å forstå hva de betyr, og hva som er hensikten. Men på ett punkt kunne jeg gjerne ønske en liten forklaring fra representanten Evje. Komiteens flertall har i innledningen sagt at man legger

«vekt på forskningens allmennkulturelle dimensjon, som et instrument for menneskets evne og trang til å vinne kunnskap og innsikt både om seg selv, om samfunnet og om omverdenen i videste forstand».

Så sies det en del mer om denne allmennkulturelle dimensjonen. På dette punkt er alle de andre partiene med, Fremskrittspartiet er det ikke. Så kommer det:

«Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil bemerke at forskningens allmennkulturelle dimensjon er viktig, men må tones ned.»

Hva ligger der i denne nedtoningen av forskningens allmennkulturelle verdi? Det skulle jeg gjerne få et svar på.

Ursula Evje (Frp): Å lære representanten Lønning fotballfilosofi på to minutter tror jeg er en umulighet, så det skal jeg ikke forsøke meg på.

Men når det gjelder hans synspunkter på kvalitet, faller han jo tilbake i den samme situasjon som han veldig ofte gjør når vi snakker om kvalitet innenfor grunnskole, videregående skole osv. Vi er fundamentalt uenige på en lang rekke punkter, og jeg hevder igjen at for Høyre er det viktigere å være med i en flertallskonstellasjon enn det er å tenke disse tankene igjennom på egen hånd og stå på kanskje andre fundamentet enn det de har gjort de siste 75–100 år.

Når han har store problemer med å skjønne at vi innerst er en ting er viktig, men at vi likevel reserverer oss mot å bruke store summer på den type forskning som vil gå til fortrensel for annen type utvikling, tror jeg faktisk det sier mer om representanten Lønning og hans evne til å lese og forstå enn det sier om Fremskrittspartiet. Det beklager jeg sterkt, for han er en mann jeg tidvis har meget stor respekt for.

Harald Hove (V): Norge har en streng praksis for oppholds- og arbeidstillatelse. Likevel har jeg gjennomgående forstått det slik at Fremskrittspartiet generelt har en holdning som går ut på at vår praksis likevel er for liberal. Det har vært Venstres oppfatning i en rekke sammenhenger at vi særlig i forhold til forskning, universiteter og høyskoler, har registrert at vår strenge praksis i dag – og som Fremskrittspartiet så vidt jeg skjønner, normalt vil ha enda strengere – har vært til klar ulempe og skade for norske universitets- og forskningsmiljøer. Vi har hatt en rekke eksempler på at forskere og delvis personale av høy kvalitet ellers som har vært nødvendige for universitetene, har måttet reise ut, og at dette har skapt reaksjoner ved universitetene.

Flertallet, alle unntatt Fremskrittspartiet, har i innstillingen en merknad som går ut på at man viser til at Norge har hatt en streng praksis «når det gjelder oppholds- og arbeidstillatelse for utenlandske forskere som har deltatt i norsk forskerutdannelse».

En del av bakgrunnen for dette har vært ønsket om å unngå hjerneflukt fra mindre utviklede land. Men vi har i praksis sett at veldig ofte blir resultatet at disse personene finner arbeidsplass i andre utviklede land enn Norge. Nå kommenterer ikke Fremskrittspartiet denne merkna-den fra flertallet. Men mitt spørsmål til representanten Evje blir: Er det viktigere for Fremskrittspartiet å dyrke sin fremmedfrykt enn å ivareta norske universiteters og høyskoleers interesser?

Ursula Evje (Frp): Fremskrittspartiet har – det er helt korrekt – over meget lang tid ønsket en streng praksis når det gjelder innvandring og oppholds- og arbeidstillatelse fordi vi ikke aksepterer den integreringspolitikken som har vært ført i dette landet. Vi mener den er direkte feil.

Når det gjelder fagfolk, som nasjonen måtte trenge, har vi aldri noensinne sagt nei til det. Jeg kan henvise til en lang rekke prosjekter, bl.a. innen olje- og offshoreindustrien, hvor vi periodevis har hatt meget stor andel utlendinger som har arbeidet og bodd og som har blitt tilnærmet integrert her i landet. Noen bor her sågar ennå og driver egne bedrifter og har fått norsk statsborgerskap. Dette har vi aldri sagt at vi ikke vil ha.

Men når det gjelder litt mer diffuse, populistiske merknader om at dette skal gjøres på et generelt grunnlag, uten at det har vært gjenstand for debatt overhodet, føler vi at vår egen gode, trygge, gamle politikk – hvor vi viser at vi er internasjonale, men ikke spesielt uintelligente – står fast, og den behøver vi ikke å kommentere ytterligere.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed omme.

Arne Lyngstad (KrF): Det viktigste budskapet fra denne debatten er en tverrpolitisk vilje til økt forskningsinnsats. Regjeringens melding får i hovedsak tilslutning på alle hovedpunkt, og Stortinget har høye ambisjoner både når det gjelder kvalitet og omfang. Dette viser seg ved at det er enighet om en opptrapping av ressursinnsatsen til minst gjennomsnittlig OECD-nivå i løpet av fem år, 900 nye rekruttstillinger, en betydelig økning av forskningsfondet og en tematisk satsing på fire utvalgte områder så vel som en bredde i kunnskapsallmenningen, og kvalitet settes i sentrum.

Kristelig Folkeparti støtter alle disse tiltakene. Den tverrpolitiske oppslutningen skulle også gi gode muligheter for å oppfylle målene. Nå har også Stortinget tidligere hatt store ambisjoner på forskningens vegne uten å nå målene. Likevel: Kristelig Folkeparti vil prioritere forskningsinnsatsen i årene framover.

Forskning spiller en viktig rolle for samfunnsutviklingen. Mange vil legge vekt på økonomisk vekst som grunnelse for satsing på forskning. En kronikk i Dagbla-

det i denne uken gjorde det. I Kristelig Folkeparti synes vi dette blir et for fattig forskningsperspektiv. Kunnskap og kompetanse vil spille en stadig viktigere rolle både for den enkeltes livskvalitet og muligheter i arbeidslivet, og for samfunnets evne til å øke verdiskapningen. Forskningen har en økonomisk dimensjon, men den har også en allmennkulturell dimensjon som et instrument for menneskets evne og trang til å vinne kunnskap og innsikt både om seg selv og om verden i videste forstand. Denne dimensjonen legitimerer forskning innenfor forskningsdisipliner som ikke har åpenbar nytteeffekt i materiell eller økonomisk forstand. Fremskrittspartiet synes å mangle denne dimensjonen i sin motivasjon for forskning gjennom et slags misforstått konsentrasjonsprinsipp. Kristelig Folkeparti ønsker også en satsing på meldingens fire tematiske områder, men ser også behovet for at disse områdene inkluderer tverrfaglige perspektiver i forskningen, og at en ser sammenhengen mellom satsing på kunnskapsallmenningen generelt og noen temaområder.

Vi trenger forpliktende opptrappingsplaner for forskningsinnsatsen. Kristelig Folkeparti mener det er nødvendig å løfte forskningsinnsatsen til minst gjennomsnittlig OECD-nivå. For å lykkes i dette trenger vi en økning i næringslivets FoU-innsats. Regjeringen har satt ned Hervik-utvalget til å utrede stimulerings tiltak overfor næringslivet, og det vil komme med sine forslag i mars i år. I Kristelig Folkeparti ønsker vi en rask implementering av forslagene fra utvalget. Hvis ikke, kan vi risikere at målene ikke nås. La meg også understreke at Kristelig Folkeparti ønsker et nærmere samarbeid mellom høyere utdanning og næringslivet. Våre universiteter har større potensial til å utvikle kommersielle ideer og produkter enn det som skjer i dag. Vi trenger et større engasjement fra institusjonenes side i dette arbeidet.

Det er også behov for en betydelig økning i forskningsfondets kapital. Det er bra at det er bred enighet om anvendelsen av fondet, og at en vil bruke midler som også kan komme den langsiktige oppbyggingen av forskningskvaliteten til gode. Det er derfor viktig at fondets kapital økes betydelig.

Med ønsket om å trappe opp forskningsinnsatsen blir en hovedutfordring å rekruttere kvalifiserte kandidater til forskningen. Det blir viktig for utdanningssystemet å gi et godt kvalitativt grunnlag for en forskerkarriere. Men det handler også mye om tilrettelegging og motivasjon. Studentene bør i framtida kunne få sommerjobber og inkluderes i forskningsarbeidet på universitetene og på denne måten bli kjent med og engasjert i forskningsarbeidet. Vi har mange gode talenter i Norge, og disse må vi ta vare på. Likevel tror jeg det også i framtida vil bli behov for import av forskere fra andre land. Jeg er tilfreds med at flertallet ber Regjeringen vurdere dagens regelverk og praksis med sikte på en oppmykning av reglene for oppholds- og arbeidstillatelse for utenlandske forskere.

Innen forskningen finnes det bare én divisjon, den internasjonale. Derfor må kvaliteten på norsk forskning holde et høyt nivå. På enkelte områder bør vi også ha

ambisjoner om å være internasjonalt ledende. Skal vi lykkes, trenger vi toppmiljøer, og senter for framifrå forskning er et godt tiltak for dette. Men vi trenger også breddekkvalitet både tematisk og regionalt. Kristelig Folkeparti er enig i at mer av veksten i grunnforskningen skal kanaliseres til universiteter og høyskoler, og at en skal kunne tildele doktorgrader også ved sterke høyskolemiljø. Det er ønskelig med et nærmere samarbeid mellom høyskolene og de regionale forskningsstiftelsene for å styrke de regionale miljøene. Kvalitetsdimensjonen gjør at også nye miljø kan etablere seg, og gjennom et strategisk arbeid fra institusjonenes side kan sterke forskningsmiljø etableres utenfor våre tradisjonelle universiteter.

Saksordføreren sa i sitt innlegg at innstillingen er bedre enn meldingen. Og det var jo en kledelig omtale av egen innsats. Saksordføreren skal ha ros for sitt arbeid. Jeg konstaterer at Regjeringen får tilslutning til hovedtrekkene i sin melding, og jeg er glad for at det er bred enighet om forskningspolitikken i Stortinget. Denne enigheten er det beste grunnlaget for at målene kan nås.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Synnøve Konglevoll (A): Sentrumsregjeringen har vært opptatt av å være blokkuavhengig, og de har yndet å fremstille seg selv som mer opptatt av distriktene enn f.eks. Arbeiderpartiet. Vi i Arbeiderpartiet har i denne innstillingen lagt fram en rekke tiltak som vil føre til mer forskning og utvikling i distriktene, tiltak der sentrumspartiene ikke kan gi oss sin tilslutning. I stedet velger de altså ganske konsekvent, ikke så veldig blokkuavhengig, å stå sammen med Høyre. Det som jeg syns gjennomsyrrer den linjen de står for, er at man bare skal satse på de miljøene som allerede er godt etablert, mens vi i Arbeiderpartiet mener f.eks. at vi når vi skal tildele rekrutteringsstillinger til høyskolesektoren, også kan tildele det på områder hvor man ser en mulighet til å bygge opp en kompetanse helt i front, også internasjonalt, slik at man kan satse på de miljøene som er litt sårbare, nettopp for å styrke dem.

Så jeg har to spørsmål til representanten Arne Lyngstad. Det første er: Hvorfor går sentrumspartiene mot dette? Det andre spørsmålet mitt gjelder Nord-Norge. Når dere går imot det vi sier om Nord-Norge, er det noe dere har drøftet med deres medrepresentanter fra de nordnorske fylkene? Og var de i tilfellet enig i at man skulle gå imot det som vi har lagt inn?

Arne Lyngstad (KrF): Jeg kan forsikre representanten Konglevoll om at Kristelig Folkeparti også er opptatt av å ha forskning i hele landet. Det sier vi faktisk. Vi sier i en merknad i innstillingen at vi «forutsetter at regionenes behov også blir ivaretatt i den planlagte styrkingen av norsk forskning». Det er bare Arbeiderpartiet som finner det nødvendig å flagge med en egen vimpel i forhold til Nord-Norge.

Jeg vil også ha sagt at å øke grunnbevilgningene til institusjonene er en linje som flertallet ønsker. Det betyr

også universitetene og høyskolene i Nord-Norge. Disse miljøene har jo en styrke i seg selv på sine fagområder som gjør at de godt vil klare seg i konkurransen om tildeelingen av forskningsmidler framover, så jeg synes at det her konstrueres en uenighet som ikke er reell. Det er et forsøk på å sende en vimpel til en landsdel som har gode forutsetninger for å lykkes når en legger vekt på kvalitet.

Inge Lønning (H): Det kunne jo være fristende å følge opp forrige replikk med å spørre hvorfor Kristelig Folkeparti ikke har sagt noe om Ytre Namdalen i denne innstillingen, eller om andre landsdelers forhold til landsgjennomsnittet. Jeg synes det taler til Kristelig Folkepartis fordel at man ikke har brukt anledningen til den slags vimpelheising i forbindelse med en forskningsmelding som gjelder den nasjonale innsatsen.

Det er et annet spørsmål jeg gjerne skulle ha fått en liten utdypning på fra representanten Lyngstad. Det er jo et klart flertall i komiteen som står bak forslaget om en betydelig opptrapping av kapitalen i forskningsfondet, og det er også nevnt beløpsstørrelse fra et flertall bestående av Høyre, Arbeiderpartiet og SV. Nå står regjeringspartiene sammen med oss om forslaget, men ikke om premissgrunnlaget for forslaget. Derfor er det interessant å be representanten Lyngstad utdype noe nærmere hvorledes han for sin del fortolker uttrykket «betydelig økning». Hva betyr «betydelig økning» i denne sammenheng slik regjeringspartiene ser det?

Det er for øvrig kanskje tillatt å referere en ytring som jeg har fanget opp fra en person i det norske forskningsmiljøet, som for så vidt er en kommentar til denne betydelige og substansielle satsing, nemlig at det er en fordel for norsk forskning når Arbeiderpartiet er i opposisjon, fordi da har Arbeiderpartiet som regel vesentlig bedre råd enn når de sitter med ansvaret selv. Men hva legger regjeringspartiene i uttrykket «betydelig økning»?

Presidenten: Presidenten fikk et øyeblikk inntrykk av at dette var en replikk til Arbeiderpartiet, men hun skjønte at det var til Arne Lyngstad.

Arne Lyngstad (KrF): Jeg må få gjøre oppmerksom på at jeg har et engasjement både for Ytre og Indre Namdalen – til representanten Lønnings opplysning. Men jeg har lyst til å si at også Kristelig Folkeparti mener vi trenger en betydelig økt opptrapping av kapitalen i forskningsfondet. Forskningsfondet skal være et viktig redskap for å nå de målene vi har i forskningspolitikken. Det er viktig at de midlene kommer i tillegg til de ordinære bevilgningene.

Vi står også sammen med flertallet om premissgrunnlaget for forslaget. Vi har imidlertid ikke funnet grunn til ennå å signalisere hva fondets størrelse skal være. Jeg må nok også si at flertallets formulering her, 10 – 15 milliarder kr, tyder på at beløpet som er angitt, kanskje heller ikke er så veldig gjennomreflektert. For vår del er det helt klart at her er det nødvendig med en betydelig økning utover det som fins der i dag, og rammene for det og

opptrappingen her får vi anledning til å komme tilbake til i revidert nasjonalbudsjett.

Synnøve Konglevoll (A): For det første vil jeg si at vi i Arbeiderpartiet har et engasjement ikke bare for Nord-Norge, men for alle de regionene som på en måte nå står svakere på dette området. Men poenget med det med Nord-Norge er at det som landsdel peker seg ut, ved at man faktisk har bare halvparten av de midlene som man skulle hatt hvis man tar befolkningstallet som utgangspunkt. Vi står sammen med sentrumspartiene i en merknad der vi sier at forskning er et viktig virkemiddel for regional fornyelse, næringsutvikling og bosetting, og vi forutsetter at regionenes behov også blir ivarettatt i den planlagte styrkinga av norsk forskning. Men poenget er, og problemet er, at det kommer ikke av seg selv.

For å ta et konkret eksempel: Noen av de aller viktigste utfordringene vi har innenfor forskning, gjelder kommersialisering av forskningsresultater, altså prosessen fra noen har funnet på noe og til man klarer å skape en levedyktig bedrift ut av det. Det vil si at ordningene slik de fungerer i dag, gir stort sett støtte til bedrifter som har drevet forskning en stund, som er oppe og går, til store, sterke bedrifter. Så har nå Regjeringa satt ned et utvalg som skal se på kommersialisering av forskningsresultatene. Jeg kjenner ikke de folkene som sitter i dette utvalget særlig godt, men de er sikkert kjempeflinke alle sammen. Men det er ingen fra Nord-Norge der, og det er på en måte litt symptomatisk for den situasjonen vi er i, at det er noen veldig sterke sentraliseringskrefter i samfunnet, og det må vi være bevisst på ikke bare når vi har debatt om distriktpolitiske redegjørelser, men også i de andre debattene, for det er faktisk en sammenheng mellom disse tingene.

Så vil jeg bare igjen spørre representanten Lyngstad om det første jeg spurte om: Er det slik at man har diskutert dette med de nordnorske representantene, og er de enige i det?

Arne Lyngstad (KrF): Jeg er glad for at Arbeiderpartiet har et engasjement for alle landsdeler, og jeg opplever det faktisk slik at både innstillingen og meldingen fra Regjeringen har et balansert syn på forskningens betydning for regional utvikling rundt omkring.

Det som jeg opplever er Nord-Norges hovedutfordring i forhold til forskningsinnsatsen, er nettopp å øke næringslivets andel av denne i landsdelen. Dette er en utfordring som er knyttet bl.a. til næringsstruktur. Men når vi nå får et tematisk område som går innenfor marin sektor, betyr det også at her legges det til rette for en forskningsutvikling, en forskningsinnsats, nettopp på områder hvor landsdelen har gode muligheter for å nå opp.

Jeg er enig med representanten Konglevoll i at det er viktig at en både i komiteer og i utvalg har faglige eksperter fra alle miljø representert. Det er en fare dersom strukturen f.eks. i Forskningsrådet er slik at en bare rekrutterer fra enkelte fagmiljø. Og jeg har tiltro til at en også klarer å få med seg eksperter fra hele landet.

Når vi tenker konkret på Nord-Norge, vet vi at landsdelen har veldig gode forutsetninger innenfor romtekno-

logi, innenfor medisinsk teknologi osv. Alle disse miljøene er ledende. Og da blir jeg litt forundret over at Arbeiderpartiet så voldsomt løfter fram denne landsdelens behov, når en vet at de også på mange områder har gode kvaliteter som gjør at de er konkurransedyktige i kampen om forskningspengene.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Marit Tingelstad (Sp): Forskningsmeldingen har blitt svært godt mottatt i fagmiljøet. Det er en honnør som statsråden og Regjeringen kan ta innover seg.

Innstillingen har et solid flertall bak seg. På visse områder går innstillingen lenger enn meldingen. Det er bra for forskningen generelt og for samfunnsutviklingen spesielt. Det er på høy tid at satsingen kommer. Norge ligger langt etter andre land det er naturlig å sammenlikne seg med. Den sterke studenttilstrømmingen på 1990-tallet har gjort at forskningen har blitt noe sultefjoret, i den forstand at ressursene ikke har tilflytt forskningsdelen i relativt samme størrelse. Det er derfor bra at det nå foreslås en annen finansieringsmåte der grunnbevilgningene i mindre grad blir bestemt av studenttallet. Regjeringens mål om å komme opp på gjennomsnittlig OECD-nivå får full støtte fra komiteen, ja komiteen har endog tilføyd ordet «minst» foran gjennomsnittlig.

Det offentlige oppgave nr. 1 er å ta ansvar for å vedlikeholde og videreutvikle kunnskapsallmenningen, dvs. universitetene, høyskolene og instituttsektoren. Vi vil først og fremst styrke den langsiktige og grunnleggende forskningen. Styrkingen skal skje ved hjelp av økte bevilgninger, omprioriteringer og avkastning av det nylig opprettede forskningsfondet.

Meldingen legger stor vekt på kvalitet, og kvalitet skal lønne seg sett i forhold til bevilgninger. Sterkt internasjonalt samarbeid er også nødvendig for kvalitetsutvikling.

FoU-innsatsen ved høyskolene skal konsentreres på områder der de har spesielle forutsetninger og oppgaver, og der de har knutepunktfunksjoner. Det er viktig at høyskolene bygger opp sterke forskningsmiljøer. Dette skal bidra til en målrettet regional utvikling. Dette fordrer tett og godt samarbeid med lokalt næringsliv og forvaltningsmyndigheter. Det skulle ligge godt til rette for dette når en ser interessen for etablering av kunnskaps- og næringsparker rundt omkring i landet.

Videre er det viktig at næringslivet får økonomiske stimuli for å satse mer på FoU. Hervik-utvalget vil legge fram forslag om dette senere i vår. Jeg registrerer en smule kritikk fra flertallets side for at dette arbeidet ikke foreligger nå. Jeg minner da om at forskningsmeldingen ble lagt fram i juni i fjor. Det er åtte måneder siden. Med dette perspektivet faller i grunnen kritikken litt på sin egen urimelighet.

Senterpartiet er tilfreds med Regjeringens forslag om fire særskilt prioriterte områder. Samtidig er det viktig å understreke at andre områder ikke skal forsømmes. Tradisjonell industri og naturbaserte næringer, som f.eks. skog, mineraler og bergverk, må videreutvikles. Av sat-

singsområdene er marin forskning antakelig det området som har det største verdiskapingspotensialet. Jeg viser til et oppslag på TV 2 her om dagen, der man anslo verdiskapingspotensialet til formidable 230 milliarder kr. Søkelystet var der satt på marin ingrediensindustri, som innbefatter alt utenom fiskekjøttet. Innvoller og annet avfall som før ble kastet på sjøen, er en svært viktig ressurs innen medisin, ifølge forskere som deltok i programmet. Marin forskning er altså mye mer enn forskning på ressursforvaltning, som i seg selv er meget viktig.

Medisin og helse og IKT er andre satsingsområder. Her vil jeg trekke fram telemedisin som et viktig felt med formål å nå flere pasienter på kortere tid. Dette vil spare pasientene for lange reiser, samtidig som samfunnet på sikt kan spare store utgifter.

Skjæringspunktet mellom miljø og energi er det fjerde området som prioriteres spesielt. Komiteflertallet har i denne sammenheng trukket fram utviklingen av teknologi som kan redusere utslippene av CO₂ fra gasskraftverk, og mener Norge bør bli et foregangsland på dette området. Statsråd Arnstad har allerede antydnet 200 mill. kr på neste års budsjett til et slikt program, og det er svært positivt.

Når dette er sagt, vil jeg understreke betydningen av flerfaglig og tverrfaglig forskning sett opp mot satsingsområdene. Det er svært viktig å få med de humanistiske fagene og samfunnsvinklingen i det hele.

Meldingen og innstillingen er ambisiøse. Det krever en tilsvarende økonomisk satsing både fra statsbudsjettet og fra næringslivet. Det trengs flere forskere. Komiteen har som mål å skaffe 900 nye forskere på fem år. Det blir en utfordring som krever krafttak fra flere hold.

Senterpartiet hører til flertallet som ber Regjeringen vurdere dagens regelverk når det gjelder oppholds- og arbeidstillatelse for utenlandske forskere. Vi mener det er meningsløst at mennesker som har fått sin forskerutdanning her, ikke kan få arbeide her i landet en periode på grunn av stivbeint regelverk. Det er synd dersom disse unge forskerne i stedet må reise til f.eks. USA.

Senterpartiet er opptatt av at hele landet må få del i den sterke forskningssatsingen, det gjelder Nord-Norge så vel som Innlands-Norge. Den skal bygge på kvalitet og knutepunktfunksjoner. Vi har valgt ikke å trekke fram og sette landsdeler opp mot hverandre i denne innstillingen. Men la det være helt klart at vi selvfølgelig har alle landsdeler med i våre satsinger.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Tomas Norvoll (A): Det siste i innlegget var jeg selvfølgelig glad for å høre, men det er ikke det jeg vil spørre om.

I det forrige replikkordskiftet, altså etter representanten Lyngstads innlegg, hadde representanten Lønning et spørsmål som gikk på dette med forskningsfondet. Det ble opprettet for en tid tilbake som en av måtene man skal finansiere norsk forskning på, og som den eneste måten man får helt frie midler inn i systemet på. Det er for så vidt en ordning som komiteen slutter ganske en-

stemmig opp om og mener er bra og en god måte å finansiere norsk forskning på. Jeg er glad for at Senterpartiet og sentrum er med på det, likesom jeg er glad for at de er med på å stramme opp sin egen regjering i forhold til å forplikte dem og seg selv mer for å få til en opptrapping.

Men så er det én setning i innstillingen hvor de hopper av, og det er når Arbeiderpartiet, Høyre og SV antyder at forvaltningskapitalen i fondet bør opp i 10–15 milliarder kr i løpet av fem år. Grunnen til at det beløpet står der, er at vi er redd for at Regjeringen og regjeringspartiene har et mye mindre ambisjonsnivå, at vi tror at de hadde tenkt å øke mye mindre enn det, og at de på en måte ikke har de samme ambisjonene som det flertallet nå har. Derfor vil jeg spørre representanten Tingelstad: Mener hun at når staten selger ut aksjer – enten det er i bank eller om man selger ut eiendommer eller i det hele tatt – er det prinsipielt sett mye bedre å sette alle de midlene i oljefondet i utlandet i stedet for å bruke dem i et innlandsfond for å finansiere norsk forskning? Og hvor mye mener Senterpartiet er en betydelig økning? Er en betydelig økning mer eller mindre enn 10-15 milliarder? Altså: Er en betydelig økning 1 milliard eller 25 milliarder? Hva er det Senterpartiet legger i begrepet «en betydelig økning» av forskningsfondet?

Marit Tingelstad (Sp): Jeg trodde faktisk at representanten Norvoll hadde benyttet anledningen til å stress meg litt mer i forhold til hvorfor jeg ikke var med på Nord-Norge-satsingen, for der hadde jeg en hel liste med argumenter som jeg skulle hatt æren av å få overbrakt og formidlet. Det hadde jeg sjekket ut, så jeg var godt forberedt på det. Men det kan jeg gjøre ved en annen anledning.

Når det gjelder spørsmålet om forskningsfondet, skjønner jeg at det er hovedsaken som regjeringspartiene nå skal spørres om. La meg først slå fast at forskningsfondet kom i denne perioden, ikke mens Arbeiderpartiet satt i regjering. Vi er glad for at forskningsfondet kom. Jeg vet fra tidligere perioder at Finansdepartementet ikke er veldig glad i fond i seg selv, det har jeg oppfattet, men det er jo en annen skål. Jeg bare konstaterer at vi har fått et forskningsfond som jeg syns er svært bra, og jeg syns det er en svært god investering nettopp å legge penger i framtidig utvikling, både utdanning og forskning.

Så er det et poeng: Hva er betydelig? Ja, det er jo litt av et filosofisk spørsmål. Betydelig kan være veldig mye variert. Det skjønner jeg at flertallet også mener når de sier 10-15 milliarder kr. For la oss ta et regnestykke: I henhold til innstillingen er fondet på 3 milliarder, men jeg minner om at i budsjettet for 2000 er det på 4 milliarder, for Regjeringen kom opp med 1 milliard til – det bør også nevnes. La oss da ta utgangspunkt i 15 milliarder, hvis det er flertallets mål. Dette er da faktisk 100 pst. økning i totalen. Hvis man deler 15 milliarder på fem år, er det 3 milliarder pr. år. Hvis man skal ha 15 milliarder i løpet av en femårsperiode, betyr det at vi skal øke med 3 milliarder hvert år, og skal vi det, er det 100 pst. økning. Det er en svært betydelig økning. Men jeg vil si at det er

vanskelig å tallfeste et bestemt beløp, derfor fant vi at det var greit å bare si «betydelig».

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Rolf Reikvam (SV): Det er grunn til å gi statsråden ros for en bra melding. Det er bra beskrivelser, og det er gode analyser. Men så fikk også statsråden en del hjelp av Stortinget i mars, da et enstemmig storting sluttet opp om et forslag fra SV om at vi i løpet av de nærmeste årene skulle opp på gjennomsnittlig OECD-nivå når det gjelder forskning.

Jeg vil innledningsvis trekke fram to områder hvor jeg syns meldingen ikke helt holder mål. For det første er den for uforspliktende når det gjelder økonomi, den er for lite ambisøs. Og for det andre har de myke fagene – samfunnsfagene og de humanistiske fagene – blitt litt borte i alt det matnyttige, i all verdiskapingen. På disse to områdene har komiteen strammet opp meldingen. Vi snakker om å øke den offentlige innsatsen med minst 750 mill. kr, kanskje en milliard hvert år framover. Uten en mer forpliktende plan blir dette lett et slag i luften. Neste stopp er revidert nasjonalbudsjett til våren, og der skal Stortinget vedta en forhåpentligvis forpliktende opptrappingsplan.

Når det gjelder forskerutdanning, har komiteflertallet satt seg noe høyere ambisjoner enn det som Regjeringen la opp til. Vi ønsker å øke forskerutdanningen noe utover det som ligger i meldingen. Nå kan man si at en økning fra 750 mill. til 900 mill. ikke er så veldig dramatisk, men det er først og fremst et signal om at forskerutdanning skal være et viktig satsingsområde i tiden fremover.

I løpet av 20 år må det skapes 800 000 nye arbeidsplasser i Norge. Det er ECON Senter for økonomisk analyse som har anslått dette, og dette er en fremskrivning basert på historiske data og historiske erfaringer. Det er derfor naturlig at verdiskapingsperspektivet står sentralt. Vi støtter forslaget om fire satsingsområder. I Norge har vi valgt en utvikling med et høyt lønns- og kostnadsnivå, og det har også andre land som vi ønsker å sammenligne oss med. Dette skal ikke være en ulykke for Norge, dette skal vi utnytte som et fortrinn, og i Norge skal vi ikke konkurrere på kostnadsnivå. Vi må derfor utnytte andre fortrinn, og et av de fortrinnene som vi har, er en høyt utdannet befolkning. Vi skal ha spisskompetanse på bestemte områder, og vi skal utvikle produkter og tjenester med høy kunnskap innebygd. Det blir likevel litt for enkelt, og det kan også være litt farlig, hvis dette betyr en ensidig satsing på de teknologiske fag og fagmiljøer. Det hjelper lite om vi klarer viktige teknologiske fremskritt hvis vi ikke forstår hvorledes disse skal gjennomføres, implementeres, og vi er nødt til å forstå sammenhengen mellom organisering og kreative miljøer. Jeg er derfor glad for at Stortinget i dag vil gjøre et vedtak om at tverrfaglige perspektiver skal inn i de tematiske satsingsområdene. Det er et forslag som vi har fremmet. Dette skal være et signal til Forskningsrådet om at tverrfaglige perspektiver – de samfunnsfaglige miljøene, de humanistis-

ke miljøene – også må inn i de brukerstyrte programmene som rettes inn mot de tematiske satsingsområdene.

Et flertall i komiteen sier at en større del av bevilgningene rettet mot grunnforskning skal kanaliseres inn mot institusjonene, dvs. universitetene og høyskolene. Dette er viktig, av to grunner: For det første vil det påskynde de strategiske debattene rundt om på institusjonene. Universitetene og høyskolene er når de får større bevilgninger direkte inn på sine budsjetter, nødt til å gå igjennom dette og prioritere, og de er nødt til å legge sine strategiske planer på andre måter enn tidligere. Det er også viktig rent psykologisk fordi det viser at et flertall i Stortinget vil satse på institusjonene – på universitetene og høyskolene. Det er et psykologisk moment her som er viktig, og som kan virke stimulerende på det som skal skje på universitetene og høyskolene.

Et flertall i komiteen sier også at høyskolene skal ha et ansvar for grunnforskning. Der miljøene ligger til rette for det, der vi kan etablere faglig sterke miljøer, altså gode forskningsmiljøer, der skal også høyskolene ha et ansvar for grunnforskning. Det er et viktig signal å gi til disse institusjonene. Det er ikke riktig når Arbeiderpartiet sier at flertallet ikke vil satse på distriktene. Det viktigste Stortinget kan gjøre, er å øke grunnbevilgningene til institusjonene. Det er på denne måten vi kan satse på distriktene og vise at det arbeidet som skjer og den forskningen som pågår i institusjonene, er viktig. Det går flertallet inn for.

Det er også behov for å avklare forholdet mellom de regionale høyskolene og de regionale instituttene. Vi er nødt til på en eller annen måte å få til en bedre samordning mellom instituttene og høyskolene for at de skal bli tunge og sterke fagmiljøer i det regionale, i det lokale, miljøet. I dag fungerer det ikke godt nok. Komiteen er klar på at vi ønsker å stimulere til et nærmere samarbeid, slik at disse institusjonene kan utnytte hverandres fortrinn.

Jeg er også glad for at komiteen er klar på at den kunnskap som utvikles i de brukerstyrte prosjektene, skal tilfalle kunnskapsallmenningen. Det er et viktig prinsipp, og det er viktig å slå det fast. Nå tror jeg jo at Forskningsrådet er ganske bevisst på dette. Likevel tror jeg det er viktig at komiteen nå sier det så klart som den gjør, at når det gjelder de brukerstyrte programmene, må vi påse at den kunnskapen som utvikles der, skal tilfalle kunnskapsallmenningen. Tross alt er kanskje 50 pst. av det som bevilges til brukerstyrte programmer og prosjekter, offentlige midler, og da skulle det bare mangle at ikke fellesskapet skal sikre at den kunnskapen som utvikles der, skal tilfalle kunnskapsallmenningen, eller i dette tilfellet institusjonene. Og vi understreker at den beste måten å gjøre dette på, er å påse at det blir knyttet stipendiat til de brukerstyrte prosjektene. På den måten greier vi å sikre at den kunnskap som utvikles, og den nyvinning som skjer tilfaller og kommer tilbake til institusjonene. Jeg er glad for at vi i SV har fått komiteen med på å understreke dette.

Jeg skulle nok ønske at komiteen hadde vært litt klare på å si noe om kunsthøyskolene. De har selv utviklet

en del spennende modeller når det gjelder å utvikle programmer for utøvende kunstnere. Komiteens flertall sier noe – går et stykke på veg. Jeg skulle ønske at de fulgte opp vårt forslag; vi har fremmet et konkret forslag om at den type programmer skal utvikles. Jeg velger likevel å oppfatte det slik at statsråden har fått et innspill. Flertallet har sagt noe om dette, og da bør en gå tilbake til høyskolene med det og se på hva som kan utvikles av programmer for dem som har ambisjoner om å bli utøvende kunstnere.

Så litt om forskningsfondet. Det er blitt framstilt som det på mange måter er løsningen. Vi i SV er med i flertallet, men vi ser ikke at dette er det som skal løse fremtidig finansiering, langt ifra. Den fremtidige finansieringen av norsk forskning, den delen det offentlige skal yte, vil måtte komme som direkte bevilgninger over statsbudsjettet. De som ikke innser det, har misforstått ganske grovt. Det er den faktiske situasjonen, og så kan vi da utvikle et forskningsfond som kan gi en del avkastning. Likevel vil det bli et supplement til de årlige bevilgningene over statsbudsjettet. Vi er med på å øke bevilgningene til forskningsfondet – det er en idé som vi for så vidt har tatt fra en del andre land som har utviklet ulike forskningsfond. Her satser vi på ett rent statlig fond. I andre land har de utviklet masse andre fond. Jeg tror ikke at dette er noe sesam sesam, men det kan være et supplement. Derfor er vi med på dette. Og når vi først skal ha dette forskningsfondet, må vi iallfall gi det en kapital, slik at det er mulig å få en avkastning. 10-15 milliarder kr vil kanskje gi 600-700 mill. kr i avkastning som kan gå til forskning – og det kan da være et godt supplement. Men uansett vil dette være et supplement og ikke hovedmåten vi finansierer det på.

Jeg er glad for at vi har fått flertall for de fleste forslagene våre. Da står vi bare igjen med ett, og det tar jeg herved opp.

Presidenten: Rolf Reikvam har tatt opp det forslag han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Arne Lyngstad (KrF): Jeg er enig i at ett forslag fra SV i en innstilling kanskje er litt i minste laget, men jeg konstaterer at SV har hatt en konstruktiv innstilling til arbeidet med forskningsmeldingen, og også at SV er med i det brede flertallet som finnes her.

Når representanten Reikvam i sin kritikk av meldingen sier at den er lite ambisiøs, er det en velkjent karakteristikk fra SV. Problemet til SV kan jo være at SV har mange ambisjoner, og da er litt av utfordringen å prioritere mellom dem. Men jeg regner med at SV selvfølgelig står fullt og helt bak det som blir vedtatt i dag.

Når jeg tar replikk, er det fordi det er én posisjon som overrasker meg litt i forhold til SV. Vi har et tematisk område innenfor forskningen som går på skjæringsfeltet mellom energi og miljø. Derfor har flertallet funnet grunn til å peke på at Norge som energinasjon også bør ha en ambisjon om å utvikle teknologier som kan redusere CO₂-utslipp fra gasskraftverk. Det har SV funnet

grunn til å stå utenfor. Det ble jeg litt overrasket over, for jeg trodde at det var helt i tråd med SVs tilnærming til klimapolitikken at en her også ville prøve å utvikle nye og bedre teknologier som kan løse klimaproblemet. Jeg finner grunn til å utfordre SV: Hva er det som er årsaken til at man ikke ønsker å delta i en slik satsing?

Gunnar Breimo hadde her overtatt presidentplassen.

Rolf Reikvam (SV): Jeg kan berolige Arne Lyngstad med at vi kommer til å støtte de forslag som vi selv har fremmet, og som vi har fått flertall for i komiteen, så det skal han ikke bekymre seg over. De fleste av dem er faktisk rimelig gode også.

Jeg startet jo med å gi ros til statsråden for en rimelig bra melding både når det gjaldt beskrivelsen og analysen. Så trakk jeg fram noen få områder hvor jeg syntes den var litt for dårlig, og det var at den var for uforpliktende når det gjaldt økonomi, og så var det det som går på de mer humanistiske fagene. Det hadde jeg håpet at andre kanskje hadde kommentert litt mer. Men i alle fall: Våre ambisjoner for norsk forskning de nærmeste fem årene er nedfelt i denne innstillingen, og de er stort sett de samme som flertallet har – det står vi bak og regner med det blir flertall for i denne forsamlingen.

Vi har hevet ambisjonsnivået noe når det gjelder forskerutdanning, og det var vel det jeg understreket. Vi har også hevet ambisjonsnivået når det gjelder presisjon og når det gjelder forpliktelser. Det var det som var viktig for meg. Jeg håper og tror at vi, når vi kommer til revidert nasjonalbudsjett, vil ha en mer forpliktende opptrappingsplan. Det er en ambisjon, en svær ambisjon, og vi får da se hvorledes de andre partiene stiller seg. Det innebærer som sagt at vi årlig må øke bevilgningene. Allerede fra 2001 må vi legge inn nesten 1 milliard kr mer på statsbudsjettet til forskning. Det er de faktiske forhold, og da håper jeg inderlig at en er med.

Når det gjelder de tematiske forskningsområdene, valgte vi å ikke gå inn og plukke ut bestemte deler. Vi har sluttet oss til de tematiske områdene uten å gå inn og begynne å detaljere disse mer enn det som ligger der. Vi er selvsagt interessert i at det skal drives forskning på gass og gasskraftverk, finne ny teknologi – for all del – men den sammenhengen det var plassert i, og det at vi ikke så behov for å trekke ut bestemte deler, gjorde at vi ikke er med på den merknaden.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Helene Falch Fladmark (V): Mange vil være enig i at vi står foran et tidsskille når det gjelder norsk forskningsinnsats. Det har vært skrevet og sagt godord om forskning før, men forskningsmiljøene bør være beroliget denne gangen. I dag går et bredt flertall i Stortinget sammen om å gi forpliktende løfter om å øke forskningsinnsatsen betraktelig. Vi løfter sågar listen enda høyere enn den allerede ambisiøse målsettingen fra Regjeringen. Dette forplikter. Men jeg er viss på at den tiden er over

da forskningsbudsjettene fikk lide for andre prioriteringer i sektoren.

Venstre gikk inn i Regjeringen med løfte om å styrke forskningen, så på mitt partis vegne kan jeg love at vi i hvert fall fortsatt vil prioritere forskning. Når vi i dag har en slags debatt om hvem som var først og hvem som vil gi mest, tror jeg at dette skal gå bra.

For Venstre er det også viktig at Stortinget slutter seg til Regjeringens strategi for forskningspolitikken, nemlig at kvalitet skal vektlegges. Vi skal konsentrere forskningsmidlene til de gode forskningsmiljøene. Dette er i tråd med den politikken vi vedtok på vårt landsmøte i fjor.

Jeg er også glad for at Stortinget ikke falt for fristelsen til å utvide antall prioriterte områder. Det er nå enighet om at når Norge og norsk næringsliv skal hevde seg i internasjonal økonomi, må det skje en betydelig langsiktig satsing på forskning innenfor områder der Norge allerede har fortrinn og kan hevde seg internasjonalt.

Det at Forskningsrådet nå vil sette i gang forskning for å finne løsninger som kan omdanne naturgass til fiskefôr, er et strålende eksempel på dette. Dersom det lykkes forskerne å omdanne naturgass til bioproteiner, kan dette legge grunnlag for en verdiskaping opp mot 150 milliarder kr i marin sektor. I disse gasskrafttider er dette et interessant perspektiv.

Dette er også et eksempel som belyser at det er langsiktig grunnforskning som skal legge grunnen til den ny-skapingen vi må ha, for å ha noe å leve av i fremtiden.

Det bør ikke være en motsetning mellom akademi og næringsliv. Til nå har det vært en slags kulturell avgrunn mellom disse verdenene. Venstre ønsker på ingen måte at de to verdener skal bli én. Næringslivets skal tjene penger, universiteter og høyskoler har en helt annen rolle. Men det behøver ikke ligge en motsetning i økt akademisk frihet og mer næringsliv ut av det akademiske. Utfordringene er å etablere et tettere samarbeid mellom næringsliv og forsknings- og utdanningsinstitusjonene og en gjensidig forståelse for hverandres roller og verdier.

Det er selvfølgelig bra at forskningen kan være til direkte nytte for næringsliv eller offentlig forvaltning, men det er like nødvendig at forskere får mulighet til å drive grunnforskning innenfor områder som ikke umiddelbart passer inn i en nytte-kostanalyse.

Den kritiske offentligheten er avhengig av at forskere deltar med sin kunnskap om samfunnsforhold, kulturelle forhold og kunnskap om den teknologiske utviklingen. Spesielt er det viktig at forskerne beholder sin rolle som demokratisk motmakt til myndigheter og næringsliv. Dette betinger at en stor andel av ressursene som går til forskning, må være fri – i form av økte grunnbevilgninger. Jeg er derfor glad for at flertallet i komiteen legger vekt på dette i innstillingen, og at vi understreker institusjonenes rolle som hovedansvarlige for grunnforskningen.

Det samme flertallet legger opp til et noe høyere ambisjonsnivå for nye rekrutteringsstillinger. Men samtidig erkjenner vi at det ikke bare er å øke antall stillinger – mennesker skal fylle plassene. Spesielt innenfor noen

fagområder har det vist seg svært vanskelig å få unge mennesker til å velge en forskerkarriere. Det er derfor viktig at myndighetene sammen med institusjonene gjennomfører nødvendige stimulerings tiltak for å øke rekrutteringen. I den sammenheng er jeg svært tilfreds med at det nå er et flertall som ønsker en liberalisering av reglene for arbeids- og oppholdstillatelse for utenlandske forskere. Dette er helt i tråd med den politikken Venstre ønsker.

Forhåpentligvis vil dette føre til at noen utenlandske forskere som har deltatt i norsk forskerutdanning, velger å fortsette sin innsats i Norge i stedet for å dra til USA eller andre vestlige land, for konkurransen om de gode hodene blir nemlig hardere i tiden fremover, både nasjonalt og internasjonalt. Det er denne kampen Stortinget og Regjeringen nå ruster Forsknings-Norge for. Vi skal kort sagt investere i mennesket, slik overskriften på Venstres utdanningspolitiske program lyder.

Synnøve Konglevoll (A): Etter alle solemerker betyr forskningsmeldinga og behandlinga av den her i Stortinget at vi vil få et kraftig løft for norsk forskning. Det er veldig bra, og stort sett er innstillinga preget av en bred enighet. Jeg sier stort sett – og det er spesielt ett område der det er uenighet mellom Arbeiderpartiet på den ene siden og de øvrige partiene på den andre siden. Det har vært belyst gjennom replikkordvekslinga.

Vi mener altså at når vi står foran en så sterkt økt satsing som det vi gjør nå, skal selvsagt kvalitet være viktigst. Men vi må også ha en bevisst satsing ut fra at forskning skaper ringvirkninger, og at den bør skape ringvirkninger i hele landet. Når vi skal fordele så mye penger som vi snakker om nå, må vi også kunne tenke litt regional fordeling. Og alle disse fem områdene der vi i Arbeiderpartiet står alene i denne innstillinga, danner en helhet som ville ført til – mener vi – både mer forskning i regionene i Norge og til at forskningen kunne skapt flere positive ringvirkninger, bl.a. flere bedriftsetableringer, økt lønnsomhet og utvikling innenfor f.eks. den marine næringa.

Vi har vært inne på flere av disse punktene i debatten hittil, men jeg vil spesielt nevne to av dem. Det første gjelder FoU-avgiften for fiskeri- og havbruksnæringa. En enstemmig komite slår fast at midlene fra FoU-avgiften skal disponeres av næringa sjøl. Det vil bety mer forskning og utvikling i distriktene langs hele kysten. Så vet vi at det er en forventning i næringa om at også staten skal bidra. At staten legger inn like mye som næringa, vil bety større oppslutning om FoU-avgiften i næringa, og det vil også bety at det vil bli brukt dobbelt så mye midler på de områdene der næringa sjøl ønsker at det skal forskes.

Det andre gjelder Nord-Norge. Nord-Norge har om lag 10 pst. av befolkningen, men bare om lag 5 pst. av forskningsmidlene brukes i den nordlige landsdelen. Når vi da erkjenner at det er forskning som skal danne grunnlaget for de nye arbeidsplassene og for nye inntekter til samfunnet, og når det erkjennes som en viktig grunn for at vi skal øke midlene til FoU med kanskje 8-9 milliarder

kr, mener vi i Arbeiderpartiet at vi må ha som målsetting at Nord-Norge skal komme opp på landsgjennomsnittet.

Sjøløst skal vi vektlegge kvalitet, men det er flere områder der man har gode forskningsmiljøer. Det gjelder innenfor marin forskning, rom- og atmosfæreforskning og telemedisin, og det gjelder også innenfor polarforskning. Poenget er at med så sterke sentraliseringskrefter som er i sving nå, er styrking av disse miljøene noe som ikke kommer av seg selv. Polarforskning er et godt eksempel på det. Da Polarinstituttet ble flyttet til Tromsø, var det etter en lang og seig kamp. Nå er det et sterkt forskningsmiljø innenfor polarforskning i Tromsø, et miljø som også er attraktivt internasjonalt, også fordi det ligger eksotisk til, det er mye snø der – det er kanskje en ulempe andre ganger, men akkurat når det gjelder rekruttering av polarforskere, er det en stor fordel.

Et annet eksempel er medisinerutdanning. Det siste tallet jeg har hørt nå, er at 14 av 45 professorater ved Det medisinske fakultet i Tromsø er ubesatt. Da medisinerutdanningen i Tromsø ble etablert, var man helt bevisst på at for å rekruttere fagfolk måtte man tilby forhold som var bedre enn ved de øvrige fakultetene. Og den gangen, på begynnelsen av 1970-tallet, hjalp det selvfølgelig at det var mange sekstiåttåringere som ønsket å reise oppover i ren idealisme for å bygge opp landsdelen. Men i tillegg til at man hadde veldig mange idealister, var det rause forskningsbudsjetter, det var også rause budsjetter til f.eks. å reise. Nå har hver professor og hver som underviser, ca. 10 000 kr til å reise for. Nå betaler ikke vi for billettene våre sjøl når vi er ute og flyr, men jeg sjekket tilfeldigvis prisene siste gang jeg var i Tromsø. Da kostet billetten min over 5 000 kr. 10 000 kr holder til to Oslo-turer, men da har man ikke råd til å betale noen avgift for å delta på konferanser.

Representanten Inge Lønning mente at distriktpolitiske hensyn ikke hadde noe å gjøre i denne debatten. Sjøløst er det viktigste i dag at vi samles om et kraftig løft for forskning, men det må være mulig å ha flere tanker i hodet på en gang – forskningspolitikk, næringspolitikk, distriktpolitikk, helsepolitikk, fordelingspolitikk. Det er en sammenheng mellom disse tingene, og det er en sammenheng som jeg har sett at kommunalminister og senterpartileder Odd Roger Enoksen er i ferd med å løfte opp. Han vil legge om distriktpolitikken og satse mer på forskning og høyere utdanning. Foreløpig er det bare å konstatere at han ikke har sentrumspartiene i Stortinget med seg på dette.

Statsråd Jon Lilletun: Det er ein glad forskningsminister som i dag står på talarstolen her i Stortinget. Komiteinnstillinga ber bod om at vi er samde om at Noreg står føre eit tidsskilje i forskningspolitikken. Eg vil nytte høvet til å gje ein spesiell honnør til saksordføraren, Inge Lønning, både for arbeidet med innstillinga og for innlegget i dag. Eg er heilt samd med saksordføraren i at dette er ei av dei viktigaste sakene som Stortinget handsamar i denne perioden. Då er det eit paradoks kva det er som skaper stor merksemd i samfunnsdebatten. Eg meiner at innstillinga til komiteen her burde vore ei av dei viktigaste sa-

kene som media faktisk var opptekne av. Ein del forskarar skal ha ros for at dei har delteke aktivt i debatten, men desverre har media glimra med sitt fråvær etter at komiteen var ferdig.

- Vi er – på tvers av alle partigrenser – samde om
- at ein større del av vår samla verdiskaping skal nyttast til investeringar i forskning, slik at Noreg under den neste femårsperioden minst kjem opp på gjennomsnittet i OECD-landa, målt som del av BNP
 - at det er viktig å etablere og byggje ut nye mekanismar for å realisere dette. Fondet for forskning og nyskaping er eit viktig døme. Tiltak for å stimulere næringslivet til auka FoU-innsats er eit anna
 - at det dei neste åra skal leggjast opp til særskilde satsingar på marin forskning, informasjons- og kommunikasjonsteknologi, medisin og helse og forskning i skjeringsfeltet energi og miljø
 - at kvalitet i sterkare grad skal prioriterast ved tildeling av offentlege midlar, og at ein strategi for dette er aktiv deltaking i internasjonalt samarbeid
 - at ein kontinuerleg og open forskingsetisk debatt er viktig, og at den skal skje innan ramma av dagens ordningar

Det er vidare eit solid fleirtal bak forslaget om å styrkje den langsiktige grunnleggjande forskinga i kunnskapsallmenningen, ved dei institusjonar der slik forskning finn stad.

Komiteen fortener honnør for innstillinga, at dei held den så profilert som den er på desse områda.

Når det gjeld universitet og høgskular, vil mange av dei prinsipielle spørsmåla fyrst verte lyfta fram i det forskingspolitiske ordskiftet som kjem i kjølvatnet av Mjøstutvalet, når dei legg fram si innstilling i april.

Eg merkar meg at eit fleirtal i komiteen stør Regjeringa si vurdering av ulike modellar for eit nytt finansieringssystem for universitet og høgskular. Det er viktig å få på plass eit nytt finansieringssystem som i sterkare grad kan leggje vekt også på forskning, slik at det ikkje vert tallet på studentar som avgjer omfanget av forskingsinnsatsen på ulike fagområde.

Eg er samd med fleirtalet i at det vil vere viktig å styrkje det forskingsstrategiske arbeidet ved institusjonane, stimulere pågåande og framtidige omstillingar, og styrkje institusjonane si rolle som hovudansvarlege for grunnforskning. Desse prosessane bør gå hand i hand. Det bør verte enklare å styre grunnløyvingane inn mot forskning med eit nytt finansieringssystem. Det er godt i tråd med Regjeringa si prioritering av den langsiktige grunnleggjande forskinga i kunnskapsallmenningen at det skal verte ein vesentleg vekst i grunnforskingsløyvingane til universitet og høgskular.

Det er brei semje om at kvalitet skal vektleggjast sterkare enn i dag. Sjølv om det ikkje eksisterer eit sett av allment aksepterte kriterium, er det viktig at vi går framover kvalitetsvegen.

Det er berre ein divisjon i forskinga, og den er internasjonal. Ein får av og til inntrykk av at norsk forskning er i krise. Då gjer det godt å få resultat på bordet som viser at det ikkje ser berre svart ut. Det seinaste resultatet eg har

merka meg, gjeld tal for fyrste året i EU sitt femte rammeprogram innanfor nøkkelområdet marine økosystem. Her deltek norske forskarar i halvparten av prosjekta! Det vitnar om høg kvalitet på dei norske marine forskingsmiljøa. Vi kan ikkje rekne med å vere like sterke på alle felt, men målet må vere at fleire norske forskingsmiljø hevdar seg i internasjonal konkurranse. Det skal vi aktivt stimulere til gjennom meir systematisk bruk av evalueringar, premiering av kvalitet og ei ordning med senter for framifrå forskning, for å nemne nokre sentrale tiltak.

Eg meiner også at Forskringsrådet – ei ordning som fordeler pengar til dei beste forskarane eller forskingsmiljøa, basert på konkurranse og ut frå nasjonale vurderingar – verkar kvalitetsfremjande. Slike ordningar, der forskingsråd har ei rolle som supplerande finansieringskanal til institusjonane sine grunnbudsjett, finn vi i dei fleste land.

Eg konstaterer at eit fleirtal i komiteen stør Regjeringa si linje i instituttspolitikken, m.a. ved å leggje vekt på å kombinere gode ordningar for kvalitetssikring med omsynet til å gje institutta vilkår for å drive langsiktig kompetanseutvikling.

Rekruttering er eit sentralt tema i forskingspolitikken. Sjølv om eit fleirtal i komiteen legg lista litt høgare enn oss, konstaterer eg at også her er vi samde om det viktigaste. Vi må samstundes som vi trappar opp rekrutteringa, syte for at vilkåra for å drive forskning er attraktive. Det må satsast på utstyr, drift og kvalitet. Det gjeld ikkje minst for dei fagområda der det i dag er særleg vanskeleg å få inn gode rekruttar. Og vi må syte for at miljøa har kapasitet til å ta imot fleire rekruttar.

Rekrutteringsstillingar vert finansierte av ulike finansieringskjelder og gjennom ulike verkemiddel. Det kjem t.d. mange stipendiatar gjennom næringsretta offentleg finansierte forskning og frå private kjelder. Fleirtalet i komiteen peikar også på dette når dei meiner at «antallet stipendiatar knyttet til brukerstyrte programmer bør økes». Dei 150 eller 200 nye stipendiatane som skal på plass kvart år, vil såleis ikkje vere synlege som øyremerkte stillingar på ein budsjettpost. Men målet, som eit minimumsmål, skal realiserast gjennom ulike verkemiddel. Grunnbudsjetta til universiteta vil vere ein viktig kanal, men rekruttering vil framleis også verte finansierte gjennom Forskringsrådet og andre kjelder. Postdoktorstipendiatstillingar kjem i tillegg.

Regjeringa ser forskning som eit viktig verkemiddel for regional fornying og næringsutvikling, og går i forskingsmeldinga inn for å styrkje dei statlege høgskulane gjennom satsinga på kunnskapsallmenningen. Vi vil vidareutvikle dei regionale innovasjonsmiljøa, og det regionale perspektivet skal integrerast i dei tematiske satsingane.

La meg vende tilbake til det pekuniære. Vi såg tidleg føre oss at det var naudsynt å få på plass nye finansielle mekanismar og verkemiddel om vi skulle nå måla. Fondet for forskning og nyskaping, som særleg skal hjelpe til med å styrkje den langsiktige grunnleggjande forskinga, er på plass og skal styrkjast i åra som kjem. Eg er godt

nøgd med den breie tilslutninga Stortinget gjev fondet. Men fondet er ikkje nok! Regjeringa ser klart eit behov for å få fram gode ordningar for å auke næringslivet sin FoU-innsats. Vi sette derfor raskt ned Hervik-utvalet, som skal setje fram forslag til korleis vi best kan stimulere til auka FoU-innsats i næringslivet.

Måla er ambisiøse. Dei siste kostnadsoverslaga viser at det vil krevje ein samla auke på 8-9 milliardar kr å nå eit gjennomsnittleg OECD-nivå. Desse midlane kjem ikkje av seg sjølve, men må kjempast fram gjennom harde prioriteringar i stramme offentlege budsjett og gjennom tiltak for å stimulere næringslivet til auka FoU-innsats.

Eit fleirtal i komiteen skriv:

«Det er grunn til å minne om at Regjeringen og Stortinget flere ganger tidligere har vedtatt tilsvarende ambisiøse mål for en sterkere satsing på forskning og utvikling.»...«Resultatene står dessverre ikke i forhold til målene.»

Vi må som politikarar ta eit felles ansvar for det. La oss no ta eit felles ansvar for at historia ikkje gjentek seg – eit felles ansvar for framtida.

Den breie tverrpolitiske semja i komiteinnstillinga lovar godt. Eg har merka meg at komiteen er utålmodig og ventar at både ein opptrappingsplan og forslag basert på Hervik-utvalet skal vere klare til revidert nasjonalbudsjett. Eg kan love at vi gjer og skal gjere vårt beste for å få fram sakene til Stortinget på ein god og rask måte. At det Stortinget som no handsamar forskingsmeldinga, er samla ei tid til, bør også love godt med tanke på ei forpliktande opptrapping.

Til slutt berre eit par ord om det som nesten har vore eit hovudtema, iallfall med omsyn til det som har vore av politisk usemje i salen i dag, det regionale perspektivet og Nord-Noreg. I heile meldinga er det lagt inn det perspektivet at dette skal fungere òg regionalt. Vidare trur eg at dersom vi går gjennom praksisen til denne regjeringa når det gjeld tildeling av studieplassar til høgskulane, når det gjeld ein auke på 15 mill. kr til regionale forskingsstiftelsar, når det gjeld tildeling av titlar og doktorgradar ved dei regionale høgskulane, ja, så står denne Regjeringa seg godt i forhold til dei to føregåande arbeidspartiregjeringane. Vi har vist gjennom praksis at vi prioriterer heile landet. Men samstundes synest vi at vi ikkje skal øydeleggje ein så perspektivrik debatt som det er lagt opp til frå komiteen og saksordføraren si side, ved å late som om vi er ueinige om noko som vi faktisk er einige om.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Grete Knudsen (A): Forskningsministeren er glad i dag, og det er det grunn til, han får en drahjelp her i Stortinget i dag som han neppe har fått hos sin regjering så langt. Derfor forstår jeg ikke hvorfor statsråden er så vag når det blir snakk om konkret oppfølging, som Stortinget faktisk forplikter statsråden til – vag når det gjelder rekruttering, ingenting om f.eks. forskningsfondet, som ved salg av statlige aksjer skal opp fra 3 milliarder kr til

10-15 milliarder kr. Statsråden sier heller ingenting om det faktum at han i meldingen forplikter Regjeringen til 5 milliarder kr de neste årene, der 3 milliarder kr skal komme fra et næringsliv som består av bitte små bedrifter. Det offentliges rolle må også her være ganske betydelig. Statsråden sier også at han merker seg at Stortinget er utålmodig, og at han skal gjøre så godt han kan. Nei, det er ikke bare det! Det skal legges frem en forpliktende plan for både det offentliges innsats og næringslivets innsats, og den skal legges frem nå i revidert nasjonalbudsjett. Jeg ber om at statsråden bekrefter det.

Statsråd Jon Lilletun: Eg vil faktisk starte svaret på denne replikken med å dele ut nokre fleire blommar, til leiaren i komiteen, som sidan ho vart leiar, har vore veldig ivrig på å betre forskinga sin situasjon. Eg må seie at komiteleiaren Grete Knudsen har vore ein heilt annan enn regjeringsmedlemmen Grete Knudsen i høve til korleis ho og dei førre arbeidspartiregjeringane satsa på forskning. Her vil eg gje atterhaldslaus ros til komiteleiaren.

Det er heilt rett at eg er glad, og sjølv sagt skal eg òg la det få konsekvensar for på kva måte eg følgjer opp. Eg har sett kva komiteen seier når det gjeld opptrappingsplanen. Ein opptrappingsplan må bety opptrapping – det betyr at ein set ikkje inn alt likt. Ein er nøydd til å sjå på kva ein rekrutteringsmessig og kvalitetsmessig klarer å bygge opp, og då vil det vere ei opptrapping – det betyr ei trapp – og slik vil det òg sjå ut det som kjem i forhold til det. Men når Stortinget sitt fleirtal – ein nesten samrøystes komite, så vidt eg hugsar – seier dette, er det klart at det blir følgt opp.

Når det gjeld næringslivet, minner eg om alle dei åra vi har brukt her i Stortinget på å krangle om om overavskrivning er lurt eller ikkje lurt. Det var grunnen til at vi sette ned eit utval som eg trur har stor legitimitet, og som eg håpar kjem mest mogleg samrøystes på banen, slik at vi no kan finne ut kva eit breitt utval ynskjer av insentiv. På ein del område er eg innstilt på at vi skal klare å få det med i revidert, men den totale høyringsprosessen og heilskapen i Hervik-utvalet må vi bruke noko meir tid på. Men sjølv sagt skal vi følgje det opp.

Når det gjeld fondet, er eg glad for at det er eit vedtak som seier at det skal vere ei monaleg opptrapping. Korleis tolkar eg det? Ja, eg les rimeleg godt utanåt, eg ser kva komitefleirtalet har sagt, og eg ser presisjonsnivået der, 10-15 milliardar kr. Det same presisjonsnivået skal nok vi klare, vi vil kome tilbake med ei fornuftig opptrapping òg på det området.

Ursula Evje (Frp): Det hadde vært fristende å slutte seg til dette koret av gjensidig beundring. Jeg skal isteden si et par ord om hvorfor Fremskrittspartiet har gått ut av så mange av merknadene, og det ligger på noe som Fremskrittspartiet faktisk har sagt veldig mye om. Det ligger på krav om kvalitet og det ligger på det faktum at vi ikke er enig i at det er nok å si masse ord og ha mange gode forsetter.

Man må også forsøke å dokumentere at det egentlig er en bevisst tanke bak ordene. På instituttene f.eks., har

statsråden sagt, skal gode ordninger for kvalitetssikring kombineres med omsynet til å gi instituttene vilkår for å drive langsiktig kompetanseutvikling. Jeg skulle ha stor interesse av å høre konkret hva statsråden legger i begrepet kvalitetssikring kombinert med langsiktig kompetanseutvikling. Det er mye mulig at vi er enige, slik at vi kan enes i et senere saksfremlegg.

Ellers er jeg mer av den oppfatning at dette dreier seg om en noe oppblåst ønskeliste til en julenisse man kanskje ikke helt tror på, for det er riktig som representanten Knudsen sa, 3 milliarder kr fra mikrobedrifter i en internasjonal sammenheng er et betydelig beløp.

Fremskrittspartiet kan aldri slutte seg til en ordning hvor dette blir en avgift som er pålagt ved lov. Jeg vil veldig gjerne at statsråden utdyper det noe nærmere.

Statsråd Jon Lilletun: La meg ta det siste fyrst: Når det gjeld denne FoU-avgifta, trur eg òg at det er viktig med ei slik avgift at den har ein legitimitet hjå dei som skal vere med og betale avgifta. Difor er det veldig trygt å vite at det faktisk er næringa sjølv som har ynskt denne avgifta. Det er ein solidarisk måte der desse små bedriftene kan få betalt inn, slik at dei veit dei får del i ei kvalitetsmessig god forskning som kan utvikle denne sektoren.

Eg var sjølv på ein konferanse i Bergen så seint som for to dagar sidan der dette var eit hovudtema, med perspektiv på det enorme potensialet for utvikling og vekst som ligg i havbruk og fiskeri, der dei fremste representantane for denne næringa takka for at vedtaket om FoU-avgift kjem. Dei var glade for at marin forskning var eitt av dei fire forskingsområda. Så her trur eg med respekt å melde at Framstegspartiet kanskje skulle ha teke kontakt med næringa, så hadde dei sett at det ikkje er noko vi påfører næringa mot deira vilje. Dei ber om å få avgifta for at dei kan få ta ut det enorme potensialet som ligg der.

Så til kvalitet: Det er heilt opplagt at Framstegspartiet, Regjeringa og fleirtalet er einige om at det er viktig. Men det er faktisk ikkje berre fagre ord. Vi seier mykje i meldinga om korleis vi vil utvikle kvaliteten. Og ein ting som vi kjem til å gjere mykje meir enn tidlegare, er å bruke evalueringar – også internasjonale evalueringar. Eg trur at når vi skal hevde oss i internasjonal forskning, er det òg nødvendig at vi lagar eit system for evaluering. Vi skriv i meldinga om korleis vi skal gjere det, og her oppfatar eg at vi har fått tilslutning frå fleirtalet. Så eg håper det er rett som representanten Evje sa, at vi neste gong er komne på den same banehalvdelen her.

Inge Lønning (H): Statsråden sa at han leste utenat. Jeg ville jo anbefale at han fortrinnsvis leste innenat når det gjelder å forholde seg til akkurat komiteinnstillingen.

La meg ellers si at jeg er enig med statsråden i at det er ganske tankevekkende at når Stortinget behandler en sak av denne dimensjon, er presselosjen tom, mens hver gang man behandler et middels gasskraftverk, er den overfylt. Det forteller jo mye om mediernes evne til å holde styr på proporsjoner i dagens samfunn.

Statsråden sa for øvrig også i sitt innlegg at Regjeringen «prioriterer heile landet». Det skulle jeg gjerne ha

(Lønning)

fått utdypet litt nærmere. Betyr det f.eks. at Regjeringens målsetting er at alle landsdeler skal ligge over landsgjennomsnittet? Ordet prioritere, hvis det skal ha noen mening, må vel bety at man bevisst setter noe foran noe annet.

Men til det som er mitt egentlige spørsmål til statsråden. Statsråden sa i sitt innlegg at han betrakter Forskningsrådet som «ei ordning som fordeler pengar». Det må da være et litt beskjedent uttrykk på en så tung institusjon som Norges forskningsråd. Statsråden kommenterte ikke det som komiteen har sagt om evalueringen av forskningsrådsordningen. Derfor vil jeg gjerne få bekrefte at statsråden har merket seg det som står om viktigheten og gjennomføringen av dette, og i forlengelsen av det også at statsråden har merket seg det vi sier om behovet for å styrke samordningen av forskningsinnsatsen på tvers av departementsgrensene. Ville statsråden f.eks. anse det som en fordel om man i fremtiden knyttet denne samordningsfunksjonen opp til statsministeren, for virkelig å markere tyngden og betydningen av dette?

Og så til sist, president, om jeg får lov –

Presidenten: Taletiden er omme.

Inge Lønning (H): Kan statsråden bekrefte at han vil komme tilbake med de to opptrappingsplanene, både for forskningsfondet og for forskningsbevilgningene, i revidert nasjonalbudsjett?

Statsråd Jon Lilletun: Når det gjeld det siste spørsmålet, viser eg til mitt førre svar, til representanten Grete Knudsen. Det som Stortinget vedtek, vil sjølv sagt verte følgt opp, men òg med dei nyanseringane som eg gav i forhold til dette når det gjaldt Hervik-utvalet, der eg sisterte kva saksordføraren hadde sagt.

Når eg sa at vi prioriterer heile landet, var det ut frå at forskingsmeldinga legg inn ein måte å tenkje forskning og utvikling på som vil kome heile landet til gode, utan at vi strør midlane likt utover, men held det kvalitetsperspektivet som ein har her.

Det var berre i forhold til kvalitetsutvikling eg omtalte Forskningsrådet på den måten som representanten Lønning no kommenterte, for det at søknader vert vurderte, er i seg sjølv kvalitetsfremjande, når det skjer på ein føremålstenleg og god måte. Og når det gjeld evalueringa av det, har eg sjølv sagt merka meg kva som er sagt, og er veldig glad for at det er i samsvar med den måten som eg har lagt det opp på. Der har vi akkurat gjennomført ein ganske brei, uformell høyringsprosess med forskingsmiljøa, universitetsmiljøa og høgskuleleinga om eit mandat og ei framstilling av kva for type internasjonal evaluering ein ynskjer. Så det komiteen seier her, er heilt i samsvar med det som er lagt opp. Det kan vel hende at ein faktisk tenkjer ganske likt der, slik statsråden, Regjeringa og komiteen har tenkt om forskning totalt sett.

Når det gjeld samordning, ligg det sjølv sagt i det at vi på nytt oppretta Regjeringas forskingsutval, som regjeringa Jagland hadde lagt ned. Det er ei vesentleg årsak til

at meldinga vart så god som ho vart – eg er glad for at òg saksordføraren har sagt ho er god. Korleis det skal organiserast vidare, får vi kome tilbake til, men samordning i Regjeringa er naudsynt.

Rolf Reikvam (SV): Jeg synes det lover bra at statsråden allerede har lært seg innstillingen utenat. Det skulle tyde på at den skulle få en god skjebne videre.

Så til et par ting som jeg synes er litt uklare, og som jeg i alle fall vil ha en bekreftelse fra statsråden på. For det første går det på veksten i grunnforskningen. Flertallet i komiteen sier at en stor del av veksten i grunnforskningen skal kanaliseres direkte mot institusjonene. Og flertallet er også enig om at vi skal ha et nytt finansieringssystem, en ny modell for å finansiere institusjonene våre. Det er vel ting som tyder på at den nye finansieringsmodellen ikke vil være på plass før i år 2002. Det betyr at vi jo vil ha år 2001 uten en ny modell, men jeg vil gjerne at statsråden skal bekrefte at han allerede i budsjettet for år 2001 er innstilt på å følge opp det som ligger i flertallets innstilling, at en stor del av veksten – hvor stor del kan vi diskutere, men en stor del av veksten – skal kanaliseres direkte mot institusjonene, ikke gå om Forskningsrådets strategiske programmer.

Så har jeg et spørsmål til, som går på de tverrfaglige miljøene som jeg tok opp i mitt innlegg. Det som går på de mer myke fagene – de humanistiske fagene og samfunnsfagene – er jo ikke så mye berørt i meldingen, så mitt spørsmål til statsråden er: Er han innstilt på å legge noen føringer i forhold til Forskningsrådet, slik at en kan få inn dette tverrfaglige perspektivet med de andre fagene, også med hensyn til de brukerstyrte programmene? Det ville faktisk være viktig for å heve de mer myke fagene i denne debatten.

Statsråd Jon Lilletun: Eg kan gjerne kommentere dei to tinga som representanten Reikvam tok opp.

Når det gjeld grunnforskninga og universiteta, kan eg stadfeste at eg har merka meg det, og at eg sjølv sagt også vil handtere det som komiteen har sagt vi skal gjere. Men det er to forhold rundt dette som eg tykkjer er viktige. Det eine er at det må stillast veldig klare krav til strategiske program frå universiteta si side når det gjeld forskninga, slik at ikkje vi berre strør likt utover, men at ein då har teke den nødvendige prioriteringsdiskusjonen og den strategiske diskusjonen på universiteta og høgskulane. Når det gjeld finansieringa, vil dette vere atskillig enklare – som representanten Reikvam også seier – når vi har den nye måten å finansiere på. Difor er vel mi innstilling at vi allereie i det budsjettet vi no arbeider med, skal trappe opp delen til universitet og høgskular, men at vi der også har ei trapp reelt, ut frå at vi må ha på plass både finansieringsordninga og dei strategiske planane før vi fernaliserer den.

Når det gjeld det med det tverrsektorielle, er det eit grunnleggjande perspektiv i meldinga etter mitt syn. Eg kan f.eks. nemne noko som er frykteleg viktig her; ein skal innanfor dei enkelte fire områda ha både det likestillingsmessige og det regionale tungt inne, og i den lang-

siktige grunnforskninga skal sjølvsagt også dei mjuke områda vere med i den auka satsinga som det er lagt opp til – og det må gjerne skje tverrsektorielt.

Tomas Norvoll (A): Det virker nesten som om statsråden er litt var og sår over at noen tar seg den frihet å kritisere Regjeringens innsats overfor distriktene, at vi våger å pirke bort i dens selvtilfredshet i forhold til egen satsing i distriktene. Jeg vil jo ikke bidra til å ødelegge dagen for statsråden, så jeg skal la det ligge nå og heller gå inn på det som er de store tallene her.

I tidligere replikkrunder har statsråden nå bekreftet at han vil komme med opptrappingsplan for den offentlige finansierte delen av forskningen i revidert, og at han vil komme tilbake med opptrappingsplan for fondet i revidert. Da står det igjen ett punkt, og det er næringslivets forskningsinnsats. Der kom det en del forbehold. I meldingen legges det opp til at 3 av de 5 milliarder kr i økning som Regjeringen snakker om, skal komme fra næringslivet. Det er 60 pst. Hvis man skal følge den skalaen videre, er det uansett slik at det forutsettes at over halvparten av økningen skal komme fra næringslivet selv. Vi må jo tro på Regjeringen når den skriver i meldingen at dette regner den med skal gå bra. Når den skriver at det er en forutsetning, må vi regne med at Regjeringen tror at dette kan gå bra. Da må jeg få lov til å spørre statsråden om det er slik at han nå begynner å få bange anelser, og er redd for at det ikke er mulig å nå det målet om opptrapping også i næringslivet.

Det som er avgjørende viktig, er at vi kommer raskt i gang. Vi skal selvfølgelig behandle Hervik-utvalget i all sin fylde og bredde, men hvis det tar langt tid og vi skal vente med å ta de konkrete tiltakene til da, så får vi problemer med å holde tidsplanen. Derfor er det konkrete spørsmålet: Tror statsråden det er mulig allerede i revidert å få på plass tiltak som vil være nok til at næringslivet kan ta sin del av opptrappingen av norsk forskning?

Statsråd Jon Lilletun: Eg er jo veldig tilfreds med at representanten Norvoll no lot det eine perspektivet ligge, og eg håper då at det eg sa i forhold til det, på ein måte er ei nyansering, som òg er viktig å få inn i debatten.

Så skal eg kommentere det som no var hovudpoenget til representanten Norvoll. Det er klart det hadde vore ynskjeleg om vi hadde hatt ei utgreiing som gav tunge og omforeinte løysingar for næringslivssatsing allereie då vi skreiv forskingsmeldinga. Eg vil minne om at vi hadde Aakvaag-utvalet, og det var den førre Regjeringa som hadde det til handsaming. Den fann at det var lite derifrå den ynskte å bruke, og det vart ein stor debatt rundt det. Ein del av oss meinte at t.d. det med overprisavskrivning var ein god måte, det meinte ikkje den dåverande regjeringa.

I staden for å bruke dette utvalet og gå inn i det som låg føre, ynskte denne regjeringa å kome inn med eit utval som var tungt, forhåpentlegvis samd, og som kom med dristige forslag. Men då trong ein faktisk å setje ned eit nytt utval. Dei fikk ein ganske kort frist, men dei måt-

te ha ein anstendig frist. Difor er det ikkje lett for meg å kommentere i dag kor mange av tiltaka eg vil setje i gang, og kor fort vi kan få heilskapen. Men det eg lovar, er – som eg vert utfordra til av komiteen, og slik som saksordføraren definerte det – at ein del av tiltaka som vert føreslegne når det gjeld initiering for næringslivet, er eg innstilt på å kome tilbake med i revidert nasjonalbudsjett. Difor meiner eg faktisk – og det er ikkje sjølvgodskap, men det er ein realisme i det – at vi har handtert dette rimeleg fornuftig, på ein måte ut ifrå at det utvalsarbeidet som låg føre frå før, var forkasta av ein så stor del av Stortinget.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed omme.

Carl I. Hagen (Frp): I dag har jeg til og med tillatt meg å skrive en tittel på det jeg skal snakke om – det er uvanlig at jeg har med noe særlig lapper. Jeg har skrevet: Tidspunkt for skryt av pengesatsing?

Jeg våknet opp i dag og hørte professor Inge Lønning – nei, i dag var han vel stortingsrepresentant, det var forleden dag han var i mediene som professor – si at det var en stor dag for norsk forskning, og han snakket om at nå ble det et fond på 10-15 milliarder kr, og en vesentlig opptrapping. Og det har også Arbeiderpartiet og Høyre snakket om i salen.

Jeg har sett igjennom innstillingen, og jeg ser ingen forslag til bevilgninger her. Jeg ser ingen forslag om bevilgninger hvor man også forteller hvor pengene tas fra, og hva annet man kunne ha brukt pengene til som det selvsagt vil gå ut over. Og jeg har lyst til å si at når man i komiteens innstilling sier at Stortinget to ganger tidligere har lovet opptrapping, og det ble ikke noe av, da burde man vært litt forsiktig med å slenge ut, med de flotteste skrytende holdninger: Er ikke vi flinke, nå blir det skikkelig greie på forskningen! Man snakker om en forpliktende plan. Jeg har sagt det før, og jeg står fast ved at når noen i denne sal bruker ordet «forpliktende», må folk utenfor denne sal se bort fra det uttrykket, med mindre vedtaket er fattet i en slik form at man kan gå til domstolen for å få det håndhevet. Politiske løfter som man ikke kan gå til domstolen for å få håndhevet, er løfter som ikke er forpliktende. Det forplikter ingenting! Og hvis vi skal opp med 8–9 milliarder kr – som jeg forstår på statsråden at vi skal for å nå denne målsettingen innen fem år – da må man jo ha et fond langt større en 15 milliarder kr, hvis avkastningen som skal brukes årlig, skal være 8–9 milliarder kr mer. Så jeg tillater meg å sette et spørsmålstegn ved om dette egentlig er en så veldig stor dag når det gjelder beløpene. Jeg synes vi skulle være litt mer respektfulle og ydmyke overfor det norske folk og ikke innbille det norske folk, forskningsmiljøer, universiteter og høyskoler at det blir gjort noe, før bevilgningen foretas og det er konkrete penger de kan forholde seg til. I så måte er dette ikke en så stor dag.

Det er også slik at det i merknadene fra Arbeiderpartiet, Høyre og SV står en del om penger – 10-15 milliarder kr. Hvis det er fondsavkastningen som skal brukes, blir

jo de årlige beløpene etter denne femårsopptrappingen heller ikke så enorme som noen har presentert det.

I forslaget står det bare «betydelig», og det er i høyeste grad en vurdering. Hva er betydelig? Hvis man øker fondskapitalen med 15 pst. av det den er i dag, vil veldig mange i denne sal si at det er betydelig. Jeg har vært med i politiske debatter hvor man ved å ha økt et budsjett med 3 pst. har snakket om at det er en meget kraftig økning. Egentlig er vedtakene innholdsløse, bortsett fra – og det er positivt – at Regjeringen skal komme tilbake i revidert med noen planer. Så får vi en ny runde, og får da selvsagt vite hva som er skjedd av konkretisering frem til da.

Det jeg for øvrig savner i debatten fra dem som overgår hverandre i skryt av hvor fantastisk mye ser penger de skal bruke, og hvor mange flere mennesker de skal rekruttere til forskningen, er at de også har ærlighet til å si hva de vil nedprioritere. Hvis vi skal ha langt flere mennesker engasjert i forskningen, betyr det at vi skal ha færre sykepleiere, færre leger, færre tannleger? Hva annet er det vi skal ha mindre av? Og hvis man skal sette de store beløpene inn i disse fondene, hva annet kunne midlene vært brukt til – sykehus, politistasjoner, eller hva? Med andre ord: Jeg savner den ærligheten hvis man konkret vil styrke noe, at man kanskje også sier hva man er villig til å nedprioritere. Vi har i Fremskrittspartiet som regel ikke noe problem med å si hva vi nedprioriterer, vi viser i våre statsbudsjettalternativer en lang rekke områder hvor vi reduserer. Jeg har lyst til å si til alle dem som i dag er så imponert over disse store, fine løfter: Ta dem med en klype salt, vent til penger blir bevilget før dere begynner å få en gledesrus.

Oddbjørg Ausdal Starrfelt (A): Det siste innlegget var nærmast eit innlegg mot stortingsmelding som arbeidsform i Stortinget meir enn noko anna.

Så til saka. Det er påstått – seinast her i dag – at me i Noreg treng 200 000 nye bedrifter eller 800 000 nye arbeidsplassar på 20 år for å halda oppe sysselsetjing og velferd. For Arbeidarpartiet vil sjølvsagt det å sikra sysselsetjing og velferd for folk vera av dei aller mest sentrale politiske måla også i åra framover.

For å klara dette må det skapast nær 30 bedrifter og ca. 110 arbeidsplassar kvar dag i 20 år. Dette vil verta krevjande, og det kjem til å krevja ein sterk og samla innsats frå alle aktuelle aktørar.

Nye arbeidsplassar kan skapast i nye og gamle bedrifter, i store og små bedrifter og i distrikt og sentrale strok. Felles for dei vil nok vera at alle nye prosessar og produkt vil ha sterke innslag av kompetanse i seg. Det gjeld ikkje bare IKT-sektoren. Eg har vore på mange bedriftsbesøk dei siste åra. Det som kanskje slår meg mest, er kor mykje kompetanse det ligg bak produksjon av ei dør, ei gryte, ein sykkel, eller bak tenester som stell av hår eller støyping av ei trapp. Den kompetansen som vert nytta, kan vera resultat av grunnforskning, anvend forsking, oppfinningar og meir vanleg utviklingsarbeid som skjer i den einskilde bedrifta eller i samspel mellom bedrifter. Slik sett er det ikkje heilt rett å skilja ut kompetansebaserte bedrifter frå meir tradisjonelle bedrifter.

La meg nytta gryter som eit døme. I min kommune vert Polaris-grytene produserte. Polaris sin suksess har, i tillegg til eit breitt produktspekter, vore grytebotnen. Desse patentane er utvikla i bedrifta, men dei byggjer på kunnskap som òg er utvikla på andre nivå, truleg òg knytte til grunnforskning. I tillegg til at dette truleg gjer det interessant for nye eigarar og slik framleis sikrar sysselsetjing og verdiskaping på Jæren, er det eit godt døme på at det er naudsynt å satsa både på grunnforskning, næringsforskning og utviklingsarbeid i og utanfor bedrifta.

Då Stortinget handsama ei forskingsmelding i sesjonen 1992-93, var òg ambisjonane og måla å auka forskingsinnsatsen, m.a. frå det offentlege. Det heldt i fyrste budsjetttrunde, men så var det ei heller trist utvikling. Eg trur ikkje det vil skje no, av to grunnar. Det eine er at innsikta er djupare og breiare når det gjeld kor avgjerande forskinga er for oss framover. Det andre er at presisjonsnivået i merknader og framlegg til vedtak i dag er betre. Eg har òg merka meg at det er eit breitt fleirtal bak viktige framlegg. Det hjelper òg.

Forskning er drøfta i mange samanhenger i denne saken, m.a. i samband med næringsmeldinga og med perspektivmeldinga for fisk. I innstillinga til næringsmeldinga sa komiteen m.a.

- at det er avgjerande for det framtidige næringslivet at forskning, utvikling og innovasjon vert prioritert høgre, og at det må skje i samspel mellom næringslivet og det offentlege
 - at det må leggast vekt på langsiktig næringsretta forskning med særleg vekt på område der Noreg har spisskompetanse
 - at samarbeidet mellom universitet, forskingsinstitutt og næringsliv må styrkjast
 - at forskingsresultat i større grad bør kommersialiserast
- Arbeidarpartiet streka under i tillegg at det er viktig med partnerskap mellom næringsliv, utdanning og forskning, og at det må stimulerast til entreprenørskap og nyskaping i skule og arbeidsliv.

Mykje av dette er følgt opp i dag. Eg skal ikkje gjenta grunngevinga for Arbeidarpartiet si sterke støtte til vedtak som vert gjort her i dag om ein opptrappingsplan for å koma opp på OECD-nivå innan fem år. Arbeidarpartiet er for auka ressursar til grunnforskning på universitet og høgskular, for offensiv satsing på rekrutteringsstillingar, for tiltak for likestilling og tverrfaglegheit og for auke av fondskapitalen i forskingsfondet.

Eg vil til slutt peika på to særmerknader frå Arbeidarpartiet, som eg har problem med å forstå korfor det ikkje er eit fleirtal bak. Den eine gjeld å be departementet vurdere om eksisterande verkemiddelordningar kan forankrast betre i regionane. Den andre, som er eit framlegg, er at Arbeidarpartiet legg til grunn at det òg skal takast omsyn til ei regional fordeling, og at nye fagområde kan verta aktuelle når ein skal oppretta nye senter. Det er ein viktig stimulans til ikkje bare å satsa der ein alt har kompetanse, men til òg å prøva å utvikla ny. Eg er for at me satsar der me er, eller kan verta gode, og eg støttar difor framlegg om satsingsområde. Me må likevel ikkje laga for rigide system, system som hindrar gode idear i å slep-

pa fram fordi dei ikkje passar inn, eller fordi dei kjem fram på institusjonar som ikkje har toppkompetanse på området frå før.

Det er ei god melding, det er ei endå betre innstilling. Forskings-Noreg må vera glade, trur eg, trass i det representanten Hagen no sa. No er det bare å bretta opp ermene og setja i gang med nye oppfinningar, med nytt utviklingsarbeid, med næringsforskning og med grunnforskning. Då får me dei nye arbeidsplassane me treng for å sikra sysselsetjing og velferd for våre barn og barnebarn.

Statsråd Lars Peder Brekk: Jeg er svært fornøyd med den brede oppslutningen om hovedlinjene i forskningsmeldingen, og med at Stortinget er samstemt i oppfatning om at marin sektor er viktig for å utvikle Framtids-Norge.

Det ligger svært store muligheter for økt nasjonal verdiskaping i fiskerinæringen og – ikke minst – havbruksnæringen og i utnyttelse av de marine ressurser i vid forstand. Verdien av norske olje- og gassforekomster vil synke i årene framover. Fiskeri- og havbruksnæringen har potensial for å dekke inn for store deler av denne inntektsreduksjonen.

Økt FoU-innsats legger grunnlag for å realisere det store verdiskapingspotensialet i fiskeri- og havbruksnæringen. På tirsdag deltok jeg på Forskningsrådets konferanse om havbruksforskning. Dette har styrket og befestet min tro på forskningens bidrag for å løfte næringen framover.

Fiskerinæringen er svært kunnskapsbasert. Forskning er en forutsetning for å sikre forsvarlig og bærekraftig ressursforvaltning, for å befeste og videreutvikle den eksisterende næringen og sist, men ikke minst vil forskning spille en nøkkelrolle for å skape grunnlag for ny verdiskaping og ny næringsvirksomhet basert på marine ressurser i vid forstand.

Innenfor den marine FoU-innsatsen skal det legges vekt på å sikre høy basiskompetanse, sterke fagmiljøer i hele landet og på å oppgradere det tekniske utstyret. Norge bør ha som mål å være i front internasjonalt innenfor marin forskning og utvikling.

Jeg deler komiteens fokus på betydningen av god arbeidsdeling mellom fagmiljøer og best mulig samordning av FoU-innsatsen. Særlig vil jeg understreke verdien av et godt samspill mellom FoU-miljøer og næringen. Dette er ikke minst en utfordring i en næring med mange mindre og mellomstore enheter.

Næringen må også settes i stand til å drive forskning i egen regi, etterspørre forskning og gjøre bruk av forskning og forskningsresultater. Formidling av FoU-resultater skal være en sentral del av den samlede marine FoU-innsatsen.

Et helhetsperspektiv skal legges til grunn for den videre utvikling av næringen. Som et ledd i en slik strategi vil jeg omdisponere ressurser innen Fiskeridepartementet og opprette et eget sekretariat for verdiskaping i departementet. Sekretariatet skal bl.a. ha som oppgave å samordne arbeidet med å realisere det store potentialet for

verdiskaping i næringen, identifisere innsatsområder og fremme konkurransedyktige rammevilkår for næringen.

I tråd med Stortingets intensjoner arbeider jeg nå med å legge rammene for innføring av en generell FoU-avgift for fiskeri- og havbruksnæringen. Jeg tar allerede i mars i år sikte på å legge fram en odelstingsproposisjon om dette. FoU-avgiften er en avgift næringen selv har ønsket, og det er svært bred oppslutning om den i næringen. En FoU-avgift vil styrke den næringsrettede forskningen og ikke minst gi næringen større innflytelse på forskningsprioriteringene.

Jeg ser det som mest hensiktsmessig å komme nærmere tilbake til enkelthetene i forslaget om en FoU-avgift i forbindelse med den omtalte odelstingsproposisjonen. Jeg legger imidlertid opp til, i samsvar med komiteens oppfatning, at hovedansvaret for forvaltning av FoU-avgiftsmidlene skal tillegges næringen selv. Ordningens hovedinnretning vil være næringsrettet forskning og felles FoU-tiltak som kommer hele eller deler av næringen til gode.

En vekst i fiskeri- og havbruksnæringen har betydelige samfunnsmessige effekter. Hovedparten av produksjonen må nødvendigvis foregå i distriktene. En god fiskeripolitikk er derfor også god distriktspolitikk. En god forskningspolitikk innenfor marin sektor er også god distriktspolitikk. Veksten i fiskerinæringen fremmer også en bred og sterk nasjonal leverandørindustri, og skaper grunnlag for å utvikle slik tilknyttet næringsvirksomhet videre. Ved å satse på de områdene der vi har de naturlige fortrinn – som i fiskeri- og havbruksnæringen – legger vi et godt grunnlag for å trygge velferdsstaten i årene framover.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Tomas Norvoll (A): Først vil jeg si meg veldig glad for at fiskeriministeren deltar i debatten om forskningsmeldingen. Jeg håper det er en understreking av at også Regjeringen mener at den marine sektoren står i en særstilling i forhold til vekstpotensial framover, og at det her er viktig å få til mye. Vi vet jo at det er en næring som både er og blir mer og mer forskningsbasert, og da er det viktig at vi greier å få til et løft med hensyn til den marine forskningen.

Jeg mener å ha snappet opp gjennom media at statsråden har gitt signaler om at forskningsinnsatsen skal økes, både den offentlig finansierte og i næringslivet. Betyr det at statsråden har sympati for det som står i Arbeiderpartiets merknader når det gjelder FoU-avgiften, nemlig at vi ønsker å matche inntektene fra den med en like stor offentlig bevilgning for å gi et ekstra incentiv til å få opp forskningsinnsatsen i næringen? Enten statsråden er enig i det eller ikke, lurer jeg på om han har andre virkemidler på lur for å få ut mer forskningsinnsats fra fiskeri- og havbruksnæringen? Vi vet jo alle at den stort sett består av små bedrifter, og det er vanskelig å få hver enkelt til å bidra særlig tungt.

Når det gjelder marin forskning som en helhet, vil jeg spørre: Kan man ut fra statsrådets innlegg tolke det slik

at han vil avvise muligheten for å bygge opp nye tunge miljøer innenfor sine spesielle fagområder? Altså: Kan man tolke ham dit hen at han vil bygge på de miljøene som i dag er de tyngste, og avvise at man kan arbeide for å få fram nye?

Så vil jeg understreke at når det gjelder FoU-avgiften, skal den disponeres av næringen. I innstillingen står det ikke at hoveddelen skal disponeres – det står at midlene skal disponeres av næringen. Jeg ber om at statsråden bekræfter dette.

Statsråd Lars Peder Brekk: Når det gjelder spørsmålet fra representanten Norvoll, vil jeg bekrefte at Regjeringen er svært opptatt av å satse på og jobbe med forskning innenfor marin sektor på bakgrunn av at marin sektor har et betydelig verdiskapingspotensial – kanskje det største verdiskapingspotensial i årene framover. Og det er et klart mål at offentlig forskningsinnsats skal økes i denne sammenhengen.

Når det gjelder FoU-avgiften, vil jeg bare få på plass med det samme, hvis det kunne oppfattes utydelig, at det er næringen selv som skal disponere og styre FoU-avgiften.

Når det gjelder andre virkemidler, tror jeg vi må være så ærlige overfor oss selv at vi innser at det med en så stor underskog av små og mellomstore bedrifter vil være nødvendig med en betydelig offentlig innsats. Men det er viktig å få fram at næringen selv har bedt om denne FoU-avgiften, og det er viktig at den satser skikkelig på egen hånd, slik at den kan bidra til en næringsrettet forsknings- og utviklingsvirksomhet innenfor fiskeriene.

Når det gjelder nye miljø kontra de etablerte institusjonene, vil jeg ikke avvise at det kan være mulig å utvikle forsknings- og utviklingsmiljø innenfor nye institusjoner, men jeg tror vi skal ha som utgangspunkt at med den store satsingen som vi nå går inn for innenfor marin forskning, skal vi i hovedsak bruke de etablerte forskningsinstitusjonene vi har både i Bergen, Trondheim og Tromsø.

Petter Løvik (H): Eg deler representanten Norvolls glede over at fiskeriministeren er aktivt med her i dag, og det er rett som det har vore sagt av fleire, at dei marine næringane har eit stort potensial.

Den forskings- og utviklingsavgifta som no skal leggast på fiske og havbruk, er positiv, og komiteen har sagt klart frå at den skal brukast til forskings- og utviklingsarbeid som har direkte tilknytning til næringa, og eg går ut frå at det blir følgt opp. Men det er viktig at denne avgifta ikkje blir ei sovepute. Næringane må delta aktivt ikkje berre ved å betale, men også i eit aktivt samarbeid med forskingsmiljøa for at desse produkta, eller forskingsresultata, kan bli kommersialiserte og bli til vidare verdiskaping. Og viss vi skal klare å utnytte det potensialet som ligg i dei marine næringane og i den marine forskinga, må forskinga settast inn i ein samanheng, for forskning aleine er ikkje nok. Forsking må følgjast opp med nytenking og utnytting av forskinga. Det var også ministeren inne på, men han sa ikkje noko om korleis han ville ar-

beide vidare med dette. Eit anna punkt, som er heilt avgjerande, og der vekstpotensialet er stort i dei marine næringane, er vidareforedling av det vi allereie har, pluss ein del nye artar. Og då kjem vi ikkje utanom at ein stor del av dette må eksporterast, og vi veit at det i dag ligg handelshindringar internasjonalt som gjer at same kva vi klarer å utvikle, får vi ikkje avsett dette på ein god nok måte.

Eg vil spørje statsråden om korleis næringa skal delta i samarbeid med forskinga for å utnytte resultata, og om statsråden vil medverke, m.a. gjennom WTO, til at fiskerinæringa kan få betre forhold for å utnytte kommersielt dei forskingsresultata vi vonleg skal oppnå, og kunne eksportere produkta.

Statsråd Lars Peder Brekk: Jeg oppfattet at representanten Løvik, og også representanten Norvoll, er glad for at fiskeriministeren deltar i debatten. Jeg har lyst til å si: Det skulle bare mangle – med det potensialet vi har innenfor marin sektor. Jeg har i mine fire uker som statsråd lagt stor vekt på å fokusere på verdiskapingspotensialet, forskningssatsingen, i årene framover.

Så til FoU-avgiften. Den skal ikke bli en sovepute. Vi er opptatt av å ha et samarbeid mellom næringen, forvaltningen og departementet om å ta i bruk verdiskapingspotensialet som ligger der, og FoU-avgiften skal vi sørge for blir styrt av næringen selv.

Så til vekstpotensialet og markedsadgangen, som er spørsmålet til slutt. Jeg har lyst til å understreke: Jeg tror en av de sentrale forutsetningene for å ta i bruk verdiskapingspotensialet i marin sektor er at vi sørger for markedsadgang, at vi satser skikkelig på å utvikle det. Jeg kan nevne at allerede neste uke vil jeg på en reise i Japan ta opp den problemstillingen med hensyn til WTO med min japanske kollega, fiskeri- og landbruksministeren. Det satser vi skikkelig på. Vi har også nettopp bestemt at vi skal engasjere en fiskeriråd ved WTO-delegasjonen i Genève. Så vi satser aktivt på å bedre arbeidet med markedsadgang. Jeg har lyst til å understreke: Å sikre markedsadgang for fiskerinæringen er kanskje en av de beste måtene å drive aktiv og god distriktspolitikk på.

Tomas Norvoll (A): Jeg er glad for at fiskeriministeren er mye klarere i sine holdninger og mye mer konkret enn våpendragerne hans i utdanningskomiteen er. Det får vi bare si er gledelig, og så får vi tro at det er statsråden som får det siste ordet i en del av de sakene vi har diskutert.

Når det gjelder FoU-avgiften, var jeg i mitt første spørsmål også inne på den holdningen Arbeiderpartiet legger til grunn, og det er at når vi nå innfører en slik avgift, som næringen er vel fornøyd med, og som mange kanskje mener burde være større for å få inn mer penger, mener vi at det er naturlig at det offentlige går inn og matcher dette beløpet, altså at vi går inn med tilsvarende bevilgning som går til de samme formålene, som et virkemiddel for å øke forskningsinnsatsen i denne næringen og knyttet direkte opp til bedriftene i fiskeri- og havbruksnæringen.

Jeg vil bare gjenta spørsmålet: Synes statsråden det er en god tanke, eller synes han det er en helt håpløs tanke? Han skal uansett vite at dersom han enten nå eller på et senere tidspunkt synes det er en god tanke at vi skal bidra ekstra fra det offentliges side for å få ekstra mye forskning innenfor denne næringen, vil han kunne hente støtte i Stortinget for det. Jeg håper det er noe statsråden vil ta med seg videre når han skal legge fram saken om konkretisering av FoU-avgiften.

Statsråd Lars Peder Brekk: Om jeg er mer presis enn mine venner i komiteen i Stortinget, er det vanskelig for meg å uttale meg om, men poenget er at når man sitter som fiskeriminister, må man gå ned i de konkrete virkemidlene, og det er det vi prøver å gjøre når vi jobber med FoU-avgift, og med marin forskning akkurat nå.

Når det gjelder spørsmålet i forbindelse med det Arbeiderpartiet sier i sine merknader om FoU-avgiften og matching 1:1 mellom privat finansiering og statlig finansiering, har jeg lyst til å si at målet fra Regjeringens side er å foreta en kraftig generell økning av forskningen, og da vil nødvendigvis satsing på marin FoU være en hovedsatsing. Så jeg ser egentlig ikke behovet for denne presiseringen, for veksten vil komme. Den klare målsettingen Regjeringen har, er at marin forskning skal være en hovedsatsing, og da vil det bli midler der.

Petter Løvik (H): Eg er svært glad for det svaret statsråden gav på min første replikk når det gjaldt verdien av marknadstilgjenge for marine produkt, som er ei veldig viktig drivkraft i distriktsutvikling. Vi som kjem frå kysten, veit dette, og vi er veldig glade for at ministeren no er så klar på dette området. Men la det også vere sagt at når vi snakkar om dette i samband med forskningsmeldinga, så er det fordi krevjande, nye og spennande marknader også vil vere ei av dei sterkaste drivkreftene for å få fram ein forskningsinnsats. Det er altså i møte med marknaden mange av ideane til ny forskning og ny utvikling kjem opp. Så langt er eg veldig glad for det statsråden sa.

Når statsråden nemner dette med marknadstilgjenge som svært avgjerande, har eg lyst til å spørje: Kor viktig er det? Vi er alle einige om at det er svært viktig, men kan det tenkjast – i eit internasjonalt samfunn med harde konkurransereglar og til dels handelshindringar – at marknadstilgjenge for fisk, som er viktig både for forskning og distriktsutvikling, er så viktig at vi kanskje kan tenkje oss å gi litt ekstra marknadstilgjenge i Noreg for andre land når det gjeld andre næringar, utan at eg skal spesifisere desse nærare?

Statsråd Lars Peder Brekk: Markedsadgang er viktig for distriktsutbygging, og jeg synes det er spennende at når markedet og forskningen møtes, får en kanskje det største potensialet for utvikling, slik det ble understreket her.

Så over til spørsmålet som går på landbruket kontra fiskeriene. Jeg synes det på sett og vis blir på siden av den debatten vi har i dag, men jeg tror det går an å ha to

tanker i hodet, og det er det Regjeringen har. Vi jobber for å bedre markedsadgangen for fisk, og vi jobber for å ivareta de mål som nasjonen har for landbruket.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Torstein Rudihagen (A): Eg er glad for at det blir lagt opp til auka næringsretta forskning, for vi er i ein situasjon der vi har eit enormt behov for å skape nye arbeidsplassar. Ifølgje forskarar er det faktisk snakk om 800 000 nye arbeidsplassar dei første 20 åra. Dei påstår òg at kanskje 80 pst. av det nåverande næringslivet vil bli lagt ned. Dette illustrerer det enorme omstillingsbehovet som norsk næringsliv står overfor.

I ein slik situasjon blir ein nøydd til å stimulere dei næringsområda som det er eit vekstpotensial i. Marin sektor er heilt klart det området som sikkert vil medverke mest, elles er det dei sektorane som vi med eit fellesomgrep kan kalle for kunnskaps- og teknologibasert næringsverksemd, inkludert IKT-verksemda. Og det må vere riktig å auke forskinga på kunnskapsbasert næringsutvikling, for når vi held norsk næringsstruktur opp mot kunnskapsbasert næringsutvikling, får vi faktisk fram eit relativt dystert bilete. Ifølgje ein OECD-rapport som vart lagd fram i oktober i fjor har Noreg ein lågare forskingsinnsats enn nesten alle OECD-landa, og Noreg har ein lågare del med omsyn til teknologibasert eksport. Til dømes ligg vi i Noreg på dette området på i overkant av 10 pst., mens Danmark ligg på det dobbelte, Finland på det tredobbelte, Sverige på det firedobbelte, og slik kunne ein halde på – heilt til ein kom til Japan og USA. Dette biletet får vi sjølv sagt fordi Noreg har ein naturressursbasert økonomi, med store olje- og gassressursar. Men det gjer ikkje situasjonen noko betre. For når oljeinntektene flatar ut og talet på pensjonistar stig, får vi ganske enkelt eit formidabelt verdiskapingsbehov på grunn av eit verdiskapingsgap i samfunnet. Skal vi greie å halde oppe dagens velstandsnivå, må vi stimulere utviklinga i desse kunnskapsbaserte og teknologibaserte næringsområda, for her er det, som sagt, eit potensial.

I denne situasjonen treng vi ein samla politikk for å stimulere til auka næringsforskning. Vi treng òg auka datakunnskap og innsikt i samanhengen mellom kunnskap, innovasjon og næringsvekst. Her kan òg forskning hjelpe oss. For dette paradigmeskiftet, som vi ofte kallar det, skaper ikkje berre heilt nye næringar og bedrifter, men det krev òg ein heilt annan og ny kompetanse – ein kompetanse som det pr. i dag faktisk er ein internasjonal konkurranse om. Alle land konkurrerer nå om å legge forholda til rette for dei beste folka og dei mest framtidretta bedriftsetableringane. Kunnskapsbedriftene etablerer seg stort sett der dei finn den beste kompetansen.

Men det er òg slik at forskning og kunnskap vil vere lite verdt om vi nå ikkje greier å omsette kunnskapen til nærings- og industriverksemd. Dette utgjer kanskje den verkeleg store utfordringa i Noreg. Med andre ord må vi få ei langt større samhandling mellom næring, utdanning og forskning. Og i så måte trur eg at dei regionale utviklingsmiljøa som ein er i ferd med å etablere rundt om-

kring i det ganske land, anten ein kallar det forskingspark, næringspark eller kva det måtte vere, er eit riktig verkemiddel. I så måte er òg eit nasjonalt IT- og kunnskapssenter på Fornebu eit heilt riktig og nødvendig verkemiddel for å auke denne samhandlinga framover.

Til slutt vil eg seie at det blir ei oppgåve for staten – vi er jo relativt rike – å konvertere ein del av vår rikdom, oljeformuen eller andre inntekter, til ei forskning og ei utdanning, som i neste omgang kan auke den industrielle veksten og den private verdiskapinga utan samtidig å auke det private forbruket og inflasjonen. Her har vi ei formidabel oppgåve framover.

Statsråd Lars Sponheim: Jeg er på linje med mine gode regjeringskollegaer og deler gleden over å kunne konstatere at det er bred enighet i komiteen om den fremlagte forskningsmeldingen. Det er virkelig en ambisiøs målsetting Regjeringen har lagt til grunn. Den offentlige satsingen på forskning skal de neste fem årene økes med flere milliarder kroner, og det skal legges til rette for at veksten i næringslivets FoU-innsats blir minst like stor som den økningen statsbudsjettet kan bidra med. Jeg tror dette er helt nødvendig.

Norge er et land rikt på naturressurser som vi tradisjonelt har levd godt på. Vi har imidlertid gjort oss for avhengige av vår råvarebaserte virksomhet. Vår olje- og gassaktivitet vil trolig bli halvert mot år 2020, noe som er dramatisk fordi det vil utgjøre en fjerdedel av verdiskapingen i dagens industri. Nødvendigheten av å utvikle et nyskapende næringsliv er åpenbar om vi skal trygge verdiskaping og Velferds-Norge, og det må være et langt mer kunnskapsintensivt næringsliv enn i dag.

Utgangspunktet vårt er godt: Utdanningsnivået i Norge er allerede høyt, og det vokser stadig. Samtidig har vi enorme økonomiske ressurser til å utvikle denne kunnskapsbasen videre. Alt ligger til rette for kunnskapsbasert nyskaping i Norge, men vi har bare utløst en brøkdel av potensialet.

Skal vi lykkes, må vi sikre oss at høyt kvalifiserte mennesker rekrutteres til næringslivet, at instituttene kan tilby attraktiv kompetanse for oppdragsforskning, og at forskerrekrutteringen ved universiteter og høyskoler styrkes. Jeg deler komiteflertallets syn på at det er særlig behov for bedre rekruttering til real- og teknologifagene og til medisinske fag.

Utfordringene i den næringsrettede forskningspolitikken er både å øke FoU-virksomheten i næringslivet og for næringslivet. Vesentlig flere foretak må arbeide systematisk med forskning og utvikling, og det må bli attraktivt både for norske og utenlandske foretak å investere i dristige og langsiktige FoU-satsinger i Norge. Her-
vik-utvalget er nå inne i slutfasen av sitt arbeid med å vurdere omfang og innretning av virkemidler som kan føre til økte FoU-investeringer i næringslivet.

Komiteen understreker verdiskapingspotensialet som finnes i de tradisjonelle næringene. Jeg deler denne oppfatningen. Det er en viktig utfordring for virkemiddelapparatet å støtte opp under teknologiutvikling og fornyelse i disse sektorene.

Jeg er likevel overbevist om at nye arbeidsplasser først og fremst vil skapes i nye innovative og vekstkraftige næringer, ofte dominert av små og mellomstore bedrifter. Innenfor informasjons- og kommunikasjonsteknologi og bioteknologi er de strukturelle og teknologiske endringene så gjennomgripende at det skapes «eksplosive» forretningsområder. Et godt eksempel er framveksten av søkemotorselskapet FAST som nå har en markedsverdi på henimot 30 milliarder kr. Teknologien bak FAST er skapt i Norge gjennom mange års forskningsinnsats i NTNU-miljøet.

Slike muligheter må Norge utnytte industrielt i en helt annen grad enn vi har klart til nå. Fra statens side må vi bygge opp strategisk kunnskap på kritiske områder – og dernest bidra med støtte til brukerstyrte prosjekt med høy risikoprofil. Utviklingsbedrifter har et særlig behov for risikoavlastende offentlige virkemidler.

Arbeiderpartiet har i sine merknader bedt Regjeringen vurdere om SND og såkornfondene kan innrettes slik at de bidrar med kapital til forskningsbaserte bedriftsetableringer, spesielt i startfasen. La meg gjøre oppmerksom på at det er jo nettopp det som er formålet med disse virkemidlene. Regjeringen har målbevisst bygd ut ordninger som setter kunnskap og kompetanse i omløp. Vi har bl.a. innført en egen ordning med prosjektutviklingstilskudd, som også skal settes inn i den helt avgjørende idéutviklingsfasen i forskningsbaserte bedrifters liv.

Jeg har også merket meg at komiteen deler Regjeringens understrekning av at vi i større grad må satse på kommersialisering av resultater fra forskningsmiljøene. Dette er helt sentralt. Det å bryte ned de historisk sett vanntette skottene mellom næringsliv og academia og bygge gode innovasjons- og kunnskapsmiljøer er på mange måter den moderne industrireisningen i Norge. Vi må også utvikle incentivordninger som gir universitetene sterkere økonomisk egeninteresse i slike prosesser. Bernt-utvalgets innstilling legger premissene for dette arbeidet.

Komiteen foreslår at Regjeringen i revidert nasjonalbudsjett legger fram et mer konkret forslag til opptrappingsplan for forskningsinnsatsen, og at Stortinget ved samme anledning får vurdere konkret oppfølging av Her-
vik-utvalgets innstilling. Jeg er glad for Stortingets utålmodighet og kan som min kollega Lilletun love at vi vil gjøre vårt beste for å få sakene fram på en god og rask måte.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Oddbjørg Ausdal Starrfelt (A): Eg har tre spørsmål til statsråden som for så vidt går litt utover det han var inne på i innlegget. Det er ofte langt frå idé til lønnsame bedrifter – særleg gjeld dette forskningsbaserte idear. Det er eit problem med omsyn til å ha nok ressursar til å utvikla ideane og få langsiktige eigarar som kan og vil ta den risikoen det er å satsa pengar på slike idear.

Tykkjer statsråden at verkemiddelapparatet er godt nok og tilgangen på kapital er god nok for å sikra at flest mogleg gode idear vert utvikla – til sysselsetjing, arbeid

og velferd? I tilfelle nei, kva for initiativ vil han ta for å betra på dette?

I næringsmeldinga understrekar Regjeringa næringsnøytralitet. Unnataket er då reiaraskatten. I forskningsmeldinga gjer Regjeringa framlegg om å satsa spesielt på fire område, som altså er det motsette av næringsnøytralitet. Og i mine auge er dette, som sagt, ei motseiing. Betyr det at Sponheim har endra syn og ser at me må satsa der me er eller kan verta flinke, er jo det ein god lovnad. Eg vil gjerne ha ein kommentar til det.

Så har me no snakka om FoU-avgift i fiskerisektoren. Dette er òg vedteke for skogsektoren, bl.a. fordi desse næringane består av mange små aktørar, men det gjeld, som statsråden sa, veldig mange andre næringar og delar av næringar òg. Det er altså veldig mange små og til dels mellomstore bedrifter som kanskje ikkje har så store utviklingsavdelingar, og som ofte knapt nok har større kontor enn det dei får i baklomma.

Kan statsråden tenkja seg andre næringar der ein kan bruka ideen om ei forskings- og utviklingsavgift, slik at òg desse bedriftene kan delta, iallfall med pengar til forskings- og utviklingsarbeid?

Statsråd Lars Sponheim: For det første når det gjelder finansiering av de gode ideene og å få til det forskningsbaserte næringsliv, få til fødslene som vi trenger av de mange nye bedrifter basert på forskningens resultater, trengs det enda mer kapital enn i dag til å ta risiko i en tidlig fase. Det er min klare oppfatning at det offentlige må ha en sentral rolle i finansieringen av den type prosjekter i en tidlig fase, for risikoen er så stor at markedet ikke fungerer. Da blir det markedssvikt, og da har det offentlige en jobb å gjøre. Denne regjeringen har her bidratt til å forsterke viktige virkemidler. Vi har økt de regionale såkornfondene betydelig. Vi har satt i gang et helt nytt prosjekt, et prosjektutviklingstilskudd, som nylig også er godkjent av ESA, på 100 mill. kr., som over en periode skal brukes til å stimulere til forskningsresultater i forskningsmiljøene våre, og som kanskje også kan bidra til å bryte ned litt av den psykologiske sperren som er mellom det å være forsker og det å gå ut og lage butikk av forskningsresultatene. Men her trengs mer, og jeg tror vi alle har behov for å tenke nytt om hvordan vi kanskje kan bruke statens kapital, flytte noe av statens kapital fra trygge, ordinære plasseringer til å ta den viktige samfunnsoppgaven det er å ta risiko.

Næringsnøytralitet har vi definitivt ikke. Vi har en næringspolitikk i Norge som tradisjonelt har vært orientert mot å løse konkrete oppgaver innenfor ulike næringer. Næringsmeldingen la til grunn at vi i forsiktig grad må legge noe mer til grunn for næringsnøytralitet. Jeg har aldri trodd på noen gjennomgående næringsnøytralitet. Det vil være en umulighet. Men man må i det offentlige i noe mindre grad prøve å være beslutningstaker og ha meninger om hvem som skal lykkes, og hvem som ikke skal lykkes, for det vet de ofte best de som har skoene på. Jeg går ut fra at når bl.a. næringskomiteen la avgjørende vekt på å trekke landbruksvirkemidlene inn i SND-systemet, er det for å se potensialet i distriktutvik-

lingen noe mer uavhengig av konkrete næringer og prosjekter.

Når det gjelder det siste spørsmålet, kommer Hervik-utvalget med sin innstilling om noen få uker. Da vil vi kunne diskutere bidrag fra næringen selv.

Petter Løvik (H): Vi har ei formidabel oppgåve dersom vi skal oppnå dei store målsettingane om auke i forskinga, og det gjeld spesielt bedriftene.

50 pst. av OECD-landa har i dag skattestimulerande tiltak, og det har ikkje mangla på forslag frå Høgre si side om slike tiltak opp gjennom åra, bl.a. når det gjeld overprisavskrivning. No kjem Hervik-utvalet, som statsråden nettopp sa, med innstilling den 1. mars, og eg reknar med, etter det som er sagt i dag, at vi får ta stilling til den i vår, og at konkrete forslag vil kome i statsbudsjettet for 2001. Det er vel det som er bestillinga til Regjeringa.

Ei anna problemstilling som er lite omtalt både i meldinga og i innstillinga, men som begynner å tvinge seg fram, er det som no skjer med den sterke internasjonaliseringa i næringslivet. Det eg kjenner best til, er dei maritime næringane, som er viktige både i statsråden sitt heimfylke og i mitt heimfylke. Fleire av desse bedriftene har no blitt del av internasjonale konsern. Desse bedriftene har i dag sterke forskings- og utviklingsavdelingar i Noreg, men det er heilt klart at som del av internasjonale konsern vil forskings- og utviklingsavdelingane bli plasserte der rammevilkåra og det faglege miljøet er best. Dette kan vere både ein trussel og ei mulegheit for norske bedrifter og for norsk forskning. Men eg føler at denne problemstillinga som begynner å trengje seg på, er det verdt å ha litt ekstra oppsyn med. For det er klart at det er ille dersom dei få store forskingsavdelingane vi har, eller nokre av dei iallfall, skulle forsvinne utanlands på grunn av for dårlege rammevilkår. Det vil også kunne bety at andre delar av verksemdene forsvinn ut. Eg vil gjerne ha statsråden sin kommentar. Kva konkret kan vi gjere for å unngå dette?

Statsråd Lars Sponheim: Til den første problemstillingen: Stortinget og samfunnet for øvrig vil jo kunne delta i den debatten for fullt når Hervik-utvalgets innstilling kommer. Den er varslet 1. mars, og det siste tyder på at den vil bli overlevert noen ytterst få dager etter det. Da blir det knapp tid, men det bør være mulig ved å kaste seg fort rundt og ved kontinuitet i regjeringsarbeidet å få iallfall viktige synspunkter rundt dette fram til revidert nasjonalbudsjett.

Det er mange av oss som har vært opptatt av disse tankene tidligere. Jeg tror at det i løpet av min tid her i salen, fra 1993, har vært en bred mindretallsenighet om overprisavskrivning. Jeg tror at Høyre, Venstre, Kristelig Folkeparti og SV stod sammen om et slikt mindretallsforslag om overprisavskrivning i forrige periode. Senere vet vi at det har kommet andre synspunkter på hvordan skattestimulansene må være, og vi regner med at dette utvalget vil gi oss en bred og fornuftig faglig gjennomgang av den beste måten å gjøre dette på. Men jeg tror det er nødvendig, selv om det allerede i dag er skattemessig gunstig for

bedriftene å bruke penger på forskning, at vi må snakke enda tydeligere til bedriftene om dette gjennom skattestimulanser, for å sikre at man så å si ivaretar sin egen interesse på en god måte. For det er svær avkastning på å satse på forskning, både for bedriften, men også for samfunnet for øvrig. Derfor tror jeg vi bør være utålmodige når det gjelder å ta tak i dette arbeidet, også på politisk nivå.

Når det gjelder betydningen av nasjonalt eierskap og at vi gjennom de eiere som måtte være der, sikrer at helt sentrale hovedkontorfunksjoner, forskningsavdelinger, «centre of excellence»-funksjoner og hva det måtte være, blir i landet, deler jeg fullt ut de synspunkter som representanten her gir uttrykk for. Det er det viktig å fokusere på. Det er først og fremst gjennom ett virkemiddel vi kan sikre at denne aktiviteten blir i Norge: at vi har gode, generelle rammevilkår, og at vi har de hodene som trengs. Den kommer til å være i landet så lenge vi kan tilby hodene og arbeidskraften. Det må være i fokus først og fremst.

Synnøve Konglevoll (A): Vi ser fram til at næringsministeren skal kaste seg rundt etter at Hervik-utvalget har lagt fram sin innstilling. Det er også bra at næringsministeren deltar i denne debatten. Det vitner forhåpentligvis om et sterkere engasjement fra næringsministeren for også å bidra til økt satsing på forskning. Hittil har jo næringsministeren sørget for kutt til denne forskningen, men vi får satse på at det blir ei endring på det.

Når det gjelder kommersialisering, har det fra mange forskningsmiljøer vi har vært rundt og besøkt og hatt møter med, vært påpekt at det er et stort behov for egenkapital, spesielt utenfor de store sentrene hvor hovedkontorene til bedriftene ligger. Næringsministeren sa i sitt innlegg at meninga med såkornfondet og START-fondet er å hjelpe forskningsbaserte bedriftsetableringer. Men erfaringa hittil, etter det vi har hørt, er at det store START-fondet over to år bare har gitt støtte til 13 bedrifter, såkornfondet, som er noe mindre, har gitt støtte til 16 bedrifter, mens f.eks. lille Leiv Eiriksson Nyfotek i Trondheim med en kapital på bare 10 mill. kr har hjulpet 20 bedriftsetableringer i gang. Grunnen til dette er bl.a. at det er lite rom for å ta risiko. Erfaringa hittil er at de hjelper få bedrifter, og de hjelper ofte de store, etablerte bedriftene etter den mest sårbare fasen.

Men etter å ha hørt innlegget til forskningsministeren, virker det som om han er ganske enig i det som vi har lagt inn når det gjelder kommersialisering. Derfor er spørsmålet mitt: Hvorfor kunne ikke regjeringspartiene være med på disse merknadene eller i hvert fall prøve å bli enige med oss om det i forkant av denne debatten?

Statsråd Lars Sponheim: Det er en så god stemning i stortingsalen i dag, og det er en så bred enighet om store og viktige nasjonale spørsmål som langt på vei bør løstes opp og utover partimarkeringer. Det tror jeg er viktig, for vi står overfor et nasjonalt oppbrudd når det gjelder å sikre framtidens Velferds-Norge, og da er det nødvendig at vi klarer å løfte dette opp på det nivået.

Representanten Konglevoll inviterer i og for seg retorikeren i meg til å ta tak i dette, men det vil jeg ikke først og fremst gjøre nå. Jeg har vært med når vi har slåss for å få igjennom såkornfond og mange av disse ordningene, og jeg kjenner jo til hvem som har vært skeptiske og litt motstandere av disse ordningene opp gjennom tidene. Jeg syns heller det er viktig at vi kommer til en erkjennelse fra ulike ståsteder og blir enige om at fra i dag av tas det et bredere – og tverrpolitisk – tak rundt det å løfte forskningsinnsatsen og innsatsen for å få til gryende bedriftsliv rundt omkring i forskningsmiljøene på en ny måte.

Regjeringen har gjennom disse årene fremmet sine forslag rundt dette – nye tilskuddsordninger som nettopp er rettet inn mot våre akademiske miljøer, og styrking av såkornfond – og på den måten bidratt til kommersialisering. Jeg tror det er vanskelig å måle i en så tidlig fase. Mange av disse regionale såkornfondene har jo først blitt etablert og kommet opp og fungert på slutten av fjoråret, og det å begynne nå å måle dem etter hvor mange bedrifter man har kommet i kontakt med, blir litt for tidlig. Dette er nok til dels en litt langsiktig innsats, og det er en krevende og vanskelig oppgave å plukke ut de gode ideene og satse på dem. Her trenger vi at de mange blomster blomstrer. Så det å sette ett miljø i Trondheim opp mot et annet miljø i nærheten, er det ikke det store poenget i. Vi må ha konkurranse mellom disse miljøene, og de må kunne samarbeide for å få til mest mulig. Vi må ha et mangfold av virkemidler som bidrar til det jeg tror vi alle er enige om, og som den brede enigheten i debatten har vist at vi nå gjør til en nasjonal oppgave. Selv om alt er kostnader fra et finanssynspunkt, er noen kostnader bidrag til inntekts ervervelse. Det må vi huske på. Det er ikke alle utgifter som blir vedtatt i denne salen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Rita Tveiten (A): Det er ei svært viktig melding som er oppe til debatt i dag. Eg finn grunn til å minna om at det er forskningsinnsats som har lagt grunnlaget for suksessen innan lakseoppdrett. No kjem andre artar i oppdrett etter. Det er òg heilt sikkert at det er forskningsinnsatsen her som vil gi resultata.

Eg er glad for at marin forskning har fått ei så sentral rolle i komitebehandlinga og i debatten som har vore her i dag. Eg har lyst til å minna om at i samband med behandlinga av St.meld. nr. 51 for 1997-98, Perspektiver på utvikling av norsk fiskerinæring, har Stortinget slutta seg til ein del føringar når det gjeld marin forskning. I den samanhengen ynskjer eg å fokusera på dei målsetjingane som er nemnde der, nemleg at

- Noreg skal vera verdas fremste fiskerinasjon
 - me skal liggja fremst i utviklinga av ei berekraftig ressursforvaltning
 - me skal vera fremst når det gjeld fangstteknologi
 - me skal vera fremst når det gjeld havbruk og industriell utvikling
- Det er ikkje småtter.

Men no er det no eingong slik at Noreg er ein av dei verkeleg store fiskerinasjonane, og me må gjera oss gjeldande i kraft av at fagmiljøa som me har på området, verkeleg har ein standard som minst matcher forskarane dei skal møta i ulike internasjonale samanhengar. Dei miljøa me har knytt til marin forskning alt i dag, treng alle styrking. Likevel kan me ikkje koma bort frå at Noreg er eit lite land, og at me ikkje er tente med at forskingsressursane vert fordelte på for mange miljø.

Dei fleste forskingsmiljøa har i dag for lite ressursar i forhold til dei oppgåvene dei skal løysa. Nokre er uroa over om me kjem til å gå for fort fram, og om det vil føra med seg at me ikkje får kvalitet for pengane, bokstaveleg talt. Det trur eg ikkje det er grunn til å vera uroa over, og i tilfelle kan me snu litt på flisa og gjera slik som EU gjer. Dei inviterer norske forskarar til å forska på problemområde som dei har. Kanskje me kan snu på flisa og invitara internasjonalt framstående forskarar til å koma og hjelpa oss med våre utfordringar. Det vil vera ein god ide, som òg er gammal innan forskning.

Det er grunn til å vera uroa når marinbiologistudentane ved Universitetet i Bergen – som berre tener som eit døme – ikkje kjem seg ut på nødvendige feltoppdrag. Det er òg grunn til å minna om at ved siste budsjettbehandling her i Stortinget mangla me 2 mill. kr til nødvendig utstyr ved Veterinærhøgskulen for testing av blåskjel, samt forskning på utvikling av nye testmetodar. I mellomtida stangar altså ei næring hovudet i vegg. Dei kunne ha levert resultat, men fordi innsatsen ikkje er stor nok på forskningssida, har dei altså problem.

Eg vil òg nemna at det ligg veldig store utfordringar i miljøforskning innan fiskerisektoren. Det går på dei miljømessige konsekvensane og tiltak knytte til oppdrettsnæringa, og det gjeld sjølvsagt å avgrensa interessekonfliktane når det gjeld bruk av kystsona. Det er viktig at me går grundig inn i forskning knytt til utstyr, og forskning knytt til produktutvikling i fiskerisektoren. Når det gjeld fartøyutforming, er det eit problem at dei båtane me har i dag, har eit ekstremt høgt energiforbruk, noko som ofte får miljømessig uheldige konsekvensar.

Alt liv kjem frå havet, og det er all grunn til å tru at havet rommar verdiar som me ikkje eingong kjenner til i dag. Det hastar difor med å koma i gang. Det er berre synd om andre nasjonar skal koma oss i forkjøpet og utnytta potensialet som me kanskje har rett utanfor strandsona vår.

Eg var inne på at produktutvikling som kan vera med og dekkja det behovet for verdiskaping som me har, må liggja langt framme i prioriteringsrekka når det gjeld kva me skal forska på. Det er nemleg slik at skal me utløysa det potensialet som ligg i fiskerisektoren framover, så må me begynna no. Det er utan tvil slik at me kjem til å måtta endra dei oppfatningane me har i dag knytte til fiskerinæringa, alt ettersom forskingsinnsatsen viser oss nye vegar å gå. Skal me utløysa potensialet på 230 milliardar i eit 30-årsperspektiv, må me begynna no.

Til slutt vil eg seia at når det gjeld forskings- og utviklingsavgifta i fiskerisektoren, bør den koma på eit ambisiøst nivå frå starten av, og ikkje liggja for lågt.

Grete Knudsen (A)(komiteens leder): Med innstillingen i dag har Stortinget både erkjent og tatt innover seg forskningens betydning gjennom også å vise vilje til å forplikte seg. Og det innebærer at den første prøven kommer i revidert nasjonalbudsjett.

Vi vil sikre sterke og robuste fagmiljøer som kan konkurrere internasjonalt, og som også arbeider på tvers med å sikre allianser og utvikle tverrfaglighet, og som ikke lenger sitter på egne tuer, men løser opp stivethet som vi vet finnes i alle tunge, etablerte systemer. Vi vil motivere våre institusjoner og vårt næringsliv til nyskaping og næringsutvikling gjennom et tettere samspill, men da må også forskningsresultatene kunne gjøres kjent i en utdrettet aktivitet – i første omgang fra våre universiteter.

En stor del av forskerne våre er imidlertid etter hvert blitt nokså tilårskomne, og mange av dem vil faktisk gå av for aldersgrensen om få år. Rekruttering er derfor et nøkkelpunkt, med menneskene som de aller viktigste ressursene i forskningssammenheng – selvsagt sammen med oppdatert vitenskapelig utstyr for å få bedre kvalitet. Klarer vi å holde på og lokke til oss internasjonale forskere av topp kvalitet, tilby dem utstyr og et faglig miljø, vil vi også trekke til oss lovende talenter. Det er altså ikke bare lønn, som Fridtjof Frank Gundersen her tidligere uttrykte det, som er utslagsgivende.

Så vil jeg også understreke at universitetenes viktigste oppgave er å drive langsiktig, grunnleggende forskning, og forskning knyttet tett opp til undervisning. Det skal også utløse en forskning som ellers ikke ville ha blitt realisert – altså forskning som verdi i seg selv. Det er viktig at det er en økt forståelse for forskningens betydning her i huset, og det må også følges opp med forpliktende finansieringsplaner av betydelig omfang, rekruttering, grunnforskning innenfor universitetene og høyskolene våre, økt forskning i næringslivet og økning av forskningsfondet etter hvert som staten selger ned sine aksjer.

Det løftet som Stortinget i dag legger til rette for, skjer i erkjennelsen av hva vi skal leve av når oljealderen ebbet ut. Og det er stor oppslutning om de fire hovedområdene som tidligere talere har fokusert på. Flere har vært inne på den marine forskningen, og jeg har her lyst til å nevne at Arbeiderpartiet har en merknad om at de såkalte «centres of excellence» ikke nødvendigvis bare skal konsentrere seg om de etablerte miljøene. Innenfor f.eks. hele det marine feltet, der vi har senter både i Bergen, Trondheim, Tromsø og Bodø, kan det godt være at mange av disse kan utvikle seg som en klynge, som til sammen nettopp kan utgjøre et slikt løft som kan hevde seg internasjonalt. Men det ville være trist om vi skulle legge opp til at det bare var der det var miljøer på forhånd, at man skulle ha muligheten til å kunne strekke seg lenger. Vi har nemlig sett at der hvor det er klynger av forskning og næring, vil en også lettere kunne videreutvikle et ypperlig fagmiljø.

Det andre det er uenighet om sett fra Arbeiderpartiets side, og vi synes det er trist at vi ikke har fått med oss regjeringspartiene, er den forsknings- og utviklingsavgiften som nå er pålagt fiskeriene – fiskeriene som ikke har noen tradisjon i forskning. Når de nå har akseptert den avgiften, vil det være et viktig incitament og et håndslag at også samfunnet går inn med en tilsvarende sum. Dessverre har man ikke fått tilslutning til det, og det er i første omgang trist at regjeringspartiene ikke er med på dette, når man samtidig er enig om at det er den marine siden som det nå skal fokuseres på. Det har vi sagt lenge, men de har samtidig fått en reduksjon på sine områder de siste årene.

Å sikre at Norge skal opp på et gjennomsnitt av OECD-nivået om fem år er ingen høy ambisjon når vi ser at de fleste land rundt oss bare farer forbi oss, selv om vi også nå snakker om ganske mye penger. Men vi må sikre og fornye vårt lands kompetanse. Derfor er det nødvendig, praktisk nærings- og velferdspolitikkk Stortinget i dag diskuterer.

Kirsti Kollé Grøndahl hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil tre minutter.

Are Næss (KrF): Det viktigste å slå fast i denne debatten er at forskning ikke er luksus, men en forutsetning for kvalitet i et stadig mer komplisert samfunn. Forskningen er verdifull. Den kan ofte, men ikke alltid generere økonomiske verdier, men det er selvsagt ikke økonomisk gevinst som er forskningens mål og mening. Derfor ble jeg provosert når det på et NHO-seminar hevdes at patentering er en forutsetning for at det skal være interessant å forske. Jeg vil hevde at det er forskningen som gjør det interessant å forske. Forskningen må selvsagt også ha rom for andre enn kremmersjelene.

Forskningsmeldingen varsler en helt nødvendig, men ikke desto mindre gledelig økt satsing på forskning i Norge. Jeg er også glad for at medisinsk, helsefaglig forskning skal være et av satsingsområdene. Det er helt nødvendig av hensyn til kvaliteten i vårt helsevesen.

Men norsk medisinsk forskning møter i dag store utfordringer. Den relative andel av medisinske doktorgrader i 1990-årene er betydelig lavere i Norge enn i Danmark, Finland og Sverige. Totalt ble det avlagt 70 pst. flere doktorgrader i medisin i Danmark, omtrent dobbelt så mange i Finland og over fire ganger så mange i Sverige som i Norge. Dette må bedres. Det er også en utfordring at vi er et lite land med små fagmiljøer som er svært personavhengige og dermed sårbare. Det er derfor viktig når flertallet i sosialkomiteen i forbindelse med gjenopptak av medisinerutdannelsen ved Sentralsykehuset i Akershus understreket at dette må følges opp med tiltak ved de andre medisinske fakultetene, spesielt ved å øke antallet doktorgradskandidater, stipendiater og postdoktorstipendiatstillinger for å sikre rekrutteringen. Til medisinsk forskning er det spesielt viktig å rekruttere leger med

henblikk på å sikre at den medisinske forskningen også blir pasientrettet.

En annen utfordring er aldersprofilen. Svært mange vitenskapelige toppstillinger innehas av menn i sin beste alder, og man må derfor regne med stor avgang i tiden fram til 2010. Dette retter søkelyset på behovet for positive stimuleringsiltak for å rekruttere leger til forskerstilling. Slik jeg ser det, er lønnsforholdene her et til dels avgjørende hinder. En lege som er genuint interessert i å forske, og som har gode arbeidsforhold, kan saktens tåle noen år med relativt lave inntekter. Interessant og spennende arbeid kan være en god kompensasjon for forskeren. Det er ikke sikkert at forskerens familie føler det helt på samme måten. Hvis forskning blir skilsmissegrunn, har vi en dårlig forskningspolitikk og dårlig familjepolitikk.

Jeg er glad for at Regjeringen og komiteen understreker betydningen av internasjonalt samarbeid. Jeg er enig i at forskningssamarbeidet innen rammen av EØS-avtalen sikkert vil bli stadig mer omfattende. Men verden er større enn EØS, og bl.a. innen områder av medisinsk forskning vil f.eks. USA og land i den tredje verden være mer interessante samarbeidspartnere. Spesielt i forhold til u-landene har vi mange muligheter, utfordringer og spennende oppgaver.

Arne Lyngstad (KrF): Forskningen skal være med på å vise vei for et mer bærekraftig samfunn og for bedre livskvalitet. Men forskningen reiser også nye dilemmaer, ofte av etisk karakter. Jeg er glad for at Regjeringen har tatt denne dimensjonen på alvor gjennom et eget kapittel i meldingen, og denne prioriteringen viser at vi har en kristendemokrat som forskningsminister.

I Kristelig Folkeparti mener vi det er viktig med en offentlig forskningsetisk debatt, og at forskersamfunnet holder menneskeverdet høyt. Forskersamfunnet skal utfordre vedtatte sannheter, men må også vise respekt for anerkjente normer og verdier i samfunnet. Vi har i dag et godt system for forskningsetisk debatt og overvåking, og disse må få gode arbeidsvilkår. Jeg vil spesielt fremheve at de regionale forskningsetiske komiteene for medisin må få gode arbeidsvilkår, da en innen dette fagfeltet ofte kommer opp i etiske avveininger. Vi trenger en levende offentlig debatt innenfor dette feltet.

Debatten i dag har på en merkverdig måte blitt preget av en skinndebatt om regionalisering av forskningsinnsatsen. Jeg er enig i svært mye i innlegget til representanten Konglevoll tidligere i debatten, men kan ikke dele hennes slottsats om at Kristelig Folkeparti ikke ønsker å satse på kompetanse og utdanning i distriktpolitikken. Vi sier jo det stikk motsatte i innstillingen. Vi forutsetter at regionenes behov blir ivarettatt i den planlagte styrkingen. Det er viktig å spre forskningsinnsatsen over hele landet. Kristelig Folkepartis omsorg for Nord-Norge er også vel dokumentert.

Så hadde representanten Hagen et innlegg hvor han helt riktig påpekte at pengene ikke er bevilget før vedtak er fattet. Men vi behandler nå en stortingsmelding, og her gir en uttrykk for politiske holdninger og forpliktelser.

Etter denne debatten er det svært uklart hva Fremskrittspartiet vil, og hva de vil forplikte seg til politisk. Det må vi kunne forvente av et ansvarlig parti. Alt i alt bekrefter debatten et ønske fra flertallet om å satse på forskning, og det er vi i Kristelig Folkeparti glad for.

Marit Tingelstad (Sp): Siste del av innlegget til Synnøve Konglevoll kan ikke stå uimotsagt. Hun viste til kommunal- og regionalminister Odd Roger Enoksens satsing på kompetansebygging i distriktene og sa det omtrent slik: Foreløpig må vi konstatere at Odd Roger Enoksen ikke har sentrumpartiene med seg i Stortinget. – Hvor har representanten Konglevoll det fra? Er det fordi vi ikke støttet Arbeiderpartiets særmerknad om Nord-Norge? Det blir ikke bare sært, men rett og slett sårt. Det er antakelig det som er årsaken.

Jeg kunne godt tenkt meg å være med på merknaden dersom vi hadde bestemt oss for at vi skulle ta landsdel for landsdel med i innstillingen, men da hadde nok den blitt atskillig mer omfangsrik.

La meg ta noen eksempler. Buskerud er det fylket som har færrest studieplasser i forhold til befolkningstallet. Oppland og Hedmark har sammen med Finnmark den laveste studietilbøyeligheten i landet, og Oppland og Hedmark har ikke høyere grads studium i det hele tatt. Innlandsprosjektet «Morgenlandet», som Regjeringen har vært med på å bidra til, skal være en dramotor for kompetanseutvikling i den regionen. Det er slike tanker jeg må ha med meg når jeg skal vurdere å være med i slike særmerknader som Arbeiderpartiet har i innstillingen. Jeg registrerer altså at Arbeiderpartiet ikke tar hensyn til dette. Det kan hende partifeller i innlandet legger merke til det.

Jeg har et brev fra Nordland fylkeskommune, fra plan- og næringsavdelingen, der en partifelle av meg, fylkesråd Alf Ivar Samuelsen, er en av underskriverne. Det vil jeg sitere litt fra:

«I tilknytning til Stortingets behandling av Forskningsmeldingen vil vi gjerne få understreke at den legger et godt grunnlag for en styrking av kunnskapsutviklingen i næringslivet, og at for Nordland er prioriteringen av marin FoU av særdeles stor betydning.»

Dette er et glimrende eksempel på hvordan regioner, fylker, melder inn sine kvaliteter. Det syns jeg er helt bra. Men å lage en særmerknad ut fra det kunne ikke passe for oss, men det er antakelig slik det er for Arbeiderpartiet, som har hatt sine samråd rundt omkring.

Jeg ser at Nord-Norge-representantene Norvoll og Konglevoll har flagget denne saken i media, og det er jo greit at de får litt politiske poenger på dette. Men fra Senterpartiets side er vi opptatt av å tenke distriktspolitikk i hele landet. Det har jeg sagt flere ganger før i dag, og det skulle ikke være noen tvil om at det er det vi mener og vil. Jeg kan forsikre at kommunal- og regionalministeren har full støtte i stortingsgruppen på dette. Det skulle bare mangle. Hans forslag om digitalt bredbåndnett er et godt eksempel på tiltak for nettopp å sikre at folk i hele landet skal få tilgang på kunnskap og kompetanse kilder hvor de enn bor. Det kan på sikt også styrke forskningsmiljøene i framtiden.

Inge Lønning (H): Forskningsministeren startet sitt innlegg i denne debatt med å presentere seg som en glad gutt i anledning dagen. Det har vært mitt inntrykk at også næringsministeren og fiskeriministerens har vært rimelig glade over det som ligger i innstillingen. Jeg har registrert at i debattens løp har også finansministeren innfunnet seg, og han er i dag iført mørk dress. (Munterhet i salen) Jeg håper ikke at det betyr at han ikke deler sine kollegers glede over det Stortinget er i ferd med å vedta når det gjelder forskningens fremtid i dette land.

Fra spøk til alvor. Det gledelige ved denne debatt er at den viser at når det gjelder alle hovedlinjene i forskningspolitikken, er der enighet med unntak av ett parti, Fremskrittspartiet, som bokstavelig talt har meldt seg ut av virkeligheten. Det var nesten patetisk å lytte til partileder Hagens innlegg i denne debatt, hvor han til og med lot som om han ikke kjenner Stortingets forretningsorden, som han ellers pleier å kjenne rimelig godt, og anklaget flertallet for at man ikke fremmet konkrete bevilgningsforslag i behandlingen av en stortingsmelding. Sannheten er vel at både Fremskrittspartiets merknader i innstillingen og innlegget fra Carl I. Hagen i salen i dag viser at Fremskrittspartiet har ingen forskningspolitikk og heller ingen utdanningspolitikk.

Det har vært sagt fra flere hold i denne debatt at det er en målsetting å ha to tanker i hodet på én gang. Det kan jo være å legge listen høyt. Men én tanke burde man se seg rom til i hodet når det gjelder Norges fremtid – og det er faktisk Norges fremtid vi diskuterer når vi diskuterer satsingen på forskning og utdanning.

Det gledelige ved forskningsmeldingen og behandlingen av forskningsmeldingen her i Stortinget i dag er at Stortinget har lagt inn en helt konkret bestilling allerede til revidert nasjonalbudsjett, det vil si i inneværende halvår. Det betyr at Stortinget også har erklært seg beredt til å trekke de nødvendige praktiske konsekvenser av sitt syn på behovet for en offensiv når det gjelder forskning i Norge. Det vil jeg fremdeles mene det er et visst historisk sus over. Jeg må si at jeg gleder meg til den debatten Stortinget skal ha når vi får den konkrete opptrappingsplanen tilbake fra Regjeringens side i forslaget til revidert nasjonalbudsjett.

Harald Hove (V): Kvaliteten og kvantiteten i forskningen er avhengig av mange faktorer. Økonomi og organisering er sentralt, og dette er også det som er i fokus, både i meldingen og komiteinnstillingen. Meldingen var et betydelig løft for norsk forskning. Komiteinnstillingen har forsterket dette. Det innebærer at det kan være grunn til å minne om det Inge Lønning sa om at det er nyttig for norsk forskning å ha Arbeiderpartiet i opposisjon. Arbeiderpartiet gir større bidrag til å øke forskning utenfor regjering enn i regjering. Det er viktig å satse på økt rekruttering til forskningen, og det er også sentralt i innstillingen. Det er viktig å utvikle den menneskelige kapital. Da er det ikke nok med flere stillinger og mer penger, det er også viktig at unge potensielle forskere virkelig velger en forskerutdanning og forskerkarriere. I den forbindelse er det også viktig å stimulere gleden over å forske hos dem

som allerede er ansatt i forskning. Dette er i seg selv en viktig faktor, også for å trekke til seg nye, dyktige forskere.

Jeg kunne nå ha vært lettvinnt og framhevet at lønnsnivået i forhold til andre yrkesgrupper er viktig, og uforpliktende gitt positive utsagn om høyere lønn. Det skal jeg ikke, selv om lønn er vesentlig. Trolig like viktig, og noe som statsråden kan gjøre noe med, er arbeidsvilkårene for forskere. Glede ved å forske er avhengig av en rekke faktorer. Godt utstyr, bibliotek og andre hjelpefunksjoner er viktige faktorer. Her er penger god hjelp. Men det er også viktig at en viser tillit til den enkelte forsker, og gir dem rom for å utvikle kreativitet i sitt eget arbeid.

Det er ikke tvil om at utviklingen over tid har gått i retning av økt kontroll og byråkratisering ved universitetene. Blant annet må mange forskere bruke mye tid på å utforme prosjekter for å søke midler. Dette må endres. Det som står i innstillingen om økt grunnbevilgning til institusjonene, kan være et viktig bidrag i denne sammenheng, men prosjektet til Regjeringen om «Et enklere Norge» må også komme forskningsinstitusjonene og den enkelte forsker til gode.

Hjemmekontor begynner å bli vanlig i mange virksomheter. Da kan det ikke være riktig å legge vesentlig vekt på tilstedeværelsesplikt for forskere. Det er viktig å bygge på tillit til den enkelte forsker.

I Venstres program heter det: Forskere må få tid til å forske, ikke administrere.

Dette er en god formulering som også må realiseres.

Inger Lise Husøy (A): Det er veldig bra at det nå tas et skikkelig krafttak for forskning, og at det legges såpass stor vekt på den næringsrettede forskningen. Det er jo det vi skal leve av i framtida, som flere har vært inne på. Den forskningen vi satser på i dag, skal gi arbeidsplasser i Norge og redde distriktene og velferdsstaten, og på sikt også dekke opp for tapte inntekter fra olje- og gassvirksomheten. I dette perspektivet er jeg opptatt av at vi også legger til rette for økt verdiskaping i Norge, og at vi ikke selger unna for mange viktige eierinteresser på produksjonssiden. Jeg tror at vi må se forskning og utvikling, produksjon, foredling og distribusjon i sammenheng, og jeg er redd for konsekvensene dersom for mye av norsk oppdrett og annen marin produksjon blir solgt til utlandet. Norge har et naturlig fortrinn for oppdrett, og også utenlandske eiere vil selvsagt benytte seg av dette. Men hva vil skje over tid når vi skal høste av dagens innsats i forskning og utvikling? Det er ingen enkel debatt, det er store norske eierinteresser også i utlandet, men det er en veldig viktig debatt om vi vil høste som vi sår også i forhold til hva vi gjør på eiersiden.

I dag går fristen ut for å gi bud på nye Hydro Seafood, og det nederlandske Nutreco er trolig mest aktuell fordi de, ifølge – jeg tror det var – Dagsrevyen i går, vil gi høyeste bud. Har Regjeringen noen meninger om det? Og nå ser jeg at finansministeren er her, så kanskje får vi et svar også. Finnes det noen strategi for å sikre en viss produksjon på norske hender, i Norge, eller er det slik at vi nå satser veldig mye på marin forskning som andre

land vil dra inn profitten av i framtida? Jeg gir, som sagt, en helhjertet tilslutning til denne satsingen, men storting og regjering må også ha noen mening om og styring med hvordan vi skal sikre mest mulig verdiskaping hjemme på våre egne satsningsområder. Dette gjelder ikke bare oppdrett, det gjelder også de enorme mulighetene vi har for produksjon av nye produkter og tjenester som kommer som et resultat av FoU-innsatsen. Har Regjeringen noen strategi på eierskapssiden, en strategi for å ivareta bruken av landets interesser og landets ressurser? Det skjer altså nå så store strukturelle endringer veldig raskt, bedrifter skifter eiere over landegrensene veldig raskt. Jeg syns at også disse tankene hører med i debatten i dag, og vi ser fram til å få Regjeringens synspunkt på det.

Petter Løvik (H): Svaret på det som representanten Husøy etterlyste, er å gi gode rammevilkår til næringslivet, gi dei skattar og avgifter som liknar meir på Høgre sine forslag enn det som har blitt vedtatt i Stortinget. Det er den viktigaste enkeltfaktoren.

Så til det eg bad om ordet for. Det meste er sagt, og det meste er sagt på ein veldig bra måte når det gjeld forskingsmeldinga. Men her er ein del kommentarar frå Arbeidarpartiet si side som vi ikkje kan la stå heilt uimotsagde. Spesielt har representantane Norvoll og Konglevoll prøvd å skape eit inntrykk av at fleirtalet, og spesielt Høgre, ikkje vil satse på forskning i regionane. Dette er ein merkelig påstand. Det er eit stort fleirtal i denne salen, og i innstillinga, som har sagt i klartekst at dette skal vi satse på. Og i tiltru til at distrikta er i stand til å levere den same kvaliteten – minst – som andre delar av landet, ser ikkje eg nokon motsetnad mellom det som er det aller viktigaste, kvalitet og konsentrasjon om sterke miljø, og det som dei påstår frå Arbeidarpartiet si side at vi ikkje vil gå inn for, nemleg ei regional fordeling. Men det er eit godt stykke veg frå å seie det til å gå inn på det konkrete som Arbeidarpartiet har foreslått – som har blitt sagt veldig sterkt av dei same to representantane, men som av naturlege grunnar ikkje vart nemnt av siste representant, Husøy – nemleg at forskingsdelen i Nord-Noreg skal opp på landsgjennomsnittet. Å skulle begynne med ei regional fordeling og sementering meiner vi frå Høgre si side er fullstendig uansvarleg. Ei relativ styrking av ein landsdel opp til eit gjennomsnitt, same kva landsdel det er, vil måtte føre til ei relativ svekking av andre landsdelar, i og med at det vil vere veldig vanskeleg å få alle over gjennomsnittet. Og då kan det vere freistande å spørje Arbeidarpartiet: Er det miljøa i Trøndelag, er det miljøa på Vestlandet, er det miljøa på Sørlandet, er det miljøa på Austlandet som skal svekkast for å oppnå det som Arbeidarpartiet no seier, at ein av landsdelane skal opp på gjennomsnittet? Eg synest også at dette vitnar om ei innsikt i korleis forskning og utvikling skjer i praksis, som er forholdsvis svak, for her skjer stadig endringar. Nokre gonger vil prosjekt gå til eitt miljø, andre gonger til eit anna miljø, og dersom vi sementerer dette, kan vi risikere at veldig gode prosjekt ikkje blir gjennomførte fordi vi har sagt at så og så mange prosent skal gå til kvar landsdel.

Tomas Norvoll (A): Jeg trodde egentlig vi var ferdig med debatten om – jeg holdt på å si – distrikt kontra sentrale strøk, om regionalisering av forskningsinnsatsen eller ikke.

Vi har altså ikke gjort noe annet enn å skrive inn i innstillingen det som er Arbeiderpartiets politikk, bl.a. at vi skal kunne bruke dette med forskning og høyere utdanning som et virkemiddel i distrikts- og regionalpolitikken for å få til utvikling over hele landet. Så har vi trukket fram at Nord-Norge ligger spesielt dårlig an der, vi ønsker å løfte den landsdelen fram på grunn av at vi ser at der er de største problemene med en type «hjerneflukt», at vi ikke greier å tilby spennende miljøer for de personene som tar høyere utdanning. Men vi har bare lagt inn vår politikk. At det blir et problem for Høyre, og at det blir et problem for Senterpartiet, det kan på en måte ikke vi hjelpe for. Vi må likevel få lov til å uttale det som er vår politikk.

Så sier representanten Tingelstad at årsaken til at Senterpartiet ikke er med på å påpeke behovet for satsing i Nord-Norge, er at andre landsdeler ikke er nevnt. Det er for så vidt et innspill, men den naturlige reaksjon på det måtte jo være å komme til Arbeiderpartiet og si: Vi er enig i at vi må få en viss regional fordeling av dette. Kan vi ikke sette oss ned og prøve å bli enige om en politikk for hvordan vi skal gjøre det, hvordan vi skal løfte fram de forskjellige miljøene og forskjellige regionene innenfor forskning og høyere utdanning? – Men gjorde de det? Nei, det gjorde de ikke. Nei, derimot satte de seg på bakbeina og nektet å være med på den diskusjonen, og påstår at det er Arbeiderpartiet som bare gjør det vanskelig og som bare har markeringsbehov. Vi har ikke gjort noe annet enn å legge vår politikk inn i denne innstillingen. Vi er selvfølgelig klar over at det er flere regioner som er i kunnskapsskyggen, og det vil vi komme tilbake til – vi skal behandle flere budsjett framover her.

Vi har lagt inn to konkrete forslag – det gjelder ikke det med Nord-Norge, for det er ikke noe konkret forslag – som vi står alene om. Det ene går på at vi vil gi høyskolene mulighet til å bygge opp kompetansen sin gjennom bruk av rekrutteringsstillinger. Jeg skjønner ikke hva som er galt med det. Det er greit nok, vi kan gjerne stå alene på det, og det gjør vi vel gjerne også, men jeg synes det er underlig at man ikke vil være med på å løfte fram at det skal være mulig på den måten å bygge opp kompetansemiljø ute i regionene. Det samme sier vi i forhold til sentre for fremragende forskning. Fordi om det er vanskelig for Senterpartiet at vi fremmer de forslagene som er vår politikk, så kan ikke vi la være å fremme dem av hensyn til Marit Tingelstads humør – det blir på en måte litt for galt.

Ursula Evje (Frp): Jeg vil gi representanten Norvoll rett i én ting: Det er intet galt i Arbeiderpartiets politikk for en arbeiderpartipolitiker, men jeg er glad for at han respekterer, tilsynelatende, at kanskje andre kan ha samme mening i forhold til sitt parti.

Det er imidlertid ikke derfor jeg har bedt om ordet nå. Men under representanten Lønnings eminente treminut-

tersforedrag slo det meg at denne personligheten hadde et raskt blikk for hvilken dress vår finansminister hadde på seg i dag. Det trenger man neppe spesielle kunnskaper eller posisjoner i verden for å kunne se. Men når han begynner å harselere over Fremskrittspartiets politikk, eller manko på politikk, innenfor forsknings- og utdanningsfeltet fordi Carl I. Hagen snakket om de økonomiske forholdene, den manglende forpliktelse i vedtakene som flertallet går inn for her i dag, da føler jeg at han i beste fall beveger seg langt ut på jordet. Det det hele da dreier seg om, er en debatt om organisatoriske rammevilkår, så som stedsvalg – med henvisning til Operaen og hvor lenge den saken holdt på nettopp på grunn av beliggenheten – som stillingshjemler, som er et rent organisatorisk rammetiltak, sågar noe så trivielt som ventilasjon i de bygningene man måtte ha, det generelle arbeidsmiljø, osv. Men det man ikke snakker om like mye, er innholdet, den relative kunnskapsmengde, kvaliteten på den kunnskapen man ønsker å få, og hvilket bruksområde dette muligens kunne ha.

Men vi kan gjerne snakke litt om økonomien – jeg har 44 sekunder igjen. Et fond på 10-15 milliarder kr gir en cirka-avkastning på 1 milliard pr. år. Det er fryktelig mye penger, men det er en bagatell i forhold til ønsket om 8-9 milliarder kr. Og det skal bli spennende å se hvor disse 8-9 milliardene blir tatt fra, og hva som da vil lide. I år ble det bevilget en avkastning på 90 mill. kr – de kom ikke i tillegg til, men istedenfor.

Statsråd Jon Lilletun: På bakgrunn av den nokså omfattende diskusjonen om det regionale perspektivet, som etter mitt syn i stor grad bygger på at ein snakkar forbi kvarandre, har eg lyst til å seie: Kva er det som ligg i meldinga og – eg oppfattar – i innstillinga, som er regionalt retta ut frå ei heilskapstenking? Jo, det er å styrkje dei statlege høgskulane gjennom satsinga på kunnskapsallmenningen. Eg skal halde fast på ideen om arbeidsdeling over Norgesnett, og at kvalitet skal vere grunnlaget for tildeling av oppgåver i Norgesnett. At vi har opna for at statlege høgskular kan tildele doktorgrad, er eit døme på det.

Gode forskingsmiljø ved høgskulane skal få gode rammevilkår, og vi skal utvikle dei regionale innovasjonsmiljøa. Komiteen seier at vi i større grad skal samordne dei med høgskulane – det er vi heilt samde i – og at ein skal sjå i samheng og Forskringsrådet og SND. Det er òg eit regionalt perspektiv som er heilskapleg. Så skal det regionale perspektivet òg inngå i dei tematiske satsingane. Det inneber både at forskning innanfor dei tematiske områda kan verte utførte ved regionale miljø, og at forskinga vert innretta slik at ho fremjar regional utvikling.

Marin forskning er avgjerande for ei robust fiskeri- og havbruksnæring, som truleg vil vere ein berebjelke i næringslivet langs kysten. Informasjons- og kommunikasjonsteknologien skal takast i bruk i heile landet med sikte på å fremje utviklinga i distrikta. Innanfor satsinga på medisin og helse vil telemedisin ha det sterkaste senteret i Tromsø, altså i Nord-Noreg. Det er såleis heile tida eit

perspektiv som òg er regionalt orientert, men ut frå ei heilskapstenking.

Når det gjeld senter for framifrå forskning, har eg ei bøn: Eg skulle ynskje at Stortinget kunne samle seg om at vi brukar det norske namnet «senter for framifrå forskning», og ikkje òg her adoptere det engelske «centres of excellence». Det er verkeleg ei utfordring eg vil gje oss, og vonar det kan verte slik.

Så til spørsmålet om vi skal ha permanente rekrutteringsstillingar til høgskulane: Ut frå ei kvalitetsvurdering er det klårt at vi vil ha det der òg. Det har vi begynt med, og det tenkjer vi òg å auke, men igjen ut frå ei heilskapsvurdering, ut frå totalperspektivet i meldinga.

Når det gjeld Nord-Noreg, kunne eg gjerne no ha teke lista over korleis vi har prioritert det. Eg skal ikkje gjere det, for då går eg inn i den same debatten, som er sektorisert.

Eg vil avslutte med å takke Stortinget for ei god innstilling og for ein spennande debatt, samla sett. Eg er optimist på nasjonen sine vegner for at vi no er villige til å satse meir på forskning.

Leif Helge Kongshaug (V): Det hersker ingen tvil om at forskningen er meget viktig for verdiskapingen i norsk næringsliv. Situasjonen for oss er at vi i løpet av en 20-årsperiode trolig må fordoble verdiskapingen i et konkurranseutsatt næringsliv. Hvis vi ikke får det til, vil det sannsynligvis bli nødvendig med smertefulle kutt i våre kollektive velferdsgoder.

Den internasjonale konkurransen for vårt næringsliv kan best sammenliknes med en tredemølle som går fortere og fortere. For å beholde konkurransekraften må forskningsinnsatsen økes betydelig. Denne regjeringen har sett den utfordringen og har startet på en opptrappingsplan for forskningen. En vekst i Forskningsrådets bevilgninger er ikke nok i seg selv. SNDs aktivitet overfor forskningsparker og regionale forskningsmiljø skal styrkes betydelig, bl.a. gjennom opptrapping av FORNY-programmet. Ordningen med såkornfond, og en utvidelse av den, er også veldig positivt.

Det jeg ønsker å melde spesielt, er potensialet som ligger på det maritime området. Når det gjelder fisk, har vi vært en råvareprodusent og ikke særlig kreative når det gjelder å utnytte de mulighetene som finnes. Næringen har hatt lav egenfinansiering gjennom FoU, og nå er næringen enig i at det skal innføres en forskningsavgift, som for øvrig er en oppfølging av de merknader som Stortinget gjorde ved behandlingen av St.meld. nr. 51 for 1997-98. Perspektiver på utvikling av norsk fiskerinæring.

Havbruksnæringen og fiskerinæringen er spådd en lys framtid. Det snakkes om økt eksport fra 30 milliarder kr i dag til kanskje 250 milliarder kr innen noen få tiår. Hvis en skal oppnå slike resultat, er en nødt til å se på hele ressursen fra havet. Sentralt her i tiden som kommer, vil være å utnytte de biproduktene som i dag ikke blir tatt godt nok vare på. Det har foregått en gradvis økt verdiskaping hva biprodukt angår, fra 300-400 mill. kr tidlig på 1990-tallet til omtrent 1 milliard kr nå. Utviklingen av

biproduktsektoren har med forsvarlig ressursutnyttelse å gjøre, der mest mulig av de verdifulle proteinene som tas opp av havet, må tas vare på. Dette er jo også i tråd med de miljøpolitiske målsettinger om økt verdiskaping uten å øke forbruket av råvarer.

Det er mange spennende områder på denne sektoren når det gjelder utnyttelse av enzymer og andre biokjemikalier fra fisk. Jeg er glad for at den maritime forskningen vil bli et satsingsområde i tiden som kommer, og – som sagt – her ligger det store muligheter hvis vi nå skikker boet vårt på en bra måte.

Inge Lønning (H): Jeg vil gjerne overfor min ærede medrepresentant Ursula Evje bidra med en liten utdypning av hva jeg sikter til med min kommentar til Carl I. Hagens innlegg i denne debatt. Det er jo slik at når en partileder som ikke sitter i vedkommende fagkomite, melder seg på med et hovedinnlegg i en debatt som dette, forventer man at vedkommende har noe å si. Man forventer kanskje til og med at vedkommende vil noe. Jeg konstaterte med en viss undring at det ville hr. Hagen aldeles ikke, han hadde ikke et eneste ord å si om sitt partis forskningspolitikk eller utdanningspolitikk.

Nå har jeg jo registrert at Fremskrittspartiet er inne i en prosess hvor man diskuterer med seg selv hvorvidt partiet skal bli et seriøst parti eller skal fortsette som hittil. Slik sett tolket jeg vel kanskje Carl I. Hagens innlegg som et indirekte innlegg i den debatten, for hvis det innlegget skulle danne målestokken, vil det vel i beste fall ha lange utsikter med hensyn til å bli et seriøst parti.

Det er grunnleggende viktig, synes jeg, at alle partier i denne sal har et begrunnet syn på hva forsknings- og utdanningspolitikken skal bety for Norges fremtid. Det som, så vidt jeg forstod, var hovedinnsigelsen fra representanten Evjes side, og også tidligere i Carl I. Hagens innlegg, var at de forslag innstillingen munner ut i, ikke er konkrete nok. Da registrerer jeg med undring at Fremskrittspartiet selv har fremmet tre forslag i innstillingen, og de utmerker seg ikke akkurat ved å være mer konkrete enn de forslag som flertallet har fremmet. Snarere, hvis man går nærmere inn i dem, vil man se at de er svært generelle, og at de ikke er noe annet enn en anmodning til Regjeringen om vidløftige og omfattende utredninger.

Så vidt jeg kan skjønne, merker denne komiteinnstillingen seg ut i forhold til gjennomsnittet av komiteinnstillinger som behandler stortingsmeldinger, ved å levere meget presise og meget konkrete bestillinger til Regjeringen, og de er også levert med en helt konkret tidsfrist, nemlig at Stortinget ønsker å gå videre og presisere sine standpunkter gjennom bevilgningsvedtak allerede i revidert nasjonalbudsjett, det vil si i inneværende halvår. Stort mer konkret enn det kan Stortinget vanskelig være i behandlingen av en melding fra Regjeringen.

Presidenten: Ursula Evje har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad.

Ursula Evje (Frp): Det er mer en oppklaring. Representanten Carl I. Hagen hadde ikke et hovedinnlegg, og

det trodde jeg representanten Lønning var klar over. Men når det for øvrig gjelder representanten Lønnings kunnskaper om Fremskrittspartiet, tror jeg at også knappelshoder – de fargede – er for store til å romme hans kunnskaper der. Når vi ber om utredninger, er det fordi vi har et ønske om å få utredet noe, skaffe oss kunnskap om noe, og ikke for å trekke saker i langdrag.

Carl I. Hagen (Frp): Jeg skjønner at vi har irritert representanten Inge Lønning noe i dag. Det i seg selv er ikke uvanlig, men det er merkelig med representanten Lønning at han har den egenskap at han har problemer med å lytte til det vi sier. For det første er det slik som Ursula Evje nå nettopp nevnte, jeg har ikke holdt noe hovedinnlegg, det har Ursula Evje gjort. Det jeg fant nødvendig å påpeke, og det tror jeg faktisk er meget viktig, er at komiteen selv sier at Stortinget ved to tidligere anledninger har lovet en kraftig opptrapping av bevilgninger til forskning, og man har unnlatt å følge det opp. Derfor har jeg tillatt meg å si at når saksordfører Inge Lønning offentlig har gitt uttrykk for at komiteens innstilling må være et gjennombrudd og varsel om en betydelig opptrapping i bevilgningene til forskning, bør man ta det med en klype salt. Det faktiske forhold er at Stortingets handlinger tidligere har vist at den type løfter i forbindelse med behandling av en stortingsmelding ikke er så mye verd.

Jeg er selvsagt fullt kjent med Stortingets forretningsorden og bevilgningsreglement, jeg har bare tillatt meg å påpeke at tidspunktet for å skryte av at man har skaffet penger til et formål, er når vedtak om bevilgningen er fattet, enten i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett, hvor det også foretas endringer i bevilgningene, eller ved budsjettbehandlingen. Det er fordi det er leit når mennesker utenfor denne sal begynner å foreta handlinger basert på at mer penger skal komme, og så kommer ikke pengene. Jeg har også tillatt meg å påpeke at når man kommer med store løfter om økonomiske uttellingene uten å si noe om hvem som skal få mindre, er mulighetene for at de pengene kommer, ikke så særlig store, og det er forholdet her.

Når det gjelder forsknings- og utdanningspolitikk, er det i dag forskningspolitikk som drøftes, og ikke så mye utdanningspolitikk, selv om det selvsagt er berørt. Fremskrittspartiet har lenge hatt en meget god utdanningspolitikk, og vi har ved flere anledninger også hatt den store glede å si at denne har vært så god at Høyre har kopiert ganske mye av den etter hvert, for veldig mye av det som Høyre nå kjører på i sin utdanningspolitikk, har de selv stemt imot da vi fremmet forslag om det på 1980-tallet. Så at Inge Lønning kritiserer vår utdanningspolitikk, er ganske fantastisk når hans eget parti har funnet å kunne kopiere så pass mye som de har gjort i de senere årene. Vi syns faktisk det er hyggelig at Høyre har kopiert så mye, og ser frem til mulighetene til å samarbeide med dem i Høyre som ønsker det, for å få gjennomført den politikken etter valget i 2001.

Inge Lønning (H): Jeg har gjort meg skyldig i en alvorlig feil, nemlig å betegne Carl I. Hagens innlegg i

denne debatt som et hovedinnlegg. Det var et 5-minutters innlegg, for å være helt presis. Men selv på 5 minutter er det jo mulig å komme med en ytring om innholdet i norsk forsknings- og utdanningspolitikk, respektive innholdet i Fremskrittspartiets utdannings- og forskningspolitikk. Jeg konstaterer at selv etter det siste innlegget har Carl I. Hagen ikke sagt ett eneste ord om innholdet – ikke ett eneste.

Presidenten: Carl I. Hagen har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad.

Carl I. Hagen (Frp): Både Fremskrittspartiet og jeg har relativt store ambisjoner, men vi er likevel så pass beskjedne at vi ikke har det ambisjonsnivået at representanten Inge Lønning noen gang kommer til å være fornøyd med innholdet i de innlegg vi holder fra Stortingets talerstol. Det må jeg bare konstatere at vi også denne gangen har fått bekreftet.

Uansett hva jeg gir uttrykk for, vil Inge Lønning aldri være tilfreds. Det kan vi utmerket godt leve med.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1 (Votering, se side 2110)

S a k n r . 2

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om 1. Ekstrakt av Norges statsregnskap og regnskap for administrasjonen av Svalbard for budsjetterminen 1998 2. Saker for desisjon av Stortinget og saker til orientering (Innst. S. nr. 107 (1999-2000), jf. Dokument nr. 1(1999-2000) unntatt Fiskeridepartementet sak nr. 1 og Samferdselsdepartementet sak nr. 3)

Jørgen Kosmo (A) (komiteens leder): Fra tid til annen skrives det i avisene om Stortingets kontrollvirksomhet, og om i hvor stor grad Stortinget gjennom sin kontrollvirksomhet legger vekt på de ulike deler av forvaltningen. Blant annet har det blitt kritisert at Stortinget legger for mye vekt på om regjering og statsråder oppfyller informasjonsplikten, og for lite vekt på embetsførselen.

Når vi skal behandle et dokument som i så stor grad tar sikte på å gå igjennom og utøve kontrollfunksjonen i forhold til embetsførselen, vil jeg understreke at det selvsagt er slik at Stortinget gjennom sin kontrollvirksomhet er pinlig opptatt av embetsførsel. Selvsagt er det slik, og selvsagt skal det være slik.

I forbindelse med fjorårets komiteehandling uttrykte komiteen meget sterk bekymring over at det syntes som om deler av den offentlige forvaltning ikke tok spørsmålet knyttet til regnskapsføring, seriøst nok. Det som skjer i forbindelse med årets Dokument nr. 1 – for 1999-2000 – er jo faktisk at Riksrevisjonen for første gang, så vidt jeg vet, finner det betimelig å måtte skrive til statsministeren og gjøre statsministeren oppmerksom på det faktum at en rekke av de ulike departementers regnskaper, og de ulike underliggende etaters regnskaper, er vanske-

(Kosmo)

lige å revidere, og at man finner feil og mangler som man ikke burde finne i offentlig virksomhet.

Riksrevisjonens brev til statsministeren er bare med på å understreke hvor alvorlig ikke bare Riksrevisjonen, men også Stortinget, ser på at det år etter år – for enkeltes tilfelle – er det samme departement som går igjen og får anmerkninger for regnskapsførselen.

Det er åpenbart at noe må gjøres. Hvis det er slik at det mangler kompetanse i de ulike forvaltningsdelene, må det gjøres noe umiddelbart for å få styrket denne kompetansen. Hvis det er slik at man ikke tar dette alvorlig nok, er selvsagt de ulike departementer nødt til gjennom sine statsråder å instruere sitt embetsverk og si at ved neste års regnskapsavleggelse skal alt være i orden!

Vi ser at statsministeren har valgt å oversende brevet fra Riksrevisjonen til Finansdepartementet og ber Finansdepartementet iverksette tiltak som gjør at vi kan komme ut av denne situasjonen. Det er grunn til å minne om, særlig fordi finansministeren sitter her, at noe av den sterkeste kritikken som Riksrevisjonen anfører overfor enkelte departementer og enkelte forvaltningsdeler, gis avdelinger som ligger under Finansdepartementet. Det tyder altså på at Finansdepartementet heller ikke har det styringsverktøy som er nødvendig. Når man fra Riksrevisjonen retter meget sterk kritikk mot skattefogdkontorene, Toll- og avgiftsdirektoratet, regnskapsføringen i forbindelse med merverdiavgiften, og petroleumsskatte-regnskapet, tyder det på Finansdepartementet har en jobb å gjøre i forhold til sine underliggende etater for å bringe dette i orden.

Jeg bruker så mye tid på dette fordi jeg ikke tror det er tilfredsstillende for Stortinget at det skal gå flere år før dette kommer i orden, slik som Finansdepartementet antyder. Noe kan skje, sier Finansdepartementet, noen forbedringer kan oppnås i løpet av første halvår 2000, mens andre ting nødvendigvis må ta lengre tid.

Vi skjønner at innføringen av nytt økonomireglement i staten stiller kjempestore krav til de ulike forvaltningsdelene, at det er mye kompetanse som skal tilføres, og at det skal mye prøving og feiling til før man føler seg å jour med de krav som Regjeringen selv har stilt til sin egen virksomhet. Men jeg må si at jeg tror – for å si det mildt – at Stortinget vil bli meget sur hvis neste års Dokument nr. 1 inneholder de samme kritiske anmerkninger til de samme departementene, de samme forvaltningsenhetene, som vi ser i år, og som vi så i fjor. Så jeg henstiller så sterkt jeg kan til finansministeren å ta tak i dette problemet og avsette de nødvendige ressurser til å få det løftet som skal og må tas for å få statens regnskapsføring i en slik situasjon at vi slipper at Riksrevisjonen er nødt til å utøve sterk kritikk på helt sentrale deler av statens økonomiske virksomhet.

Komiteen har tatt ut to saker av Dokument nr. 1, som vi vil komme tilbake til med en særskilt behandling.

Den ene saken kommer som en konsekvens av at Riksrevisjonen faktisk måtte trekke tilbake sitt forslag til desisjonsvedtak, fordi man i ettertid fikk kjennskap til manglende avstemming i Kystverkets regnskaper. Når

det gjelder den saken, vil vi komme tilbake til Stortinget med en egen innstilling når vi har fått nytt forslag til desisjonsvedtak fra Riksrevisjonen. Men dette er egentlig ganske illustrerende, særlig når en ser alle de antegnelser som har vært gjort til Kystdirektoratets regnskaper opp gjennom årene.

Den andre saken er – jeg tillater meg å si – mer politisk. Det er en del av Samferdselsdepartementets ansvarsområde, og det gjelder FATIMA, et veiprosjekt i Finnmark der man har hatt store overskridelser i forhold til det opprinnelige kostnadsoverslag. Også når det gjelder denne saken, vil vi komme tilbake til Stortinget med en egen innstilling når vi har gitt saken den grundige behandling som en slik sak – med en så stor overskridelse – krever.

Jeg vil da bare avslutte med å si at de merknader som komiteen har kommet med til Dokument nr. 1 – der vi selvsagt ikke lager merknader til alle detaljer i Riksrevisjonens beskrivelse, men der vi denne gangen har konsentrert oss om å komme med merknader til de antegnelser som innebærer sterk kritikk, nemlig desisjonsforslaget «kan passere», og en allikevel får et såpass stort dokument – viser hvilket alvor vi bør vie statsregnskapet for ettertiden.

Med dette vil jeg anbefale de ulike punkter i innstillingen fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om statsregnskapet og saker for desisjon av Stortinget og saker til orientering.

Odd Holten (KrF): Dokument nr. 1 fra Riksrevisjonen har nå i sitt innhold blitt et svært sentralt dokument i statsforvaltningen. I en del år har Riksrevisjonen påpekt at regnskapsføringen i ulike departementer og underliggende avdelinger har vært mangelfull.

En samlet komite ser alvorlig på at Riksrevisjonen i sakens anledning har vært nødt til å tilskrive Statsministerens kontor for å påpeke alvoret og forsikre seg om at det settes fortgang i arbeidet med å forbedre rutinene. Utvilsomt er det viktig at regnskapsarbeidets kvalitet gis en høyere prioritet i hele forvaltningen. Ingen er tjent med ufullstendige eller ikke oversiktlige regnskap. Det må gis et riktig bilde av den drift som gjøres.

Komiteen er kjent med at Statsministerens kontor har anmodet Finansdepartementet om snarest mulig å iverksette tiltak som forbedrer den situasjon som nå – ikke minst – komiteens leder har berørt. Forutsetningen må være at regnskapene for departementene må bli bedre etter dagens forskrifter. Ingen er tjent med at vi ikke har gode regnskapsrutiner.

Nå må det da også tilføyes at det er blitt innført nye rutiner i departementene i den senere tid, og jeg vil tro at det kanskje er mangel på en del mannskap i departementene for å kunne gjennomføre regnskapene på en god måte. Men dette skal selvfølgelig ikke frita departementene eller unnskyldte situasjonen, man må snarere presisere at det er behov for mer ekspertise på området.

Som saksordfører for Fiskeridepartementets og Samferdselsdepartementets saker vil jeg også gjøre oppmerksom på at behandlingen av én sak under Fiskerideparte-

mentet, om manglende avstemming og dokumentasjon i Kystverkets regnskap for 1998, og sak nr. 3 under Samferdselsdepartementet, vedrørende FATIMA, er tatt ut og vil bli behandlet på en dertil egnet måte på et senere tidspunkt. Det vil vi da komme tilbake til.

For øvrig henviser jeg til komiteens merknader og anbefaler innstillingen.

Vidar Kleppe (Frp): Med tanke på behandlingen av sak nr. 1 på sakskartet i dag, om forskning ved et tidsskille, og de utfordringene vi hadde på det området, tror jeg det kommer godt med at vi får både forskning og utdanning som hever nivået, noe som også departementene og statsforvaltningen kan gjøre seg nytte av. For det er stryk det som departementene har fått her.

Det er betegnende for situasjonen og for «den generelle helsetilstanden» ved Statens helsetilsyn at de ikke har fått godkjent sitt regnskap. Og det er klart at det er meget alvorlig. Det er meget alvorlig med de manglene som en på område etter område innen forvaltningen har påvist her, det er ikke i henhold til det regelverket og de kravene som departementene selv stiller overfor andre etater.

Fra Fremskrittspartiets side er vi glad for den enstemmige innstillingen fra kontrollkomiteen når det gjelder dette. Jeg vil også bare understreke på det sterkeste det som leder av komiteen, Jørgen Kosmo, understreket, nemlig at en også regner med at dette arbeidet nå blir fulgt opp på en skikkelig og seriøs måte fra det departementet som Gudmund Restad leder. Dette arbeidet er nødt til å få prioritet, for hvis ikke, får vi et system på sikt som gir inntrykk av at staten, departementene og forvaltningen, har ett regelsett og ett regelverk å forholde seg til, mens alle de andre har et mye strengere krav på seg for å holde seg til lover og regler. Og det er ikke sunt for det norske samfunn.

Statsråd Gudmund Restad: Komiteen gir i innstillingen uttrykk for at den ser alvorlig på den svikt i rutineene for regnskapsføring og økonomiforvaltning i departementene og underliggende virksomheter som Riksrevisjonen tar opp i Dokument nr. 1 og i brev av 3. september i fjor til Statsministerens kontor og Finansdepartementet. Komiteen presiserer viktigheten av at oppfølgingen av problemene blir prioritert i hele forvaltningen. Også komiteens leder, Jørgen Kosmo, understreket i sitt innlegg Alvoret i saken.

Jeg tar de forholdene som er omtalt i Riksrevisjonens brev og i innstillingen, meget alvorlig. Jeg har i det svarbrevet som følger som vedlegg til innstillingen, gitt uttrykk for at jeg deler Riksrevisjonens vurdering om at det er behov for ytterligere tiltak på de områdene som tas opp.

Finansdepartementet har i den forbindelse lagt særlig vekt på å styrke og utvikle videre felles tiltak i statsforvaltningen. Dette gjelder tiltak som legger til rette for at departementene og underliggende virksomheter kan følge opp kravene til bl.a. regnskapsføring og økonomiregelverket for staten.

Finansdepartementet har ansvaret for økonomiregelverket for staten. Det er samtidig viktig å understreke at

tilfredsstillende økonomistyring primært er et lederansvar i den enkelte statlige virksomhet. Dette ansvaret er også understreket av Riksrevisjonen i deres brev. Videre legger jeg ved utforming av tiltak vekt på at de ikke skal kunne bidra til å endre forholdet mellom Finansdepartementets ansvar for regelverket på dette området, og det enkelte departements ansvar for økonomistyring i departementet selv og i underliggende virksomheter.

De konkrete tiltakene som er varslet i Finansdepartementets svarbrev til Riksrevisjonen av 3. desember 1999, er nå under forberedelse. Disse tiltakene tar sikte på både å bidra til å styrke kompetansen i forvaltningen og å forbedre regnskapssystemene som nyttes. Blant tiltakene er et kursopplegg for den administrative ledelsen i departementene og i underliggende virksomheter, nettverksgrupper der medarbeidere bl.a. i regnskapsfunksjonen kan utveksle erfaringer med medarbeidere i andre virksomheter, og distribusjon av rutinebeskrivelser for avstemming til virksomhetene.

For oppfølging av rammeavtalene for økonomisystemer har Statens forvaltningstjeneste sammen med Finansdepartementet gjennomført møter med leverandører, der deres planer for videreutvikling av systemene har vært gjennomgått. Statens forvaltningstjeneste er også i ferd med å styrke bemanningen på dette området.

Finansdepartementet har i tillegg kommet godt i gang med planleggingen av den erfaringsinnhentingen om økonomiregelverket som er varslet i Gul bok for 2000. Det legges i erfaringsinnhentingen vekt på å få konkrete tilbakemeldinger fra departementene og underliggende virksomheter om de tjenestetilbudene som er tilrettelagt, og om hvor godt disse er tilpasset brukernes behov. Kontakten mot brukerne på disse sentrale punktene vil etter planen skje i løpet av første halvår 2000.

De fleste av de planlagte konkrete tiltakene vil bli satt i verk i løpet av første halvår 2000. Jeg kan bekrefte at det legges meget stor vekt på å holde den lovede framdriften i dette arbeidet.

Så er det i Dokument nr. 1, og også i innstillingen nevnt fire saker under Finansdepartementets ansvarsområde. Også komiteens leder pekte på det. La meg derfor bare kort nevne hva som er gjort på disse fire områdene, og først Oslo og Akershus skattefogdkontor og regnskapsføringen der. Som komiteen er kjent med, har Finansdepartementet en løpende oppfølging av Skattedirektoratets tiltak overfor Oslo og Akershus skattefogdkontor. For å bedre regnskapsføringen ved kontoret kan det opplyses at direktoratet bl.a. har iverksatt følgende tiltak:

- ny rekruttering av ansatte
- systematisk kompetanseheving av ansatte innenfor regnskap
- omorganisering av fagavdelingen, med økt vekt på spesialisering
- flytting av lønns- og regnskapskunder til andre skattefogdkontorer
- bistand fra Skattedirektoratet, andre skattefogdkontorer og konsulenter, herunder ledelsesstøtte
- styrking av fagavdelingens ressursituasjon

– rapportering til Skattedirektoratet om driftssituasjonen hver 14. dag

Det har imidlertid vist seg at det har tatt lengre tid enn ventet før tiltakene har fått ønsket effekt. Departementet vil derfor fortsatt gi denne saken stor oppmerksomhet.

Ifølge Skattedirektoratet viser kontroller utført i løpet av 1999 en vesentlig bedring i kvaliteten og ferdigstillelsen av regnskapsmateriale. De forhold Riksrevisjonen har påpekt knyttet til avstemming og differanser, skal i hovedsak nå være brakt i orden.

Så gjelder det svakheter og mangler ved Toll- og avgiftsdirektoratets regnskap.

En vesentlig del av svakheter og manglene ved Toll- og avgiftsdirektoratets regnskap har vært knyttet til det gamle regnskapssystemet MASYS, som nå er utfaset.

Utviklingsprogrammet TVIST2000, som bl.a. har hatt som hovedmål å sikre reviderbare regnskaper, er nettopp avsluttet og implementert i toll- og avgiftsetaten. Innføringen av nytt avgiftsfastsettelsessystem og økonomisystem tilknyttet TVIST 2000, ble fullført i november 1999. Systemene sikrer at toll- og avgiftsetaten har en økonomiforvaltning som er i samsvar med økonomiregelverket.

Nye teknologiske løsninger sammen med økt fokusering på god kvalitet i regnskapsføringen i etaten gjør at jeg har all grunn til å tro at Toll- og avgiftsdirektoratets regnskapsføring ikke lenger vil være beheftet med de svakheter og mangler som Riksrevisjonen har avdekket.

For øvrig har Finansdepartementet i tildelingsbrevet til Toll- og avgiftsdirektoratet for dette året understreket betydningen av denne saken og bedt direktoratet følge opp med nødvendige tiltak, herunder bl.a. å vurdere hyppigere kontroller av private tollagere.

Så den tredje av sakene, som gjelder nye rutiner for regnskapsføring av merverdiavgift.

Tidligere rutiner for regnskapsføring av merverdiavgift var ikke tilfredsstillende. Hovedproblemet var at det ikke var mulig å avstemme regnskapet på landsbasis, og at det var mangelfull håndtering av uidentifiserte innbetalinger. Skattedirektoratet har utviklet en ny løsning som gjør det mulig løpende å avstemme regnskapet på landsbasis, og nye rutiner som bl.a. omfatter:

- maskinell løsning for behandling av uidentifiserte innbetalinger
- bedre rutiner for avstemming og periodisering i forbindelse med rapportering til statsregnskapet
- løpende evaluering av nye rutiner
- kontroll av etterlevelse av rutinene
- månedlig rapportering til Finansdepartementet om resultatet av kontroll og etterlevelse

Månedrapporteringen som ble innført 1. juli 1999, viser at de nye løsningene og rutinene fungerer tilfredsstillende.

Og så til slutt den fjerde saken, om petroleumsskatt.

Som en tilpasning til økonomireglementet ble ansvaret for føringen av petroleumsskatteregnskapet overført fra kemneren i Oslo til Skattefogden i Oslo og Akershus. I tiden etter overføringen har det vært enkelte problemer når det gjelder både regnskapssystemet og etterlevelse av

fastsatte rutiner osv. Ved overføringen var det forutsatt at petroleumsskatteregnskapet skulle føres i skattefogdens eget regnskapssystem. Det tok imidlertid over et år etter overføringen før dette fungerte. I tillegg ble innbetalinger feilpostert og ved ett tilfelle ble et beløp på ca. 50 mill. kr utbetalt til feil selskap. Disse feilene ble rettet opp i løpet av våren 1999. Feilutbetalingen førte imidlertid til feil i statsregnskapet for 1998.

Høsten 1999 ble regnskapsløsningen hos skattefogden klar, og Skattedirektoratet har fastsatt nye retningslinjer og en rutinebeskrivelse for skattefogdens arbeid med petroleumsskatteregnskapet. I perioden etter innføringen av den nye løsningen har direktoratet hatt en tett oppfølging av skattefogden, og det har ikke oppstått feil ved føring eller rapportering.

G u n n a r B r e i m o hadde her overtatt presidentplassen.

Jørgen Kosmo (A) (komiteens leder): Bare ganske kort. Jeg føler et behov for å forsikre både finansministeren og også statsministeren og i og for seg også andre statsråder om at vi ikke har noe ønske om å søke å ansvarliggjøre enkeltpersoner i Regjeringen for de utfordringer man her står overfor, men det er klart at her må de enkelte statsråder sammen med de øvrige ledelseselementene i staten ta et ansvar for å få gjort noe med det. I enkelte deler av statsforvaltningen inngår man lederlønskontrakter, der man får ekstra betalt for å ta et lederansvar. Og er man ikke i stand til engang å levere et godkjent regnskap, er det grunn til både for den enkelte statsråd og i og for seg også for Stortinget til å stille spørsmål ved om kontrakten er oppfylt. Vi ser meget alvorlig på dette.

Vi må se hvordan dette ordner seg etter hvert, men det vi nå klart understreker og presiserer, er at dette må settes i fokus på alle ledelsesnivåer.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2. (Votering, se side 2112)

S a k n r . 3

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens gjennomgåelse og vurdering av antegnelsene til statsregnskapene for 1993-1997 desidert «Til observasjon» (Innst. S. nr. 106 (1999-2000), jf. Dokument nr. 3:1 (1999-2000))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet. (Votering, se side 2112)

S a k n r . 4

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens kontroll med statsrådets (departementets) forvaltning av statens interesser i selskaper, banker, m.v. for 1998 (Innst. S. nr. 109 (1999-2000), jf. Dokument nr. 3:2 (1999-2000))

Odd Holten (KrF): Dokument nr. 3:2 omhandler saker fra Samferdselsdepartementet, Sosial- og helsedepartementet og Utenriksdepartementet, herunder saker under statsråden for utvikling og menneskerettigheter.

Jeg vil henlede oppmerksomheten på ett av saksfeltene. I 1997 ble Statens investeringsfond for næringsvirksomhet i utviklingsland opprettet, det såkalte NORFUND. Formålet er å medvirke med egenkapital og annen risikokapital i tillegg til å gi lån og stille garantier for på denne måten å bygge opp bærekraftig næringsvirksomhet i utviklingsland, et viktig arbeid. I 1998 ble fondet tilført hele 175 mill. kr til dette arbeidet, som er særdeles viktig på dette området.

I NORFUNDS styre er det oppnevnt et styremedlem fra Utenriksdepartementet. Riksrevisjonen har i brev til Utenriksdepartementet berørt dette spørsmål, knyttet til bestemmelsene i Statens personalhåndbok. En samlet komite har merket seg Utenriksdepartementets brev av 9. februar d.å. spesielt hva angår den norske stats begrensede ansvar i fondet. Dette til tross ber komiteen departementet – i forhold til styresammensetningen – vurdere de forhold som komiteen påpeker, i forbindelse med utarbeidelse av ny instruks, eller at spørsmålet drøftes med regjeringsadvokaten – dette bare som en presisering av denne saken. For øvrig henviser jeg til komiteens anbefaling.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4. (Votering, se side 2112)

S a k n r . 5

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av klagesaksbehandlingen i Statens helsetilsyn og ved fylkeslegekontorene (Innst. S. nr. 99 (1999-2000), jf. Dokument nr. 3:3 (1999-2000))

Vidar Kleppe (Frp) (ordfører for saken): Det er en enstemmig komite som synes det er beklagelig at saksbehandlingen både i Helsetilsynet og ved fylkeslegekontorene, som denne rapporten omfatter, er på en måte som den ikke bør være. Vesentlige saker og veldig mange saker er forsinket, og den interne saksbehandlingen i etaten bidrar til å øke saksbehandlingstiden. Når vi ser tilbake på en tidligere sak, der Statens helsetilsyn også var inne i bildet fordi regnskapene ikke ble godkjent, ser en at Statens helsetilsyn står overfor en stor utfordring, også når det gjelder det vi behandler under denne saken.

Komiteen er enig i at Riksrevisjonens vurderinger og gjennomgåelse av Helsetilsynet og fylkeslegekontorene reiser viktige spørsmål omkring etatens arbeidsmetoder, for det går klart fram at her er det mye å hente på å omlegge systemer og effektivisere. Det er for øvrig positivt at en i den senere tid har sett en positiv utvikling når det gjelder saksbehandlingstid for nye saker i Helsetilsynet. Det er også i samsvar med det pålegget som departementet kom med etter at Riksrevisjonen hadde sett på saksbehandlingstiden.

Komiteen har videre merket seg, som Riksrevisjonen har understreket og sagt, at departementet skal gjennom-

gå både rutiner og organisering med Helsetilsynet med sikte på en bedre effektivisering også ved fylkeslegekontorene. Lang saksbehandlingstid er også der med på å gjøre at de sakene som er viktige, blir utsatt. Derfor har en enstemmig komite tiltro til at departementet og statsråden vil følge dette arbeidet videre, slik de har gjort over et par år, for å forbedre organiseringen innen Helsetilsynet og ved fylkeslegekontorene.

Helt avslutningsvis er det også grunn til å understreke at retten til å klage på feil og mangler i helsevesenet ikke er lovfestet, og derfor har spesielt Helsetilsynet, med det indirekte tilsynsansvaret som det har når det gjelder det statlige tilsynet innen helsetjenesten, et viktig ansvar og et viktig arbeid å følge opp her. Da er det viktig at regnskapene er i orden, og at departementet følger videre opp, slik at en kan få en bedring for alle parter på dette viktige saksområdet.

Statsråd Dagfinn Høybråten: Formålet med Riksrevisjonens analyse har vært å undersøke om Helsetilsynet og fylkeslegene i tilstrekkelig grad har nådd målet om effektiv saksbehandling som ivaretar hensynet til rettssikkerhet.

Riksrevisjonens rapport, som gjelder klagesaker behandlet i 1997, avdekket flere mangler ved saksbehandlingen både i Helsetilsynet og ved fylkeslegekontorene. Riksrevisjonen konkluderte med at ingen av de fem fylkeslegekontorene som var omfattet av undersøkelsen, nådde målet for saksbehandlingstid som departementet hadde stilt i tildelingsbrevet for 1997. Det ble fra Riksrevisjonen avdekket at det både tar lang tid før saksbehandling kommer i gang, at purrerutinene til dels var dårlige og at enkelte saker blir liggende på vent under selve saksbehandlingen. Videre ble det avdekket at det i visse tilfeller tok for lang tid fra saksutredningen var fullført til konklusjonen forelå. Det viste seg også å være stor variasjon i fylkeslegenes skjønnsutøvelse i klagesakene. Et sentralt spørsmål er om utredningskapasiteten, kompetansen og organiseringen i etaten er god nok i denne type saker. I tillegg ble det påpekt at fylkeslegene i sine vedtak ikke opplyser om klageadgangen til Helsetilsynet, noe som ble påpekt av Sivilombudsmannen allerede i 1996.

En slik saksbehandling som er avdekket her, er langt fra tilfredsstillende. For det påklagede helsepersonell kan det være en stor belastning å vente på avgjørelsen i saken; både departementet og Statens helsetilsyn har en felles forståelse av hva som må tas tak i for å sikre en forsvarlig saksbehandling.

I perioden etter Riksrevisjonens gjennomgang har det vært en nedgang og en bedring i saksbehandlingen, men i 1999 har omfanget av klagesaker til Helsetilsynet økt merkbart. Det har derfor vært nødvendig med flere grep. Helsetilsynet har selv tatt tak i rutiner og organisering av arkivsystemene ved fylkeslegekontorene. Det har bistått med etablering av interne rutiner for å gjøre ting raskt som kan gjøres raskt, og at arbeidet organiseres og prioriteres etter alvorlighetsgrad. Departementet har bedt Hel-

setilsynet vurdere intern omfordeling av ressursene. Rapporten avdekket at fylkeslegen i Oslo ressursmessig er i en særstilling i forhold til Oslos høye innbyggertall, mange private sentre, stort antall helsepersonell og store sentrale institusjoner. I budsjettet for 2000 er det foretatt en styrking av ressursene til klagesaksbehandling i Helsetilsynet, og spesielt for fylkeslegen i Oslo.

Riksrevisjonens rapport henviser til Sivilombudsmannens påpeking av at det ikke ble opplyst om klageadgang på fylkeslegens vedtak. Jeg har fulgt opp dette, og Helsetilsynet har presisert overfor fylkeslegene at i deres vedtak om såkalt uformell kritikk skal det opplyses om klageadgang til Helsetilsynet.

I 1998 etablerte Helsetilsynet et prosjekt om metodeutvikling for fylkeslegenes og Helsetilsynets tilsyn med helsepersonell, det såkalte individtilsynsprosjektet. De forholdene som tas opp i revisjonsrapporten, vil i stor grad når det gjelder selve klagesaksbehandlingen, bli fulgt opp gjennom dette prosjektet. Målet for prosjektet er å utvikle metoder for individtilsyn for å oppnå en enhetlig tilnærming og harmonisering. Arbeidet er godt i gang og skjer i dialog med departementet.

Fra 1. mars 2000 etablerer Helsetilsynet en tidsbegrenset prosjektorganisering med hensyn til klagesaksbehandlingen. Bakgrunnen for en slik organisering er den stadig økende saksmengden. I andre halvår startes et opplæringsprogram for dem som er involvert i behandlingen av tilsynssaker, for å ha startet tilpasningen av tilsynsoppgavene i henhold til den nye helselovgivningen.

Helsetilsynet og fylkeslegene utøver tilsyn med så vel helsetjenesten som med det enkelte helsepersonell. I tillegg til tilsynsoppgavene har de viktige rådgivningsoppgaver og andre forvaltningsoppgaver. Dessuten har de en viktig rolle i gjennomføringen av de helsepolitiske satsinger og opptrappingsplaner innen sektoren.

Jeg har sett det som nødvendig å vurdere en sterkere konsentrasjon om tilsynets hovedoppgaver. Dette ble kort omtalt i St.prp. nr. 1 og vil bli igangsatt i løpet av vinteren. Klagesaksbehandlingen angår helsepersonellens rettssikkerhet. Systemet som gir pasienter og pårørende en mulighet til å klage på personell, er etablert av hensyn til kvalitet og sikkerhet i helsetjenesten. Utfallet av en klagesak får først og fremst konsekvenser for det enkelte personell.

Etter den nye helsepersonelloven som jeg tar sikte på skal tre i kraft fra neste år, skal det opprettes et nytt forvaltningsorgan, Statens helsepersonellnemnd. Dette skal være en nemnd for klagesaker over Helsetilsynets vedtak fattet mot helsepersonell. Helsepersonellens rettssikkerhet vil ved nemndsbehandling bli ivaretatt på en langt bedre måte enn i dag, hvor mange er uten formell klageadgang til overordnet organ. Jeg har derfor stor tro på at den nye loven skal føre til bedre forhold på dette området, men kravene til effektiv saksbehandling både hos fylkeslegene og i Helsetilsynet vil fortsatt gjelde.

Jeg vil i fortsettelsen følge opp de forholdene som er påpekt i Riksrevisjonens rapport. Det gjelder for øvrig også den andre saken, som representanten Kleppe viste til.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5. (Votering, se side 2113)

S a k n r . 6

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse vedrørende lokal lønnspolitikk i departementene og departementenes oppfølging av lokal lønnspolitikk i underliggende virksomheter (Innst. S. nr. 104 (1999-2000), jf. Dokument nr. 3:4 (1999-2000))

Kari Økland (KrF) (ordfører for saken): Lokal lønnspolitikk gir større muligheter til å bruke lønn for å rekruttere, utvikle og beholde kvalifiserte medarbeidere og utgjør ett av flere elementer innenfor statens personalpolitikk.

I det nye lønnsystemet i staten er det en forutsetning at virksomhetene utformer en lokal lønnspolitikk. Denne politikken skal være omforent, dvs. at den skal utformes av arbeidsgiver og berørte tjenestemannsorganisasjoner i fellesskap.

Formålet med Riksrevisjonens analyse har vært å vurdere departementenes arbeid med å utvikle lokal lønnspolitikk internt og overfor underliggende virksomheter, sett i forhold til de overordnede målsettingene på området. Det er altså et begrenset utvalg som rapporten dekker, og den kan derfor ikke sies å være representativ for utviklingen i staten som sådan.

Det er i hovedsak tre forhold som er undersøkt: hvordan Arbeids- og administrasjonsdepartementet har fulgt opp departementene med hensyn til utvikling av lokal lønnspolitikk, hvordan fagdepartementene har fulgt opp underliggende virksomheter, og om det er sammenheng mellom turnovernivå og tilskudd av egne midler ved lokale forhandlinger.

Størrelsen på sentralt avsatte midler til lokale forhandlinger har økt siden innføringen av det nye lønnsystemet i 1991, men departementene mener de er så små at det er til hinder for utvikling av en lokal lønnspolitikk. Det er store variasjoner departementene imellom med tanke på hvor mye de har skutt inn av egne midler til forhandlingene, men det synes ikke å ha sammenheng med turnover.

For øvrig har komiteen merket seg at det innen statsforvaltningen kan foreligge ulike oppfatninger om hva som ligger i begrepet turnover, og komiteen ber derfor Arbeids- og administrasjonsdepartementet om å ta initiativ til å få en omforent forståelse av begrepet.

Videre viser undersøkelsen at departementenes oppfølgingsrutiner overfor underliggende virksomheter synes å fungere tilfredsstillende, men undersøkelsen inneholder en del kritiske merknader til Arbeids- og administrasjonsdepartementets ivaretagelse av sitt ansvar som sentralt arbeidsgiverorgan.

Komiteen har merket seg at Arbeids- og administrasjonsdepartementet er uenig i Riksrevisjonens vurdering av deres rolle, og har også merket seg de tiltak Arbeids- og administrasjonsdepartementet mener gir dem god oversikt med hensyn til lokal lønnspolitikk i staten. Ko-

miteen mener likevel at det på bakgrunn av Riksrevisjonens rapport er vanskelig å danne seg et helhetlig bilde av hvorvidt Stortingets premisser er fulgt opp. Det skyldes bl.a. de store forskjellene i rapporteringsrutiner fra departementene.

Komiteen vil understreke at spørsmålet om lokal lønnspolitikk, avsetting av potter og lokale lønnsforhandlinger er gjenstand for frie forhandlinger mellom partene. Det er lagt ned store ressurser i arbeidet med å utvikle det nye lønssystemet, men det synes som om ressursbruken ved lokale forhandlinger ikke står i forhold til avsatte midler. Komiteen ber derfor Arbeids- og administrasjonsdepartementet vurdere hvordan man kan effektivisere ordningene, og om det er hensiktsmessig å be partene vurdere praktiseringen av lokale forhandlinger, basert på de forhold som fremkommer i Riksrevisjonens rapport.

For øvrig anbefaler jeg komiteens enstemmige tilråding.

Inger Lise Husøy (A): Aller først vil jeg gi honnør til Riksrevisjonen for at de tok fatt i dette området. Jeg må også få legge til at jeg synes Riksrevisjonen viser en veldig god evne til å avdekke og fokusere på manglende oppfølging av stortingsvedtak.

Det er nok flere som ikke liker verken Riksrevisjonens rapport eller mitt innlegg i dag, men jeg vil minne om at Stortinget til sjuende og sist har ansvaret for statens lønnspolitikk og er oppdragsgiver for den ene parten. Vi bestemmer mål og virkemidler. Partene forhandler innenfor disse rammene. Dette er ikke noen invitasjon til at vi skal gå inn i lønnsforhandlinger i denne salen. Det er en sak mellom partene.

Riksrevisjonen har i denne omgang sett på lokal lønnspolitikk i departementene og departementenes oppfølging av hva som skjer i underliggende virksomheter. Det avdekkes at de mål som Stortinget vedtok på begynnelsen av 1990-tallet, ikke er nådd og til en viss grad heller ikke er fulgt opp.

Innføring av nytt lønssystem – kanskje ikke så nytt lenger – skapte store forventninger, og mange trodde og noen håpet at dette var nøkkelen til å kunne løse noen av de problemene som staten som arbeidsgiver stod overfor, og står overfor i dag. Det er betimelig at Riksrevisjonen undersøker dette, og vi må vurdere veldig nøye hvorfor målene ikke er nådd. Det er f.eks. et forhold Stortinget bør være opptatt av når flere offentlige etater hevder at årsaken til at regnskapene i staten ikke er gode nok og i noen tilfeller ikke kan godkjennes, er manglende rekruttering av kompetente medarbeidere, som også Jørgen Kosmo har vært inne på tidligere i dag. Hensikten med det nye lønssystemet var fra Stortingets side å rekruttere, utvikle og beholde kvalifiserte medarbeidere.

Ett av problemene synes å være at verken departementet eller underliggende etater i tilstrekkelig grad har brydd seg med de forutsetningene som ligger til grunn for lokal lønnspolitikk, f.eks. at det skal være på plass egen virksomhets- og personalplan som grunnlag for fastsetting av lønnskriterier. Dette var partene enige om.

Andre forutsetninger er at det skal være reell forhandlingsrett mellom likeverdige parter – og tillitsvalgte føler seg ikke alltid som likeverdige parter. I dag vet vi at bare en liten del av lønnsoppgjøret skjer lokalt, og det er et resultat av partenes frie forhandlingsrett – men resultatet er jo stikk i strid med det Stortinget ønsket, nemlig at en større andel av lønnsdannelsen skulle skje lokalt. Det er det som står i stortingsmeldingen. Det hadde vært interessant å vite statsrådens mening om dette. Det brukes ganske mye tid på å forhandle om relativt små potter, og det er det mange som finner ganske meningsløst. Jeg har ikke noen mening om hvor stor denne potten bør være, men jeg har en mening om at tidsbruken og ressursbruken må stå i forhold til de midler som skal fordeles. Dette har vi også sagt noe om i merknadene i innstillingen.

Et annet problem for staten som arbeidsgiver er turnover, som også saksordfører var inne på. Riksrevisjonen avdekker at vi vet altfor lite om dette. Ja, departementene er ikke engang enige om hva som skal defineres som turnover. Riksrevisjonen peker på at turnoverstatistikken er mangelfull. Det forundrer meg at departementene ikke er mer opptatt av dette eller av å kartlegge effektene av lokal lønnspolitikk. Rapporten fra Riksrevisjonen viser også at virkemidlene brukes i høyst varierende grad. Et positivt resultat av denne undersøkelsen er at departementene benytter andre virkemidler enn lønn for å beholde medarbeidere. Dette var også et poeng i St.meld. nr. 35 for 1991-92 om hvordan staten skulle hevde seg i konkurransen om arbeidskraften. Det hadde vært interessant om statsråden kunne vise til hvilke virkemidler som gjør mest utslag.

I den samme meldingen står det også at de nye lønssystemene skulle brukes til å fremme reell likestilling mellom kjønnene. Jeg lurer da på om damene i arkivet faller igjennom i kampen mot kjappfotkameratene når lederne skal utdele lønnsforhøyelser. Det er de som på en måte er minst synlige i det daglige. Vi kjenner ikke til hvordan lønnsutviklingen har vært for de ulike gruppene etter at vi innførte lønssystemet, men likestilling var jo et viktig perspektiv i så måte.

Riksrevisjonen viser til at Arbeids- og administrasjonsdepartementet ikke har etablert rutiner for å foreta en jevnlig evaluering av de retningslinjer og rammebetingelser som ligger til grunn for den lokale lønnspolitikken. Da er det kanskje ikke så rart at vi ikke har oppnådd bedre resultater. Men jeg mener at departementet bør merke seg kritikken for at de har spilt en passiv rolle i dette.

De svakheter som er avdekket av Riksrevisjonen, skyldes – slik jeg ser det – for en stor del dårlig statlig lederskap. Ledere på ulike nivåer gjør ikke jobben sin og ser ut til både å overse og overkjøre Stortingets forutsetninger, og det mener jeg er fullstendig uakseptabelt. Departementet må gjøre noe med dette. Det hadde i denne sammenheng vært interessant å vite mer om f.eks. hva som er NAVOs faktiske rolle. NAVO har jo blitt en betydelig aktør, og Stortinget burde også få anledning til å diskutere erfaringene med NAVO etter alle de omorganiseringene vi har hatt i staten.

Riksrevisjonens rapport har én svakhet, og den er ikke ubetydelig, men jeg har forståelse for at den ikke har gått inn på det: Vi kjenner ikke arbeidstakerorganisasjonenes meninger om og erfaringer med det nye lønssystemet. Derfor har vi i merknads form bedt departementet om å ta opp med forhandlingspartene å vurdere praktiseringen av lokale forhandlinger. Da er vi også sikret å få deres meninger, erfaringer og synspunkter. Jeg tror det er på høy tid med en slik evaluering, slik at Stortinget kan bli å jour med dagens situasjon og eventuelt vurdere behovet for endringer.

Så langt har vi fokusert på kampen om ettertraktet arbeidskraft. Men det er også viktig å minne om at lønssystemet og lokale forhandlinger også skal fungere godt for helt alminnelige statsansatte. Det er mye rart som skjer lokalt, som også er i strid med intensjonene bak lønssystemet. Det tyder på manglende profesjonalitet på arbeidsgiversiden.

En undersøkelse som STL gjorde, viste at 17 av 42 avdelinger som hadde svart, ikke opplevde forhandlingene som reelle. Skal alle statsansatte medvirke til en tidsmessig utvikling av offentlig sektor, må de oppleve at de verdsettes, og lokale tillitsvalgte må oppleve at de er likeverdige parter i et godt fungerende arbeidsplassdemokrati. Premissene for en omforent lønnspolitikk mangler fortsatt flere steder. Lederne kjenner ikke til avtaleverket, i hvert fall ikke godt nok, og det inngås hemmelige avtaler. Alt dette kan statsråden selv finne ut av.

Jeg ser ikke bort fra at departementene har underrapportert problemene i denne undersøkelsen, det bør også statsråden merke seg. Jeg håper at statsråden vil gå mer i dybden på dette området, og ta med seg Riksrevisjonens undersøkelse og komiteens innstilling i det videre arbeidet.

Jeg vil gjerne understreke at Stortinget ikke skal legge seg bort i lønnsforhandlinger, men vi må kunne mene noe om lederne i staten, hvordan de utfører sin ledelse, om personalpolitikken og om hvorvidt tidligere stortingsvedtak følges opp eller ikke.

Statsråd Laila Dævøy: Lokal lønnsdannelse er viktig for å rekruttere, utvikle og beholde arbeidstakere, det er jeg enig i. Siden det nye lønssystemet ble innført i 1991 har avsetningen til lokale forhandlinger økt noe, fra 0,25 pst. i 1991 til 0,55 pst. i 1998. Det er en liten økning, men det er også slik – som flere her har vært inne på – at det til enhver tid er opp til de sentrale avtaleparter gjennom forhandlinger å bli enige om hvorvidt lønnsdannelsen skal skje lokalt eller sentralt. Utviklingen av nivået på lokal lønnsdannelse er altså avhengig av hvordan man i frie forhandlinger fordeler midlene mellom sentrale og lokale forhandlinger.

Det er sagt i undersøkelsen fra Riksrevisjonen at Arbeids- og administrasjonsdepartementet ikke har hatt god nok oversikt. Det vi har iverksatt, er en del tiltak som går på personalplaner, kompetansebehov, lønnsutvikling, tiltak når det gjelder likelønn, opplæring, konferanser, forskningsprosjekter og en del rapporteringsrutiner for å følge opp fagdepartementene med hensyn til utviklingen av lokal lønnspolitikk. Og vi har en relativt god oversikt i Ar-

beids- og administrasjonsdepartementet over lokal lønnspolitikk i staten. Like fullt er det selvsagt at jeg som statsråd i Arbeids- og administrasjonsdepartementet kommer til å følge opp innstillingen fra komiteen på de punktene der de har bedt departementet følge opp.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Inger Lise Husøy (A): At statsråden skal følge opp det Stortinget sier, er jo en selvfølge. Men jeg vil gjerne spørre hva som er statsrådets mening, fordi både Riksrevisjonens rapport og komiteinnstillingen – og dette er også kjent fra mediebildet og fra forhandlinger ellers – peker på problemer som egentlig flere riksrevisjonsrapporter har pekt på. Er statsråden fornøyd med situasjonen? Mener statsråden at den stortingsmeldingen som lå til grunn for personalpolitikken og lønnspolitikken, er vellykket, eller er den mislykket? Man greier åpenbart ikke å holde på kompetent og ettertraktet arbeidskraft. Jeg vil gjerne høre statsrådets mening om det, og eventuelt hva statsråden har satt i gang av tiltak for å nå den målsettingen som det har vært enighet om gjennom mange år.

Statsråd Laila Dævøy: Vi har også i staten, fordi vi er inne i et stramt arbeidsmarked, behov for til stadighet å diskutere om vi har en god nok personalpolitikk når det gjelder å beholde kvalifisert personell. I så måte tror jeg vi både i staten, og i offentlig sektor ellers har store utfordringer.

Det som er noe av problemet med Riksrevisjonens rapport, er at man har definert begrepet turnover ulikt. Hvis jeg skulle kunne svare helt eksakt på det, måtte man på en måte ha foretatt en kartlegging av turnover-begrepet i alle departementene. Men når det er sagt, har jeg lyst til å vise til en del arbeid som har vært gjort den senere tid. Blant annet er vi nylig ferdig med et arbeid som går på fleksibilitet i staten. Det tror jeg blir et viktig grunnlag for en tenkning om et mer fleksibelt arbeidsmarked; man snakker om helt andre arbeidstidsordninger, helt andre måter å tilrettelegge arbeidet på, og der er det foreslått en del tiltak.

Når det så gjelder selve forhandlingssystemet, hvorvidt man har gått langt nok når det gjelder lokal lønnsdannelse f.eks., og når det gjelder andre forhold knyttet til lønnsdannelse, har jeg lyst til å vise til Stabel-utvalget, som skal være ferdig med sin innstilling innen utgangen av dette året, en innstilling som kanskje vil komme til å danne rammer for hvordan vi ser for oss dette med lønnsforhandlinger og personalpolitikk inn i framtiden.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk, og flere har heller ikke bedt om ordet i sak nr. 6.

(Votering, se side 2113)

S a k n r . 7

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av statens kjøp av posttjenester (Innst. S. nr. 108 (1999-2000), jf. Dokument nr. 3:6 (1999-2000))

Odd Holten (KrF) (ordfører for saken): Som saksordfører for innstillingen om Dokument nr. 3:6 fra Riksrevisjonen har jeg behov for å komme med noen korte merknader.

Prinsippet om at posten skal fram til alle til en enhetlig pris, står ved lag etter komiteens oppfatning. Utvilsomt er Postens tjenester et av flere viktige tilbud for å kunne opprettholde en desentralisert bosetting. Postens tjenester har med livskvalitet å gjøre.

Det denne saken dreier seg om, er hvorvidt en har lyktes i å sette inn virkemidler som fører til at ulønnsomme posttjenester sikres i alle deler av landet. Riksrevisjonen konstaterer at Samferdselsdepartementet hittil ikke har utarbeidet tilstrekkelige kontrollrutiner for å sikre at dagens tilskottsordninger har den ønskede virkning. Komiteen peker på at ordningen med betaling for ulønnsomme posttjenester er et viktig virkemiddel for å sikre gode og likeverdige posttjenester i alle deler av landet.

Etter sju års erfaring med denne tilskottsordningen er det ennå ikke etablert oppfølgingskriterier som gir gode nok tilbakemeldinger vedrørende effektiviteten av disse tilskott. Det er ikke tilfredsstillende, og sett i sammenheng med de betydelige strukturendringer som Posten har gjennomført de siste årene, bør dette selvfølgelig forbedres. Etterprøving av dagens tilskottsordning er viktig for å sikre seg mot utilsiktede og uheldige virkninger av dagens driftsform.

Komiteen gir uttrykk for tilfredshet med at departementet nå vil utarbeide særskilte regnskapsregler som bl.a. skal sikre mot uheldige og utilsiktede virkninger av dagens tilskott til Postens tjenester.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre peker på de metodeproblemer som knytter seg til beregningen av omkostningene ved statens kjøp av ulønnsomme posttjenester. Komiteen for øvrig har ingen spesielle merknader til saken, men ønsker å få en bedre rutine, og vi forventer at det kommer til å skje gjennom signaler fra departementet.

For øvrig anbefaler jeg komiteens innstilling i saken.

Gunnar Skaug (A): Det er sterk kost når Riksrevisjonen i sin rapport konstaterer, som saksordføreren sa, at Samferdselsdepartementet etter snart sju års erfaring med tilskuddsordningen for betaling av ulønnsomme posttjenester ennå ikke har etablert oppfølgingskriterier og et tilfredsstillende system for tilbakemelding om hvilke resultater som er oppnådd. Det er ikke gjennomført evaluering for å vurdere om målene med ordningen er nådd og hva som har vært de samfunnsmessige virkningene av den. Konsekvensen har altså vært at departementet ikke har vært i stand til å informere Stortinget om hvilke resultater som er oppnådd.

Alle vet at Posten de senere år har gjennomført omfattende omstruktureringer. Spesielt har dette vært tilfellet for nettstrukturen, noe som har resultert i nedlegging av mange postkontorer og større bruk av oppsøkende ekspedisjonstjenester. Men uavhengig av denne omfattende omstruktureringen har Stortinget uttalt at servicenivået i postnettet skal opprettholdes. Det er Postens ansvar

innenfor de rammevilkårene som gis, å finne fram til effektive og gode løsninger for å oppfylle de samfunnsplagte oppgavene som skal utføres. Og som det heter i Riksrevisjonens rapport:

«Så lenge servicen opprettholdes, må Posten selv velge de kombinasjonene av betjeningsformer som er mest effektive og best egnet i de enkelte områder. Departementets oppgave vil være å føre det overordnede tilsynet med at servicegraden blir opprettholdt uavhengig av betjeningsformen.»

Da Stortinget 19. juni 1996 hadde en bred gjennomgang av postvirksomheten i Norge, ble det bl.a. fra saksordføreren Ola Røtvei, understreket at en fremtidig kontroll med servicegraden må legges opp på en hensiktsmessig måte tilpasset de tjenester det her faktisk er snakk om. Som han også sa, vil det fortsatt «være behov for statlige kjøp av posttjenester for å sikre tilbud og tjenester i alle deler av landet. Postverket har behov for en effektiv og langsiktig planlegging. Dette krever at eierens avkastningskrav og utbyttepolitikk er forutsigbar og langsiktig».

Dette er jeg enig i. Vi må være varsomme med å låse Postens strategi- og handlingsrom, noe som f.eks. kan bety at vi får et postverk i Norge som sitter igjen med de markeder som ingen andre vil ha. Jeg aner også en viss undergraving av Postens framtidsmuligheter dersom vi skulle åpne for en altfor streng detaljstyring eller stille krav om servicegarantier som en vet det er vanskelig å gjennomføre i praksis.

Fremskrittspartiet og Høyre har en kort felles merknad i innstillingen fra kontroll- og konstitusjonskomiteen, hvor de peker på de store metodeproblemer som knytter seg til beregningen av omkostningene ved statens kjøp av ulønnsomme posttjenester. De synes det er vanskelig å vite om staten betaler riktig pris for ulønnsomme tjenester så lenge tjenestene ikke er konkurranseutsatte.

For Arbeiderpartiets del har det vært en selvfølge at myndighetene må ha en klar oppgave i å føre det overordnede tilsynet med at servicegraden for Posten ikke blir svekket som følge av de betydelige endringene som har funnet sted i postnettet. Det er derfor virkelig grunn til å ta på alvor Riksrevisjonens anmerkning om at Samferdselsdepartementet ikke har vært tilstrekkelig aktiv i sitt tilsyn med servicenivået i postnettet. Vi finner det derfor naturlig at departementet sørger for at det etableres en forsvarlig resultatoppfølging innen området. Det vil også være en selvfølge at kvalitetsmålinger gjennomføres av organer som ikke er direkte underlagt postoperatørene. I stedet for å legge ulønnsomme posttjenester ut på anbud, slik Fremskrittspartiet og Høyre ønsker, må departementet sikre seg tilstrekkelig innflytelse på de målinger som foretas av kvaliteten på de landsdekkende posttjenestene. Dette ble for øvrig også forutsatt i St.meld. nr. 41 for 1995-96 om postvirksomheten i Norge, og det ble fulgt opp av det brede flertallet i Stortinget.

Vidar Kleppe (Frp): Det kunne ha vært fristende å ta en diskusjon med representanten Skaug om det siste han nevnte, hvordan vi skal organisere Posten, og hvordan vi

skal stille krav til Posten som gjør at vi får et posttilbud over hele landet som er godt nok i et nytt millennium.

Men det er ikke det vi behandler i dag – det vi behandler, er Riksrevisjonens gjennomgang av dette. Det er klart at vi fra Fremskrittspartiets side ikke er fornøyd med den oppfølgingen som har vært fra departementets og statsrådens side her. Men rett skal være rett, det er ikke den sittende statsråden som har utført og stått for det meste i denne saken – som ikke er fulgt opp på en skikkelig måte. Her har man sett en utvikling der en ikke klarer å oppfylle de konsesjonskravene som er satt fra Stortingets side. Det er litt av en utfordring for flertallet som har lagt grunnlaget for de endringene vi har sett innen Posten, ved de føringene som er lagt.

Når vi ser på oppfølgingen av konsesjonskravene, ser vi at folk får reduserte posttjenester. De får ikke posten fram. Ofte går det lang tid mellom hver gang de får posten, hvis de i det hele tatt er så heldig å få den, og mange må til og med hente posten selv. Vi ser at i første kvartal 1999 var oppnåelsesgraden kun 72,7 pst. av det som Posten hadde satt seg selv som mål. Utgangspunktet for konsesjonskravet var at 93 pst. av all A-post skulle være adressaten i hende dagen etter postlegging. Så det er klart at de konsesjonene som her er blitt gitt til Posten, ikke er oppfylt, og her har departementet og statsråden et stort ansvar overfor det norske folk. Vi har sett at den sittende statsråden faktisk har tatt fatt i dette og gjort noe med det. Det synes i hvert fall vi fra Fremskrittspartiets side er gledelig.

Men når det gjelder de ulønnsomme posttjenestene, mener vi fra Fremskrittspartiets side at filialstrukturen må gjennomgås på nytt. Vi vil i likhet med Høyre åpne opp for å konkurransestimulere, altså få andre til å yte de posttjenestene som Posten, selv om den har monopol, ikke klarer å yte. Det synes vi alle skulle være tjent med.

Riksrevisjonens gjennomgang og konklusjon når det gjelder helsetilstanden i Posten, og når det gjelder oppfølgingen fra Samferdselsdepartementets side, er ikke den beste, så her må tilsynsmyndighetene nå klarlegge og finne ut av hva som regnes for kryssubsidiering når det gjelder ulønnsomme posttjenester. Der ser vi at det har vært et problem. Det har vært umulig, viser Riksrevisjonens rapport ut fra regnskapssystemet og den kontrollen som er ført, å avdekke hvor mye dette har kostet i kroner og øre, og hvilken måte reglene ikke er fulgt opp på.

Men jeg har tiltro til at statsråd Fjærvoll på dette området, som han har gjort på veldig mange områder, vil følge opp på en grundig og skikkelig måte som gjør at vi får en posttjeneste som både Riksrevisjonen, stortingsflertallet og Fremskrittspartiet kan si seg fornøyd med. Og det sier sitt når Riksrevisjonen, som ikke er så sterk i sine uttalelser, på et dannet språk er så kvass som den er i dokumentet som gjelder den saken som vi behandler i dag.

Elisabeth Aspaker (H): Riksrevisjonens rapport og komiteens merknader vedrørende statens kjøp av posttjenester er et klart uttrykk for at Samferdselsdepartementet ikke har viet tilstrekkelig oppmerksomhet på å følge opp og dokumentere innholdet og kvaliteten i Postens tjenes-

te tilbud til befolkningen. Til tross for at stadig flere brukere er misfornøyd og fremfører kritikk av Postens tjenester – og det er kanskje særlig i distriktene at kritikken har vært mest høylytt – så har altså departementet fortsatt ikke fått etablert tilfredsstillende oppfølgingskriterier og resultatoppfølgingssystemer for kjøp av posttjenester. Det er også fra Riksrevisjonen og komiteen fokusert på sju år gamle synder, og det er nesten besynderlig at dette ikke er kommet på plass.

Som monopolbedrift er Posten i en særstilling. Etter Høyres mening stiller dette særlige krav til Samferdselsdepartementet når det gjelder å kunne dokumentere hvordan dagens tjenestetilbud tilfredsstillende eller ikke tilfredsstillende innbyggernes behov. Skal Stortinget kunne danne seg et bilde av situasjonen når det gjelder tilgang på posttjenester, er det derfor avgjørende nødvendig at oppfølgingskriterier og resultatoppfølgingssystemer for kjøp av tjenester snarest kommer på plass.

Høyre er opptatt av å sikre et kvalitativt godt posttjenestetilbud også i distriktene. Samtidig er Høyre opptatt av å få en vurdering av om disse tjenestene kan utføres på en mer kostnadseffektiv måte. Spørsmålet er med andre ord om staten kan få mer igjen for pengene ved å inngå distribusjonsavtaler med andre enn Posten. Høyre har i innstillingen i en særmerknad pekt på de store metodeproblemene som knytter seg til beregning av omkostninger for staten ved kjøp av ulønnsomme posttjenester. Det er i dag faktisk vanskelig å vite om staten betaler rett pris for ulønnsomme posttjenester så lenge disse tjenestene ikke er konkurransutsatt, og Høyre mener derfor at utførelsen av ulønnsomme posttjenester bør settes ut på anbud.

God tilgang på posttjenester er viktig for enkeltpersoner, og kan faktisk være helt avgjørende for bedrifter lokalisert i Distrikts-Norge, der gode og forutsigbare postdistribusjonssystemer er en av flere sentrale faktorer for å kunne hevde seg i konkurranse med tilsvarende virksomheter lokalisert i mer sentrale og tettbygde strøk. På denne bakgrunn mener Høyre at Samferdselsdepartementet må ta initiativ til å få prøvd hvorvidt ulønnsomme posttjenester kan utføres billigere og bedre av andre.

Avslutningsvis: Vi opplever nå en tilnærmet eksplosjon når det gjelder elektronisk handel – en måte å skaffe seg varer på som i neste omgang fordrer et effektivt distribusjonsapparat ut til kundene. Vi står i denne sammenheng overfor en ny stor utfordring når det gjelder å tilrettelegge for at det skal være like lett og selvfølgelig å gjøre bruk av netthandel enten man befinner seg på Bjarkøy i Troms eller i Oslo-gryta. Hvis det da viser seg at Posten ikke er i stand til å levere og sørge for en kostnadseffektiv og tilfredsstillende distribusjon av varer handlet på nettet, vil det etter Høyres mening bare ytterligere aktualisere behovet for å åpne for konkurranse og alternative distributører av slike varer.

For øvrig vil jeg vise til merknadene fra en samlet komite.

Statsråd Dag Jostein Fjærvoll: Det kunne være interessant å holde et langt innlegg nå. La meg bare si at

elektroniske tjenester og nedgang i skranketjenestene er noe av Postens store utfordring. Det har gjort at rasjonaliseringen innenfor postsystemet har gått langt fortere enn noen av oss forutså tidligere – det har vært en utfordring, og vil være en utfordring fremover når det gjelder å opprettholde et tilfredsstillende tilbud i alle deler av landet.

Stortinget vil få en ny postmelding i løpet av mindre enn et år. La meg minne om at Posten har stått sentralt i alle de senere års budsjettdebatter nettopp her i Stortinget.

Jeg skal i stikkords form prøve å berøre noen av de punktene som er tatt opp i innleggene hittil, og si følgende:

Posten har i de senere år gjennomført omfattende omstruktureringer, spesielt i nettstrukturen. Stortinget har sagt at servicenivået skal opprettholdes uavhengig av omstruktureringen, og det forholder departementet seg til.

Det er likevel slik at det sentrale vil være at den offentlige betalingen knyttes til servicenivået på en slik måte at det blir samsvar mellom de krav som stilles til Posten, og de ressurser som tilføres. Derfor foreslo Regjeringen i årets budsjett en økning av betaling for ulønnsomme posttjenester fra 580 mill. kr til 730 mill. kr for nettopp å ivareta akkurat dette, samtidig som vi inkluderte Svalbard i betalingsordningen.

Post- og teletilsynet er nå i ferd med å utarbeide særskilte regnskapsregler som bl.a. skal sikre at nødvendig dokumentasjon er på plass i forhold til kravet om at like konkurransevilkår er overholdt. Videre vil jeg minne om det som også komiteen har pekt på, at Deloitte & Touche på vegne av Samferdselsdepartementet kvalitetssikret beregningene i forbindelse med budsjettproposisjonen for 2000. Jeg vil understreke at disse tiltakene skaper større åpenhet og tiltro til Postens produktregnskap.

Vi arbeider fra Samferdselsdepartementets side for å få på plass, innenfor de konsesjoner som er gitt, de krav og de forutsetninger som fra flere talere er nevnt i debatten hittil. Jeg viser der til innstillingen slik den ligger på bordet, og til de kommentarer som Riksrevisjonen har gitt.

Videre vil Samferdselsdepartementet følge opp Post- og teletilsynets arbeid med å utarbeide særskilte regnskapsregler som bl.a. skal sikre at nødvendig dokumentasjon er på plass i forhold til kravet om at like konkurransevilkår er overholdt.

Det er fra Riksrevisjonen en bemerkning om at disse særskilte regnskapsregler bl.a. skal sikre at nødvendig dokumentasjon er på plass i forhold til kravet om at like konkurransevilkår blir overholdt. Og så understrekes det:

«En uavhengig verifisering av produktregnskapet vil også bidra til å skape større åpenhet og tiltro til at det etablerte systemet vil dokumentere at det ikke forekommer kryssubsidiering.»

Akkurat påstanden om kryssubsidiering har vært gjen tatt i en del debatter her i salen. Det er viktig for departementet, det er viktig for Posten, og det er viktig for Post- og teletilsynet å dokumentere at slik kryssubsidiering ikke forekommer.

La meg da understreke at Posten Norge BA er et eget selskap, det er et serviceselskap, det eies av staten, men har en konsesjon til å utføre oppgaver på vegne av det of-

fentlige. Denne konsesjonen er ikke en monopolkonsesjon på andre områder enn enerettsområdet, og enerettsområdet er i postsammenheng blitt innskrenket det ene året etter det andre. Det betyr med andre ord at på de fleste områdene er det nå konkurranse fullt ut – utenom på det som er igjen som enerettsområde.

I konsesjonen som Posten fikk nå i oktober, ny og justert, har man fanget opp Stortingets behandling av postmeldingen sist vår og EUs direktiver på postområdet, som også da har fått konsekvenser i EØS-området. Jeg vil hevde at den justerte konsesjonen er mer konkret, og produktregnskapet vil gjøre det lettere for fremtiden for Posten Norge BA, Samferdselsdepartementet, Post- og teletilsynet og Stortinget å følge med i hvordan ressursene blir brukt, om det skjer en kryssubsidiering, eller, like viktig, om servicenivået oppfyller Stortingets forutsetninger.

La meg til sist si at det som er sagt i debatten, kan jeg i hovedsak slutte meg til når det gjelder oppmerksomhet knyttet til Posten, krav knyttet til servicenivå og ønsket om at Posten som bedrift skal utvikle seg positivt videre. På de fleste områder gjør dette selskapet en utmerket jobb. Det har fått en konsesjon å oppfylle som er utfordrende. Jeg for min del, og Stortinget for sin del, har satt servicekrav til den jobben Posten skal gjøre. Vi vil sørge for at servicekravene blir oppfylt, og vil bruke Post- og teletilsynet til å se til at det gjøres.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7. (Votering, se side 2113)

K i r s t i K o l l e G r ø n d a h l gjeninntok her presidentplassen.

Etter at det var ringt til votering i 5 minutter, uttalte **presidenten:** Da er vi klare for votering.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt seks forslag. Det er:

- forslagene nr. 1 og 2, fra Tomas Norvoll på vegne av Arbeiderpartiet
- forslagene nr. 3, 4 og 5, fra Ursula Evje på vegne av Fremskrittspartiet
- forslag nr. 6, fra Rolf Reikvam på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det voteres først over forslagene og deretter over innstillingen.

Det voteres først over forslag nr. 6, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge til rette for etablering av kompetanseutviklingsprogrammer for kunstnerisk utviklingsarbeid ved de statlige kunsthøgskolene.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble mot 5 stemmer ikke bifalt.

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 3, 4 og 5 fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag hvor bedrifter får trukket fra sine investeringer til forskning og forskningsrelatert arbeid ved anskaffelsestidspunktet for utstyret.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen om å utarbeide og legge frem forslag for Stortinget til nødvendige avgrensninger mellom næringslivets selvstendige forskningsvirksomhet og ordinær drift.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen foreta en bred gjennomgang av hensiktsmessigheten av nåværende høyere utdanningsstruktur med tanke på effektivisering og konsentrasjon av forskningsmiljøene, ut fra en faglig vurdering.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 90 mot 16 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.10.47)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 1 og 2 fra Arbeiderpartiet.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge til rette for at kompetansen skal kunne utvikles videre i høyskolesektoren gjennom fordelingen av nye rekrutteringsstillinger. En del stillinger gjøres mer permanente slik at institusjonene får mulighet til å arbeide mer langsiktig med å bygge opp kompetansen.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen ved opprettelse av sentre for fremragende forskning legge til grunn at det også skal tas hensyn til en regional fordeling og at nye fagområder kan bli aktuelle.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet ble med 63 mot 42 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.11.06)

Komiteen hadde innstillet:

I

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag til en opptrappingsplan for forskningsbevilgningene, som kan sikre at Norge minst når gjennomsnittlig OECD-nivå i løpet av fem år. Opptrappingsplanen fremlegges i Revidert nasjonalbudsjett våren 2000.

II

Stortinget ber Regjeringen legge til rette for at det blir en vesentlig vekst i grunnforskningsmidlene til universiteter og høyskoler.

III

Stortinget ber Regjeringen legge til grunn at veksten i antall rekrutteringsstillinger i en femårsperiode skal være minst 150 de første to årene og heves til minst 200 pr. år de neste årene.

IV

Stortinget ber Regjeringen foreslå tiltak for å bedre likestillingen innenfor forskning og høyere utdanning.

Presidenten: Presidenten antar at Fremskrittspartiet ønsker å stemme imot? – Det blir bekreftet.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 90 mot 16 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 16.11.34)

Videre var innstillet:

V

Stortinget ber Regjeringen legge til rette for at tverrfaglige perspektiver blir integrert i forskning også på de fire satsningsområdene.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

VI

Stortinget ber Regjeringen om at det som et ledd i strategien for å styrke norsk forskning i den kommende femårsperioden legges opp til en betydelig økning av fondskapitalen til fondet for forskning og nyskaping, basert på de forutsetninger som lå til grunn for etableringen av fondet, jf. St.prp. nr. 67 (1998-1999). Det forutsettes at en opptrappingsplan for fondet legges frem i Revidert nasjonalbudsjett for 2000.

Presidenten: Presidenten antar at Fremskrittspartiet også her vil stemme imot? – Det blir bekreftet.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 89 mot 16 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 16.12.02)

Videre var innstillet:

St.meld. nr. 39 (1999-2000) – om forskning ved et tidsskille – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 2

Komiteen hadde innstillet:

I

Utdrag fra statsregnskapet for 1998 vedlegges protokollen.

II

Antegnelse til statsregnskapet for 1998 vedkommende

Arbeids- og administrasjonsdepartementet
 Finans- og tolldepartementet
 Fiskeridepartementet sak nr. 2, 3 og 4
 Forsvarsdepartementet
 Justisdepartementet
 Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet
 Kommunal- og regionaldepartementet
 Kulturdepartementet
 Landbruksdepartementet
 Nærings- og handelsdepartementet
 Samferdselsdepartementet sak nr. 1, 2 og 4
 Sosial- og helsedepartementet
 Utenriksdepartementet
 blir desidert i samsvar med innstillingen fra Riksrevisjonen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 3

Komiteen hadde innstillet:

Dokument nr. 3:1 (1999-2000) – Riksrevisjonens gjennomgåelse og vurdering av antegnelse til statsregnskapene for 1993-1997 desidert «Til observasjon» – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 4

Komiteen hadde innstillet:

Dokument nr. 3:2 (1999-2000) – Riksrevisjonens kontroll med statsrådets (departementets) forvaltning av statens interesser i selskaper, banker, m.v. for 1998 med

- AS Rehabil
- Statsbygg Invest AS
- Norges Bank
- Den norske Bank ASA
- Christiania Bank og Kreditkasse ASA
- Statens Kantiner SF
- Norsk Eiendomsinformasjon AS

- Industritjeneste AS
- Norsk Synkrotronforskning AS
- UNINETT AS
- Statens lånekasse for utdanning
- Studentsamskipnadene
- Akvaforsk AS
- Christian Michelsen Research AS
- Forskningsparken AS
- Forskningsparken i Ås AS
- Leiv Eiriksson Nyfotek AS
- NORUT-GRUPPEN AS
- Sem Gjestegård AS
- SIVA – Selskapet for industrivekst SF
- Den Norske Stats Husbank
- Norges Kommunalbank
- Norsk rikskringkasting AS
- Tusenårsskiftet – Norge År 2000 AS
- Den Nationale Scene AS
- Den Norske Opera AS
- Nationalteatret AS
- Norsk Film AS
- Nye Carte Blanche Danseteater AS
- Rogaland Teater AS
- Trøndelag Teater AS
- Statens Skogplanteskoler AS
- Statkorn Holding AS
- Veterinærmedisinsk Oppdragscenter AS
- Statskog SF
- Statens Landbruksbank
- Instrumenttjenesten AS
- Norsas AS, Norsk Kompetansesenter for avfall og gjenvinning
- Norsk Avfallshandtering AS (NOAH)
- Polarmiljøseneteret AS
- Arcus AS
- Bjørnøen AS
- Kings Bay AS
- AS Olivin
- Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS
- Svalbard Samfunnsdrift AS
- Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND)
- Kongsberg Gruppen ASA
- Norge på EXPO 2000 AS
- Norsk Hydro ASA
- Raufoss ASA
- Sydvaranger ASA
- Den Norske Stats Oljeselskap AS (Statoil)
- Statkraft SF
- Statnett SF
- Telenor AS
- NSB BA
- Postbanken BA
- Posten Norge BA
- SAS Norge ASA
- Luftfartsverkets Parkeringsanlegg AS
- Nordic Aviation Resources AS
- Oslo Lufthavn AS
- Oslo Lufthavn Tele & Data AS
- Norsk Medisinaldepot AS

- Medinnova SF
- A/S Vinmonopolet
- Kompetansesenter for informasjonsteknologi i helsevesenet AS
- NORFUND
- Nytt fra Norge AS
- - vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 5

Komiteen hadde innstillet:

Dokument nr. 3:3 (1999-2000) – om undersøkelse av klagesaksbehandlingen i Statens helsetilsyn og ved fylkeslegekontorene – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 6

Komiteen hadde innstillet:

Dokument nr. 3:4 (1999-2000) – om Riksrevisjonens undersøkelse vedrørende lokal lønnspolitikk i departementene og departementenes oppfølging av lokal lønnspolitikk i underliggende virksomheter – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 7

Komiteen hadde innstillet:

Dokument nr. 3:6 (1999-2000) – om Riksrevisjonens undersøkelse av statens kjøp av posttjenester – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

S a k n r . 8

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Møtet hevet kl. 16.15.
